

היסח הדעת בגמר הסעודה

גמ' ברכות דף מ"ב. רב פפא איקלע עד מתני', גמ' פסחים קג. רב יעקב בר אבא עד ק"ג: אנא דעבדי כתלמידי דרב, חולין פו: מתני' ובגמ' שם א"ר חנינא מודה היה רבי יהודה עד מתני' פז.

סתירת הסוגיות

בגמ' ברכות מבואר שרק אם נטל ידיו למים אחרונים אסור לאכול והקשו הראשונים דבגמ' בפסחים שנינו דמשאמרו הב לן ונברך אסור להם לשתות, ונאמרו בראשונים שלשה תירוצים:

א. שיטת תוספות (ד"ה תכף) שאין כוונת הגמרא כאן שדווקא אם נטל ידיו נאסר לאכול עד שיברך אלא גם בהב לן ונברך הדין כן.

ב. דעת הרא"ה והריטב"א שבנטל ידיו צריך לברך ברכת המזון אבל אם אמרו הב לן ונברך נאסר לאכול רק עד שיברך ברכה ראשונה לפני שממשיך לאכול אבל לא צריך לברך ברכת המזון על מה שאכל.

ג. שיטת רבינו יונה (ד"ה אלא) והר"ן בחולין פו: (ד"ה גמרא) שיש חילוק בין אכילה לשתיה, דהגמ' בפסחים מדברת לענין שתיה ובוזה אפילו אמירת הב לן וניברך הוי היסח הדעת, משא"כ בברכות שמדובר לענין אכילת הפת לא נסתלק לגמרי מאכילת הפת עד נטילת מים אחרונים, ועיי' ב"י שנסתפק האם כוונתם לחלק בין הקובע עצמו לאכילה לקובע עצמו לשתיה או שכוונתם לחלק בסעודה עצמה בין הרוצה לאכול לאחר שגמר לרוצה לשתות לאחר שגמר.

האם אמירת הב לן ונברך מחייב לברך רק ברכה ראשונה או שגם מתחייב בברכת המזון:

דעת רש"י (פסחים קג: ד"ה כיון) והרשב"ם (ד"ה אסור) והרשב"א (ברכות מב. ד"ה ולית) שאסור לו לאכול אפילו עם ברכה ראשונה, אך ברש"י (חולין פו: ד"ה כיון) משמע שמחויב רק לברך ברכה ראשונה, ועיי' דרישה (סק"א).

דעת תוס' (פסחים ק"ב ע"א ד"ה כשהן, וחולין פ"ו ע"ב ד"ה אסור) והרא"ש (פסחים פרק י' סימן י', וחולין פ"ו סימן ה') שאם רוצה לאכול אחרי שהסיח דעתו צריך לברך רק ברכה ראשונה על מה שיאכל, אבל אין צריך לברך בהמ"ז קודם שיאכל.

נטל ידיו האם מחייב בברכת המזון:

בדין תיכף לנטילה ברכה יש לדון האם נטילת מים אחרונים מחייבת לברך ברכת המזון לאלתר או שמספיק לברך ברכה ראשונה כדי לשוב ולאכול, ומצינו בזה דעות בראשונים:

* רש"י כתב שאסור לאכול ומשמע שאסור לאכול עד שיברך ברכת המזון וכ"כ הרשב"א האו"ז הרמב"ם והראב"ד.

* בטור הקשה על רש"י דהא היסח הדעת אינו מזיק אלא ברכה ראשונה על מה שיאכל אח"כ, וכן כתב האליה רבה בשם כמה ראשונים.

* בדעת הרא"ש, בב"י דייק מהרא"ש (ברכות פ"ו ל"א) שבנטל ידיו אסור לאכול עד שיברך, אך הט"ז המג"א והגר"א הקשו דברא"ש (פסחים פ"י ס"ז) מבואר שאפשר לאכול ע"י ברכה ראשונה,

ובמג"א הביא ג' מקומות ברא"ש שכתב להדיא שהנטילה מחייבת רק ברכה ראשונה, וכן מצינו בתורא"ש שדין נטל ידיו שווה לדין הב לן, וכן משמע בתוס' (ד"ה תיכף).

* בא"ר כתב שדעת הבה"ג כדעת הטור (שדי בברכה ראשונה), אבל בשעה"צ (סק"ה) העיר שיש סתירה בדברי הבה"ג, וכתב ליישב בדרך אפשר שאולי שיטת הבה"ג שרק בשעת הדחק יכול לברך ברכה ראשונה אבל לכתחילה יברך ברכהמ"ז, וכע"ז כתב הרמב"ם.

* הרבינו יונה כתב דכיון שנטל ידיו יש לו לברך דתנך לנטילה ברכה, ונחלקו הט"ז להגר"א בביאור הרבינו יונה, דעת הט"ז דהרבינו יונה מודה להרא"ש שיכול לאכול ע"י שיברך תחילה ויטול שנית, אבל בבגרי"א נקט שלפי שיטת הרבינו יונה אחר נטילת ידים צריך בהמ"ז דוקא.

ג' טעמים למה אסור לאכול ולשתות לאחר מים אחרונים

במשב"ז (סק"א) סיכם בקצרה את ג' ההסברים למה אסור לאכול לאחר מים אחרונים :

- א. לדעת רש"י משמע דהטעם משום שהיסח הדעת גדול שהוא סיום וגמר הסעודה מחייב בהמ"ז.
 - ב. דעת הרא"ש שהפסק אינו מחייב ברכה למפרע, ולדעתו צריך לומר שמה שאסור לאכול ולשתות הוא משום שצריך לקיים הדין של תיכף לנטילה ברכה.
 - ג. הרשב"א והרא"ה והריטב"א כתבו שאסור לאכול ולשתות משום שע"י מים אחרונים הוי כקבל עליו לברך וחייב לברך בהמ"ז דוקא.
- ונפק"מ האם יכול לאכול וליטול שנית, הט"ז סובר כטעם הב' לכן יכול ליטול שנית, והשו"ע סובר כטעם הג'.

דיבור לאחר מים אחרונים :

האם מותר לדבר אחר מים אחרונים, לכאורה תלוי בטעמים המבוארים לעיל דלפי רש"י והרמב"ם שזה דין מסויים שגמר סעודה מחייב בהמ"ז יש לאסור רק אכילה ולא דבור בעלמא, אבל לדעת הרא"ש שהאיסור לאכול ולשתות נובע מהחיוב לקיים הדין דתיכף לנטילה ברכה מסתבר שגם דבור אסור והב"י גם הוכיח כן מדברי הרא"ש שאוסר דבור אפילו אחר מים ראשונים וק"ו אחר מים אחרונים, ועי' פרמ"ג (א"א א').

גמר בלבו שלא לאכול עוד :

עי' רמב"ם (פ"ד ה"ז וה"ח) שאם גמר בלבו הוי היסח הדעת וצריך לחזור ולברך, ועי' ב"י איך הרמב"ם יפרש את סוגין, ומגדל עוז חילק בין גמר סעודתו לגמר הלב, ועי' ביה"ל (ד"ה ואפילו) שהביא בית מאיר שהוכיח מהדין המבואר בסימן קע"ד ס"ה שהשותה כמה כוסות יין בזה אחר זה אם הסיח דעתו מלשתות ושוב נמלך להמשיך לשתות צריך לברך שוב, מוכח דבעל כרחך גמר בלבו חשיב היסח הדעת או שלכו"ע לענין גמר בלבו יש חילוק בין אכילה לשתיה וכל שגמר בליבו שלא לשתות חשיב היסח הדעת בשתיה.

דברים הרגילים לצא אחר הסעודה כגון תאנים וענבים אפי' צאים בתוך הסעודה לריבין זכרה לפניהם ולאחריהם אין נראה פירוש זה כדומרס"א שם ועוד דלא דמי לתאנים וענבים דין חשיב צא מתחת הסעודה ולא לרין לצד אחריו לכולי עלמא ואע"ג דלמחר התם שאלו את בן זומא מפני מה אמרו דברים הנצחין מחמת הסעודה בתוך הסעודה אין טעון זכרה לא לפניהם ולא לאחריהם מפני שפת פוטרתם אי הכי יין (ד) נפטריה פת פירוש ואין מתן הביאו להם יין מוך המזון כל אחד מזכר לעצמו ומשני שאין יין הואיל וקוצע זכרה לעצמו התם לא מייירי אלא בזכרה שלפניו אצל לענין זכרה שלאחריו לא אשכחן דחשיב ואין מנהג לצד אחר היין בתוך הסעודה ואפילו יין דלמחר הסעודה נראה שאין לרין לצד אחריו לעולם חסוד מחמת הסעודה והא דקאמר דברים הנצחים אחר הסעודה לריבין זכרה לפניהם ולאחריהם היינו מוך מייירי ומייהו או אין אלו מסלקין ידיו מפת עד זכרת המזון והכל קריי מוך הסעודה ואין שום דבר טעון זכרה אחריו בזכרת המזון פוטרי וצייני התכנים דין מסקינן מן הפת בעקירת שולן קודם זכרת המזון ולא היו רגילין לשמות יין ולאכול פירות:

רבינו הגאון

בסעודתא והוה קאי עלייהו רב ייבא סבא אמר ליה שטון סבא הב ונברך [הדר] אמרו ליה הב לן ונעשר. אמר להו הכי אמר בין כיון דאמריהו הב ונברך יאחרו לכו למשתי. אמרימר ומר זוטרא רב אשי הוה יתיב בסעודתא קאי עלייהו רב אחא בריה דרבא אמרימר בריהו אכל כוס וכוס דהוה שתי מר זוטרא בריך בורא אפי' בתפן אכסא קמא ואכסא דברכתא רב אשי בריך אכוס ראשון בלבד. אמר להו רב אחא אנא כמאן נעביד. אמרימר אמר אנא נמולך אנא כלומר כיון שאני שותה הכוס אני מסים בדעתי שכלי לשותות כוס אחר ונברך פסק השתיה ונאסרתי לשותות וכשנפצצין אותי אחר כך לשותות כאלו אני מתחיל לפיכך אני צריך לברך בתחלה. מר זוטרא אמר אנא עביד בתלמודי דרב כיון דאמר הב ונברך יאחרו למשתי. רב אשי אמר לית הילכתא בתלמודי דרב ללא הברכה מפסקת וכל שכן אם אומר הב ונברך. דהא יום טוב אחר שבת ואמר רב יקני'ה פ' כיון שברך בפה בתחיל אפי' שפסוק וברך וקידוש ונר וגם הברכה שותה בלא ברכת היין פעם אחת ש"מ י' הברכה אחת מפסקת והא דתלמודי [דרב] אנה. ודחי' להא דרב אשי ואמרי' ולא היא בברכת המזון שהוא כוס אחר וזולתי הכוס שברך עליו בורא פרי הגפן עקר דעתיה משתי' וצריך ברכה אחת. אבל יקני'ה שתי כולן בכוס אחד לא עקר דעתיה משתייה וכלוהו בברכה א' אייכתא דמי. וקיימא לן כדמר זוטרא. כי מטא לאבדוליק קם שמעיה ואדליק אבוקה משרגא. אמר להו האמר ר' יוחנן אבוקה להבדיל מצוה מן המובחר. פתח ואמר המבדיל בין קוש לחול ובין אור לחושך ובין ישראל לעמים ובין יום השביעי לישיבת בני המעשה א"ל למה לך כולי האי והאמר רב יהודה אמר רב רבי בן קודש לחול זו היא הברכה של רבי יהודה הנשיא א"ל אנא כהא סבירא לי דאמר ר"א אמר רבי אושעיא הפוחת לא יפחות מג' והמוסיף לא יוסיף על ז' אמר ליה והא

לשמות יין ולאכול פירות:

כיון דאמר הב וניברך אתה

למישתי. וא"ת צפ' ג' שאכלנו (זכרת

דף מ"ח.) גבי ינאי מלכא כו' דקאמר

מן יידין לן גברא דמצדן לן דהוה ר"ש

וניברך הכי נטקף מן עמנה ר"ש

בן שטת הא אמרי' לעיל צההוא פרקין

(דף מו.) דרב ושמואל הוה יתיב

בסעודתא על ואחא רב שמי בר חייה

הוה קמסרהב ואכל אמרו ליה מאי

דעתך לאנטרופי צדן אן אכלינן

אלנא כיון דגמרנו מלאכול מו לא

מנטרפי וי"ל צללו הכי אמרי' התם

¹ הוא דעבד לגרמיה שהוילאס אע"פ שלא אכל כית דגן:

ברוך אב"ב כמא וכמא. אחריו לא היה מצדן דברכת המזון פוטרת

והא דשעני מקום לרין לצד היינו דוקא לפניו ולא לאחריו

כדפרי' לעיל: **רב אשי בריך אכסא קמא** ותו לא בריך. אע"ג

זכרת המזון טעונה כוס¹ לא היה מצדן וצירושלמי² נמי קאמר דא

התחיל לסעוד פה"ש נצטור יום אין לרין צדקודם לצד פה"ג משמע

דכל דבר מזה הטעון כוס א"ל לצדן צפה"ג היכא דלא הוה הפסק

וא"ת א"כ אמאי מצרכין זכוס שני שאחר הגדה צפה"ג אפילו תהא

הגדה טעונה כוס אין לרין לצד³ דלא הוה הפסק כדלמחר הכל וי"ל

דהגדה והלילה נמי הוה הפסק ואע"ג דצין ראשון לפני אס רה לשמות

ישמה⁴ מכיון דהתחיל אשר גאלנו אסור לשמות ויהי כמו זכרת המזון

דמסקינן לצדן לצד וי"מ חשיב קידוש מתקום סעודה דלענין

זה לא חשיבא הגדה הפסק ולמאי דפרישית דהוה הגדה הפסק

לרין לצדן אחר ירקות צורא נפשות וגם נראה לצדן אחר כל

ארבע כוסות על הגפן חוץ מכוס שני הסמון לפטורה וגם אחר ז'

כוסות של אירוסין ונשואין נראה דלרין לצדן אחר כל אחד על הגפן:

וקאמר רב יקני'ה פ' צקוטרס דדיק מדלל מנרין לצדן

תרי וימני צפה"ג חד אקידוש וחד אהדלל אלמלא לא

הו קידוש הפסק והוא הדין נמי זכרת המזון וקשה דליק יצדן

פעמים צפה"ג על כוס א' וזה לא מצינו ונראה דדיק מדלל תיקנו

יין לצדן ש"מ דלא הוה הפסק והוה הדין נמי זכרת המזון:

ולא הוא כו'. והכי מסקינן דמצרכין אכסא דזכרתא וקשה

דלמרינן זכסיי הדס (חולין דף פו.) דכוס של זכרה אתה

שומה או מ' והוציא אתה טעול והשתא האיכא נ' והוציא צבדיל זכרת

צורא פרי הגפן וי"ל דהתם לא נקט נ' משום רב אשי דלא

צריך אכסא דזכרתא ועוד פעמים מצרכין זכרת המזון צלל כוס:

ומר

למר דעבד כולי האי הא איכא שרגא: אדעתיה דנפשיה. מעצמו אשר לא נתיימר. והא דקאמר ליה⁵ רצא לא גרסי' דהא רצא עצמו הוא דקא

מהדר לרז יעקב בר אבא: ה"ג המבדיל בין קודש לחול⁶ בין אור לחושך זו היא הברכה בורא. ולא היה אומר יומר: ע"ש שבע. מפרשין לקמיה: והא

קאי ע"ייהו. משמש עליהו: הב (3) וניברך. זכרת המזון והדר אמליכו ואמרו הכ זכרשא וישימי: כיון דאמריהו (4) וניברך. זכרת המזון אסמיכו דעמיכו משמיה ואסור למישימי עד לאחר זכרת המזון אלמלא זכרת המזון אסמי דעתא הוא וצריך לחזור ולצדן: ואמר רב יקני'ה. ולא צני לצרכי

זכרת היין תרי וימני חדא אקידוש וחדא אהדלל והוא הדין לתרי כסי דקידוש היום וזכרת המזון: בי מטא. רצא לאבדולי צמולא שבת ולעיל קאי אלא אבז גררל איימיהו להקך תרמי עובדי ועובדל ראשונה בשבת הוה: קא מוציא נורא בשרגא. רב מדליק אבוקה צנר: א"ש. רב יעקב בר אבא למה ליה למר כולי האי הא איכא שרגא: אדעתיה דנפשיה. כלומר מעצמו אשר לא נתיימר: ע"ש שבע. מפרש להו לקמיה: והא

רשב"ם

קאי ע"ייהו. משמש עליהו והוא עומד עליהם (בגלגלית יח) מתרגמין והוא משמש: אמר רב יקני'ה צמולא שבת זכרת המזון אסמי דעתא הוא וצריך לחזור ולצדן לאחר זכרת המזון והכי נהיגין. ואע"ג דשמע' מהכא דזכרת המזון אסמי קעודתא הוא לא צני צרכי על היין לאחריו מיקינן דנצריך זכרת המזון לפי שזכרת המזון פוטרתו דהשתא אחת מעין שלש קאי להו כ"ש שלש זכרות עצמן וזהלכות גדולות נמי כתב דלא צני לצרכי זכרת המזון לאחריו עד לאחר זכרת המזון: דהו יתבי בפעודתא. דמול: ע"ש ב"ב כבא וכמא. על כל פעם שהיה שומה בתוך המזון: ואכסא דבתרא. זכרת המזון סבירא ליה כרצא דצריך נמי לעיל אכסא קמא ואכסא דזכרתא: נמלך אני. זכוס שני נמלכתי לשמות שזכר הו לי היסק הדעת משמיתי כוס ראשון וכן כל פעם ופעם ששמיתי נמלכתי: בתלמודי דרב. כי ההוא עובדל לעיל דליק רצא מיינה דמייני לצרכי אכסא דזכרתא אע"פ שכבר צריך איין צמחן המזון: א"ת הילכתא בתלמודי דרב. כלומר עובדל תלמודי דרב לעיל דזכרת המזון לאו אסמי דעתא הוא ואע"ג דלמחר הו וניברך שרי למישימי. אפילו הכי לית הילכתא כרז אשי דקמו להו רצא ומר זוטרא צמד שיעמל וצריך לחזור ולצדן על היין של זכרת המזון צפה"ג כמנהג שלנו וכיון דלמחר הו וניברך אסור למישימי עד לאחר זכרת המזון ועוד מדקא מיייתי רב אשי סעינתא ממילמיה דרב להקשות על תלמודי דרב להכחשן מדברי רב רבן וקא מהדר גמרא ולא היא מכלל דלית הילכתא כרז אשי: ואמר רב יקני'ה. ולא צני לצרכי זכרת צפה"ג תרי וימני חד אקידוש וחד אהדלל והוא הדין לתרי כסי דקידוש היום וזכרת המזון וקשיל וחד ייצא קבא דלמחר להו הכי אמר רב⁷ הו וניברך אסור לכו למישימי דא"כ קשיל דרב אדרב: הבא. גבי יקני'ה לא עקר דעתיה ממישימי שעדיין לא שתה וכל דעמו לשמות. וי"ל דלא גרסי' כולוהי חדא זכרתא אריכתא נינהו שריצי לשון שלא לצורך הוא שכבר פירש טעמו יפה משום דלא עקר דעמו ממישימי שעדיין לא שתה וכל דעמו לשמות: בי מטא רבא אבדולי. לעיל קאי אהא דרב יעקב בר אבא אקילל לצי רצא והואו עובדל צטועות שבת אוקיימנא לעיל משום הא מילתא דהכא דמשמע לנוצאי שבת תחיל רצא לצדן זכרת הדלל ואבז גררל איימי להא עובדל דלמימר ומר זוטרא אית ליה דרצא ורז אשי לית ליה. וילינא לפרושי אההוא עובדל קמח דרב הוה בר יהודה אקילל לצי רצא איימי לקמיהו כסא דאדללתא וצריך מאור ובשמים דלא שייך למימר כי מטא לאבדולי קם שמעיה וכו' והרי כבר אמרנו שהיה מדליל וצריך כבר אשמים ואמאור ויעוד הא דרב יעקב בר אבא אמאי מפסיק צימחין: קם שמעיה. דרצא אדליק אבוקה צהרגא: א"ש. רבי יעקב בר אבא לרצא לאחר שהדליל למה ליה

למר דעבד כולי האי הא איכא שרגא: אדעתיה דנפשיה. מעצמו אשר לא נתיימר. והא דקאמר ליה⁵ רצא לא גרסי' דהא רצא עצמו הוא דקא מהדר לרז יעקב בר אבא: ה"ג המבדיל בין קודש לחול⁶ בין אור לחושך זו היא הברכה בורא. ולא היה אומר יומר: ע"ש שבע. מפרשין לקמיה: והא

(6) לעיל דף ק"ב (3) דף ק"א: סודיה' כשון יצאק, (2) לקמן קת: (7) פ"ק דברכות סה"ה (8) לקמן ק"ו ע"ב.

הנהגות חב"ה

(6) גבי' אמרימר אמר אבא נמלך אבא: (3) רש"י ד"ה הכי לן וניברך וכו' ואמרו הכי לן צהרגא: (4) ד"ה כיון דלמריהו הכי לן וניברך: (7) תוס' ד"ה אלא וכו' ר"ה הכי יין צמי נפשיה:

ליקוניו רש"י

קאי ע"ייהו רב ייבא סבא. משמש נפשיה. ה"ה הב וניברך. מוז כוס לזכרת המזון וחזור ומללו ואמרו מוז לנשות. כיון דאמריהו הכי לן וניברך. גללא דעמיכו דמריה סעודתא ואסור לשמות עד שצריך לפניו מנטרפס לסעודה ולשומה נחלין פו"י.

הנהגות וצינונים

(6) "מאי טעמא דאסמיתו דעמיכו" ליתא בכת"י ובדפוס' ובראשונים [וכן משמע ברש"ם]: (3) בכת"י ואכסא דברכתא וכו'ה בכמה ראשונים וברש"י דפריד: (2) עיין ביח ריש סימן קעט שרש"י בחולין פו ע"ב חזר בו ובתב שאסור לשותות עד שברך לפניו ועיין בדרושה שם: (7) ש' להוסיף כיון דאמריהו (בבא"מ) וכו'ה לפניו בגמ': (8) תיבת "לית" נמחק (רש"י, ועיי'ש באריכות כוונת הרשב"ם לפי"ז). ועיין מנחת יהודה דמקיים הגירסא: (1) בדפרישית שם כצ"ל: (2) דר"ש הוא, כצ"ל (בארות המים): (3) בכת"י נוסף פ' כוס שזכר בירך ע"ש ב"ב ראשון בשלמא ע"ש כוס ברכת המזון צריך צריך דהוה הפסק. (וכן הביא גירס' זו בהדפוס א"א):

חידושי הרשב"א מסכת ברכות דף מב עמוד א

ולית הלכתא ככל הני שמעתתא אלא כי הא דאמר רב חייא בר אשי ג' תכיפות הן תיכף לנטילת ידים ברכה וכו', כלומר תיכף למים אחרונים ברכה ומכי נטל ידיו אסור לאכול, ואפילו בברכת המוציא דכיון שנטל ידיו לברכה קבל עליה לברוכי, ואי אמר הב ונברך ה"ה והוא הטעם, וכ"ש הוא דהא קביל עליה בפירוש לברוכי, והראב"ד ז"ל הביא רא"י על זה מדאמר להו [פסחים ק"ג ב'] רב יבא סבא לתלמידי דרב הכי אמר רב כיון דאמריתו הב ונברך איתסר לכו למשתי ולא נטר להו אי מברכים עליה ב"פ הגפן או לא, אלמא אסור למשתי אפילו בברכה קאמר, אבל הרב אלפסי ז"ל לא כתב כן במס' פסחים.

תוספות הרא"ש מסכת ברכות דף מב עמוד א

תיכף לנטילת ידים ברכה. ואי אמר הב לן ונברך כנטל ידיו דמי כדאמרינן בערבי פסחים כיון דאמריתו הב לן ונברך אסור לכו למשתי עד דמברכיתו ופרשב"ם ברכת המזון וכך פרש"י בחולין, ויש מפרשים בפה"ג ושם פרשתיו.

חידושי הרא"ה מסכת ברכות פרק ו - כיצד מברכין

תיכף לגאולה תפלה, תיכף לנטילת ידים ברכה. פי' לאו חיוביה לברוכי לאלתר אלא למימרא למיתסר ליה למיכל ולמשתי עד דמברך ברכת המזון, דהא קביל עליה לברוכי ברכת המזון, הא כל היכא דליכא נטילת ידים לא מתסר ליה (ו)למיכל ולמשתי משום ברכת מזונא, ואי משום דהוי נמלך, כד הדר אכיל סגי ליה במברך לפניו, והא דאמרינן בפסחים דאמר להו רב יבא סבא לתלמידי דרב משמיה דרב כיון דאמריתו הב ונברך אתסר לכו למשתי דאתי לעכובינהו משום אמירה בלחוד ולא משום נטילת ידים ותרויהו משמ"י דרב, הא פריש לה רבנו ז"ל התם דבלא ברכת היין קאמר, וכיון דכן מוטב ליברכו ברכת מזונא ומברכי אכסא ברכת היין והדר שתו אדנפשיהו בלא ברכת היין, ובלבד דלא הוי נמלך מכי שתו השתא ומברכי ברכת היין, והדר תו בעי לברוכי ברכת היין אכסא דברכת מזונא.

רבינו יונה על הרי"ף מסכת ברכות דף ל עמוד א

אלא כ"ז שלא נטל ידיו לברכה מצי אכיל ואף על פי שלענין יין כיון שסילק דעתו מלאכול ואמר (פסחים קג ב) הב לן ונברך אסור לו לשתות עד שיברך לענין הפת אינו כן אלא אף על פי שסילק דעתו מלאכול ואפי' סילקו השלחן אם רצה לחזור לאכילתו א"צ לברך פעם אחרת שכל שלא נטל ידיו לברך לא נסתלק לגמרי מאכילת הפת ואחר שנטל ידיו אין לו לשתות ואפי' בברכה שכיון שנטל ידיו יש לו לברך דתכף לנט"י ברכה. מפי מורי הרב נר"ו:

עין משפט
נר מצוה

כג א מיי' פ"ד מהל' שחטתה הל' ה טוש"ע י"ד סי' כח סעיף ט [וברב אלפס עוד צפ' ערבי פסקים קנו]:

כד ב מיי' פ"ד מהל' זבחות הל' ו ועין בהשגות וזכ"מ סמג עשן ה טוש"ע א"ח סי' קעט סעיף א:

[illegible]

סמוך מיעוטא לחוקה ואיתרע ליה ריבא, ויצנינות צפ' בתרא (74 קט.) משמע דהוה ליה פלגא ופלגא וטעם דספק טומאה לנזיר וזע"פ שצטומאה גמי איכא איסור אם היה תרומה מפרש רבינו חיים משום דחיונה הו' דבר שאין בו דעת לישאל גמרינן

[illegible]

^[7] ויאמרו ספק איסור לזהיר).
ו"א"ת צ"ל אין מעמידין
(ע"ז דף לז:) אסר ר"מ גביות בית
אוניייה ומפרש טעמא בגמ' מפני

שרוצ עגלים שצאזתה עיר נשחטין
ואם אין רוצ נשחטים א"כ מיעוטא דנ
רוצ אפילו פלגא ופלגא נמי **לח**
לזרע האב וא לא הכא דלאיטריך לחלו
ולא תצרכו צורא פרי הגפן אבל על
וצבירה דהי גמר וצריך לגפן אם רוצה
מוצה עובדא לנחול דמצריך אכסא קוממיה
אין נראה דצריך לצרך בכל פעם צהמ
יודע אם רוצים לצרך צורא פרי הגפן
הניחו זקן וא חולה בשקן יוצאין טעמ
עד שיהו רעבים ושוב לא יוכלו לצרך
דאם צריכין לצרך צרכה המוון כשיצא
רובי צורא אכלו סליקו תכא מקמיהו
אמאי לא אכל כיון דלא צעי צרכה
ולצרך צרכה המוציא והא דחניא בתוסא
לצרך למפרע וכסהוא חוזר מצרך לנ
להפליג וליקן צעור רחוק ואין יודע מ
(דף ג) דלמר דצור עס חצירו והפס
שיפליג ואין להכא כצורח ברייתא אלא
כצור לצרך אפילו צרכה אכלה

ואיתרע ליה רובא. אלמא אלמרינ הכי וה"ל למה לי רוב: ומשינא
אם אמרו ספק טומאה לטהר. ע"י חזקה ומיעוט: ואמרו ספק
איסור דהיתור. הילכך אי לא רוב משמיטא מקולקלין דליכא
רובא וחזקה לא היה ממיר לשחוט אחריהם דר"מ חייס למיעוטא
ושמא יפה שחטו: דהי מינייהו
דאחריתא. איוז סהורלאות אחרונה
דסמכין עליה^ל דנימא רבי ציה
מקמימא: ואתי לאיירודי. שמא לא
תהא צורה השמועה לאותם שצננים
להשיג לשולל ולם הימם שם הימם
אומרים אותם: לא שבקתון דאיש"י. ו
לא הייתי יודע שהיתה שאלה ו
צננים צעודי אלל רבי ורבי ורבי
שאלו: ת"ש. דשלח אלל אלל
הו"י יודעים שהורה רבי כרבי מאיר
והאחרת לא חש להודיעם:
בית"ל שחט מאה חיות בר. מפרש
טעמיהו צנרימא צנמאל: גמ' ב"ש
משמע איה. הכל משמע: בין
מרובה. חיות הרבה: בין מועטת.
אחד: היה או שיה. הפסיק זה מזה
להטעין כסוי לכל אחד ואחד: מיבעי
ליה ללח. דאי לאו לא הוה אמינא אין
לרין כסוי אלל א"כ שחט שניס:
לענין ברבה. על השמיטה אין לרין
לצרך לאחר כסוי: קאים ע"יהו.
משמע כסודות הים: דהי ציביר.
מוזג כוס לצרכת המזון ומזור ומלכו
ואמרו מוזג לשמות: בין דאמר הב
ציביר. גליא צדמיה דגמרה
סעודתא ואסור לשמות עד שיערך
לפניו שאין מטרפת לסעודה
לראשונה: בין דאיש"ל לנכסוי.
הפקדה היא מלשחוט וכי הדך
שחט אחי"צ ליה צנכרה:

עוֹפֹת בַּמָּקוֹם אַחֵר
עוֹף בַּמָּקוֹם אַחַד כְּסוּי אַחַד לְכוּלֵּן רַבִּי יְהוּדָה אָמַר
כִּי יִשְׁחוּט אֶת הָעוֹף שְׁנֵאמַר ^(א) חֵיה אוֹ עוֹף אָמְרוּ לוֹ הֵרִי
בֶּרֶךְ בִּשְׁר דְּמֹו בִּנְפִשׁוּ הוּא מֵאֵי קָא מַהֲדֵּרִי לִיה הֵבִי
וּ מִיבִיעִי לֵיה לַחֲלֹק וְרִי יְהוּדָה לַחֲלֹק מִדְּמֹו נִפְקָא וּרְבִנָּן
כִּי בִּשְׁר כֹּל נִפְשׁ כֹּל בִּשְׁר דְּמֹו בִּנְפִשׁוּ הוּא ^(א) רַבִּי חֲנִינָא מוֹדֵה
בְּרַכָּה שְׂאִינוּ מִבְּרַךְ אֵלָּא בְּרַכָּה אַחַת א"ל רַבִּינָא לֵרֵב
וְרִי לֵה רַב אַחַא בְּרִיה דְּרַבָּא לֵרֵב אִשִּׁי מֵאֵי שְׁנָא
בְּרוּנָא וְרַב חֲנַנְאֵל תַּלְמִידֵי דְּרַב הוּוּ יְתִבִּי בְּסַעֲוֹדָתָא
סָבָא אָמְרוּ לִיה הֵב לִיבְרִיךְ הַדּוֹר אָמְרוּ לִיה הֵב
נָא סָבָא הֵכִי אָמַר רַב ^(ב) כִּיּוֹן דָּאֵמַר הֵב לִיבְרִיךְ אִיתְסַר
נָא נָמִי כִיּוֹן דָּאִישְׁפַּל לִיה לְכְּסוּי אִיחִיבִּי לִיה לְבִרְכָּה
הֵבִי

ק אמות ואח ננו (ועל 77 עט.) מספקא ליה לרבי יהודה אי חושש
משני: **אסור** לכו משיחי. פירש בקונטרס וכן רבינו חננאל אס
למשיחי קודם זכרה המון והשתא מיימי שפיר דמי היכי דזב לן
וצריך לזכר על השחיטה וכן עשרה פסחים (77 ק.) מיימי רחיה
השר (ועל 77 ק:) דאמרינן דשמש מצריך על כל פרסוק ופרסוק
לזכר וכן דלמחר לא רבי ציב אסור לכו למשיחי אעפ" שאלה היה
ס שלא יעשו וישחו בלא זכרה והא דלמחר" בערבי פסחים¹² דשאל
טעוין זכרה לכתחלה הכס ענה טובה קמ"ל דשמה יהוה הרבה
דלמחר" צרכות (77 נב:) וכן משמע דלא הוה אלא ענה טובה
זכרה לכתחלה וא"מ דאמרינן צפרק כיצד מצרכין (77 סס וסס) רבה
צפרק אנה אחכא דרש' גולתא קן סמי ורבי ירמ לא אכל והשתא
דצאווה מאלה היעורר עז כלם והיה קשה לו ליתול אחי דמי
יהיה אוכל קראו חציו לדבר עמו אין צריך לזכר למפרע הפליג צריך
לדריך לזכר למפרע כדמשמע לישנא אלא הפליג היינו שקראו
קודם שילא שמה ששה עד שיהא רעב וכן משמע צפרק שלשי¹³
צב פסחים" לא צריך אלא נטילה והמוציא ומיירא כשיצא לא ידע
צב פסחים (77 קב) דדצדיקס הטעוים זכרה לאחריהן במקומן אין
ייתא אחי רבי יהודה למצריך שיעשו שם וזו אי חולא:

מסורת הש"ס
עם הוספות

(א) נ"ב עי' תוס' בכורות
דף כ' ע"א (ש"מ),
(ב) יצמות סד: מנחות
נב, ג) (צרכות לח: ע"ש
כריתות כ. ע"ש),
(ד) פסחים קג, ה) סוטה
כח:, (ו) נדה יח:
(ז) יבמות קיט: (ח) עי'
לעיל עח: (ט) קא ע"ב.

תוס' ד"ה לחלק וכו'
משום דשם אין
חוששין. עי' צ"ק 97
נ"ב ע"א ודף ס ע"א:

(א) וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגֵּר
בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יַעֲזוּב צִיד
חַיָּה אוֹ עוֹף אֲשֶׁר יֵאָכֵל
וְשִׁפָּד אֶת דְּמֹו וְכִפְּהוּ
בְּעֵפֶר: (ויקרא יז יג)

(ב) כִּי נִפְשׁ כָּל בְּשׂוֹר דְּמֹו
בִּנְפֹשׁוֹ הוּא וְאָמַר לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל דָּם כִּל בְּשׂוֹר לֹא
תֵאָכְלוּ כִּי נִפְשׁ כָּל
בְּשׂוֹר דְּמֹו הוּא לֹא
אֲכִילוּ יִרְחַ: (ויקרא יז יד)

[illegible]

א כתיב עצה: **ב** צל
 רמשייתו לעיל כס
 מקא: **ג** ד"ה **ספח**
 (גליון): **ד** דר"מ **א**
 חיש (כתי'): **ה** רשל
 ומו והדמי הוא עז
 רשא: **ו** אברהם (גליון):
 "ומהו מוכר למפרך
 מא אירור רוב ארס
 פלגו ופלגו נמי ליתא
 רב וסנוציו נמי רשעא,
 וספ בדיו רפי' בגליון
 צל: **ז** רמבו **אפי** **א**
אמרו הכא אמ
אמרו ספח טומאה
אמרו אמר **א**
איסור צהרתי אש
אמרו ונחמך ספח כפנים
 וכו' אמר כח. מהרש"ם
 ועי רשא: **ח** כתי'
 ורשית **ר**
 חכמינו וספ **דלמא**:
 ורשית **ר**

פז.

(א) ע"ז מו. [סוכה לג.].
(ב) סופתאם פ"ו [ה'ב].
(ג) כה, (ג) "ביק א"ה".
(ד) [סנהדרין לג. ע"ש].
(ה) צ"מ לא. [צ"מ טו].
(ו) ע"י קרבן אהרן פ' אחרי
דף קצ"א, (מ) [מכר"ב
רשבורו, (א) סוכה לג.
[ע"ז מו]. (ס) מנחות כ.
וצה"ע: (ט) [מנחות ל.
(י) ויקן צימא (ס) [ס].
(י"א) ויקן צימא (ט) [ע"י
ביק טו; (ת) [וע"ע חוס'
צ"ה לא; ד"ה ויחזיק וע'
מג"א; ד"ה ס"ק ד'
הניח דבר זה נל"ע].
(י"ב) ע"י חוס' וצח"ס עז:
ד"ה רואין.

גמ' דא"ל ההוא
צדוקי ארבי מי שיציר
בו. ע' גרמינו יונה פ"ק
דברכות דף 1 ע"ב הלא
הנוסחא מי שצרא אור לא
צרא חשך ומי שצרא חשך
לא צרא אור אלא שציל
לסיפיה דקרא ה' נצלות
שמו ונצמת בקרא דהתם
לא כחזו נצמת דקרא ה'
נצלות שמו ואולי דט"ס
בו וצ"ל לסיפיה דקרא
ה' אמי ה' עושה כל אלה:

אֲשִׁי מֵאִי שָׁנָא מִהֲשֹׁבֶת
פְּעָמִים אָמַר לִיה הֵתָם לֹא
כִסְהוּ הָרוּחַ: "אָמַר רַבֵּה בִּי
שְׁחֹזֵר וְנִתְגַּלָּה אֲבָל לֹא חֹזֵר

[illegible]

הכי השתא הִתֵּם מִשְׁתָּא וּבְרוּכִי בְּחֵדִי הִרְדִּי
לֹא אִפְשֵׁר הִכָּא אִפְשֵׁר דְּשַׁחֲט בְּחֵדָּא וּמִכְסִּי
בְּחֵדָּא: **מִתְנִי** * שֶׁחַט וְלֹא כֶסֶה וּרְאִהוּ
אַחֵר חַיִּיב לְכֶסֶת ^א כֶּסֶהוּ וְנִתְגַּלָּה פְטוּר
מִלְכָּסוֹת כֶּסֶהוּ הֵרוּחַ חַיִּיב לְכֶסֶת: **גַּמְ'** ת"ר
^ב וּשְׁפָךְ וְכֶסֶה ^ג מִי שֶׁשָּׁפַךְ יִכְסֶה שֶׁחַט וְלֹא
כֶּסֶה וּרְאִהוּ אַחֵר מִנֵּי שְׁחִיב לְכֶסֶת שֶׁנֶּאֱמַר
^ד וְאָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲזַהֲרָה לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
תִּנְיָא אִידֵךְ וּשְׁפָךְ וְכֶסֶה ^ה כִּמְהָ שֶׁשָּׁפַךְ בּוֹ
יִכְסֶה שְׂרָא יִכְסּוּ בְּרַגְלָא שְׂרָא יִהְיוּ מִצּוֹת
בְּזוּיוֹת עֲלֵיו תִּנְיָא אִידֵךְ ^ו וּשְׁפָךְ וְכֶסֶה מִי
שֶׁשָּׁפַךְ הוּא יִכְסּוּ ^ז מַעֲשֶׂה בְּאַחַד שֶׁשָּׁחַט
וְקֵדָם חֲבִירוֹ וְכֶסֶה וְחַיִּיב רַבִּן גְּמִלְיָאֵל לִיתֵּן
לֹא ^ח זְהוּבִים אִיבְעִיָּא לְהוּ שֶׁכֶּר מִצּוֹה אוֹ שֶׁכֶּר
בִּרְכָּה לְמֹאֵי נִפְקָא מִינֵה לְבִרְכַּת הַמּוֹזֵן אִי
אִמְרַת שֶׁכֶּר מִצּוֹה אַחַת הִיא וְאִי אִמְרַת שֶׁכֶּר
בִּרְכָּה הוּיִין אַרְבַּעִים מֵאֵי תָא שִׁמְעָ ^ט דֹּא"ל
הֵהוּא מִינָא ^י לְרַב ^{יא} מִי שִׁיזַר הָרִים לֹא כִּי
רוּחַ וּמִי שֶׁבְּרָא רוּחַ לֹא יִצֵּר הָרִים דְּכִתְבִּי ^{יב} בְּרָא
הֵנָּה יוֹצֵר הָרִים וּבּוֹרֵא רוּחַ אִמְרַת לִיה שׁוֹמֵה
שְׁפִיל לְסִפִּיָּה דְקָרָא ^{יג} ה' צִבְאוֹת שְׁמוֹ אִמְרַת
לִיה נְקוּט לִי זִימְנָא תִּלְתָּא יוֹמִי וּמִהֲדִרְנָא לָךְ
תִּיּוּבְתָא יְתִיב רַבִּי תִּלְתָּ תַעֲנִיתָא כִּי הוּהּ קָא
בְּעִי מִיבְרָא ^{יד} אִמְרוּ לִיה מִינָא קָאִי אֲבָבָא
אִמְרַת ^{טו} וְיִתְּנוּ כְּבִרּוּתִי רוּשׁ גּוֹ' א"ל רַבִּי מִבְּשֵׁר
טּוֹבוֹת אֲנִי לָךְ לֹא מִצָּא תְּשׁוּבָה אוּיָכְךָ
וְנִפְלַל מִן הִגֵּג וּמָת אִמְרַת לוֹ רְצוֹנְךָ שְׁתַּסְעוּד
אֲצִילִי אִמְרַת לוֹ הֵן לְאַחֵר שֶׁאֲכָלוּ וְשִׁתּוּ א"ל
כּוֹס שֶׁל בִּרְכָּה אֲתָה שׁוֹתָה אוֹ אַרְבַּעִים זְהוּבִים
אֲתָה נוֹטֵל אִמְרַת לוֹ כּוֹס שֶׁל בִּרְכָּה אֲנִי
שׁוֹתָה יִצְתָּה בַּת קוֹל וְאִמְרָה כּוֹס שֶׁל בִּרְכָּה
שׁוֹה אַרְבַּעִים זְהוּבִים אִמְרַת רַבִּי יִצְחָק עֲדִיין
יִשְׁנָה לְאוֹתָהּ מִשְׁפַּחָה בֵּין גְּדוּלֵי רוֹמִי
וְקוֹרְאִין אוֹתָהּ מִשְׁפַּחַת בֶּר לִיִּיאֲנוּס: כֶּסֶהוּ
וְנִתְגַּלָּה: אִמְרַת לִיה רַב אַחָא בְּרִיה דְּרַבָּא לְרַב
דְּהָ ^{טז} דֹּאמַר מִר ^{יז} הִשְׁבִּי אִפִּילוּ מֵאָה
יָזִיב מִיעוּמָא הִכָּא כְּתִיב מִיעוּמָא ^{יח} וְכֶסֶהוּ:
בֶּר חֲנָה אִמְרַת רַבִּי יוֹחָנָן יִלָּא שְׁנוֹ אֵלָּא
נִתְגַּלָּה פְטוּר מִלְכָּסוֹת וְכִי חֹזֵר וְנִתְגַּלָּה מֵאִי
נִפְקָא זֹאת אוֹמְרַת אֵין יִדְחִיו אֲצִל מִצּוֹת
שֶׁחַט וְנִבְלַע בָּדָם בְּקֶרֶקֶר חַיִּיב לְכֶסֶת הֵתֵם
שְׁתַּעֲרַב בְּמִים אִם יֵשׁ בּוֹ מִרְאִית דֶּם חַיִּיב
תּוֹ כֵּאִילוּ הוּא מִים נִתְעַרַב בְּדָם הִבְחֵמָה

משנתא וברוכי בהדי הדדי **אָא פֿאַשר**. מכאן היה אומר הר"ר יוס טוש שטם עמד מאכילתו והתפלל כשחזר ובה לאכול לצורך לצדק ברכת המזון ולטעול ידיו ולבדק הנהיגו משום דמיכל גלגלי צהדי הדדי לא אפשר ואין נראה דלא דמי כלל משום דהכא הכ וצריך לה גמר דבר וזהו הפסק וכן כסוי אי לאו אפסד צהדי הדדי אצל תפלה לא היו גומר לסעודה דלטו אם צריך צעודה על הרעמים או אפילו צפה"ג יטעך לטעול ידיו ולבדק הנהיגו משום דמיכל וצריך צהדי הדדי לא אפשר וצהדי אמרינן צעדי פסחים (דף קפ.) דלס הכינו מקצת חצירים ועקרו רגליהן לילך לבתי"ר כשסם חוזרין איין טעוין ברכה לא למפרע ולא לכחלה אף על פי שהתפללו צנחמין **ומכסי** בחדא ידא. וזו להספק אם סח בין שמיעה לשמיעה אם צריך לתמוז ולבדק כמו גבי תפילין דלס סח בין תפילין לתפילין דמבדק שמס"י לנר"י להית על של ד ועל מצות על של ראש וידברו יתם חזרנו על של ראש שמס

[illegible][illegible]

38. וְהַחֲבוּלָה (צ"ק דף סד:) וְאֶחָד שְׁעֵמֶד בְּמִקְוֵם חֲצִירוֹ לִקְרוֹא בְּחֹרֶה
 39. יֵשׁ בְּקִרְיָתָה הַחֹרֶה וְכֵן פִּירָם רִיב"ז וְאִפְּלוֹ עֵמֶד בְּמִקְוֵם כֵּן דִּהָ
 40. לִצְרֹךְ לִרְשׁוֹן אֲסֻמְמָתָה הִיא": **א** אֲרִבְעִים וְהוֹיָם אֲתָה נִשְׁאֵל.
 41. וְכִי שֶׁהִיא מִן וְאִתָּה אִי נ' וְהוֹיָם ה"ל לִנְמִיר דִּהָ אִיכָא בִּרְכַת
 42. וְהִיא לִרְשׁוֹן לִצְרֹךְ לִצְרֹךְ אֲסֻמְמָתָה אִלָּא אֲכַסְא קִמְנָה וְמוֹ לָא:
 43. וְאִי לִרְשׁוֹן לִדָּם קִדְשִׁים קִאֲמֵר רַחֲמֵי לִי וְלִדָּם בְּצִמְתָּה וְלִי קִאֲמֵר
 44. מִיּוֹרְדוֹן" דְּכַפ' הַקּוֹמֵץ רַבָּה (מִנְחָתָה כד) מִפְּרָשׁ טַעֲמָא דְּרַבְּנָן וְר' יְהוּדָה
 45. מִדָּם הַשְּׁעִיר מִכָּאן לְעוֹלָן שֶׁאֵין מִצְטַלֵּין זֶה אֶת זֶה וְר' יְהוּדָה אָמַר
 46. אֵת זֶה וְעַיִן בְּמִיּוֹן בְּטוֹל הֵכָּא לֹא בְּטוֹל שֶׁאִפְּלוֹ הִיא דָּם הַכֹּהֵן מִיָּס"ב
 47. הִיא דָּם הַשְּׁעִיר מִרְאֵתָה דָּם גְּמוּר אִלּוּ יִהְיֶה דִּיהָ מִרְאֵהָ וְבָטַל
 48. דִּיהָ אָמַר רַחֲמֵי לִי וְתַלְבֵּי כִאֲלִין יִין אֲדוּם וְאֵם דִּיהָ מִרְאֵתָה" (כֶּשֶׁר"ב
 49. ג.) כִּי אֲתָה רַב דִּימִי אֲר' יוֹתָן הַמַּעֲרָבִי יֵן נֶכֶךְ מִחֲשָׁבָה לִרְשׁוֹן אִפְּלוֹ
 50. בְּצִמְתָּה יִכְבֵּל דְּפַסֵּק שֶׁאֵין הוֹלֵךְ בְּלֹא הַפֶּסֶק אֲמַרְרִין לִצְרֹךְ לִרְשׁוֹן
 51. מִנְעֵם הָאֶרֶץ מִשִּׁקּוֹ בְּצִים וְטוֹרוֹר מִמֶּה נִפְשָׁךְ אִי רֹצֵחַ מִיָּא יִנְהוּ
 52. מִשׁוּם מִיַּעֲטוֹל דְּמִים דְּלִצְרֹךְ בְּרֹצֵחַ וְקִאֲמֵר רַב דִּימִי בְּשֵׁם
 53. יִרְשָׁה

והוא'ס דבמלמא דלית צה חסרון כים לא עבדין שליחותיהו כדלא
פטור בלאו האי טעמא ואפילו חספ מפקין מיניה^ד משום דכולם ח
דלשיין (מריס דף כג) וקדשתו לכל דבר שנקדשה לפימח ראשון
שמה לא שייכא לשכר דברכא אלא היה רואה לסלקו מזכרת המזון
פ"ה"ג שלחא דבמ"ו וי"ל דבר כמ"ד צברי פסיים (דף קז: א) אמר
ר' רואין אותו בארץ הוא מי. והתעורבות (ובחס דף עה:) ור' אבמר
דרואין כאלו הוא מים כדפירש בקונטרס והקשה ר"ר שמו
מדכחיז ולקח מים הפר ומדם השעיר גלי וידוע שדם הפר מרובה
מכאן למין צמינו שאינו בטל והשחא היכי מוכח דאפילו מצטלין עולין
היה ניכר אדמומית דם השעיר וי"ל דאם דם הפר היה מים לא
דלמאמר" צפ' התעורבות (ובחס דף עה:) דלי שיש צבורו מין לכן ומלג"ר (ר'
אזל) דם תלוח מים ראשון ראשון בטל והי"ר אמרין צפיה דע"י (דף
כל היום כולו ראשון ראשון בטל וצבור צמרא דערה (דף קז: א) ור'
בטל וקשיא דלמא"ר צפרק הלוקח בהמה (פסחים דף כב.) הלוקח ציר
סלקא^ה ואי רובא ציר ינייה ציר לאו צר קצולי טומאה הוא ואי
מין כאלו הוא מים ואומדן אם היה דם שנפטר כאן ניכר מים הללו (ובחס דף עז:)

על השמיטה ציינים. זכרה לא היא הפסק (יב) כל שלא שח שיחת חולין. כדאשכחן בזכרות של יקנה"ז דלא הוא הפסק אחר צורא פרי הגפן:

ה' א"ל רבינא לרב אחא בריה דרשב"א [א] ואמר לה רב אחא צריה דרב אשי מאי שנה ממלמידי דרב. דרב צרונא ורב חננאל מלמידי דרב הוא יתבי צעודתא וקאי עלייהו רב יצא סבא א"ל הב לן וינצריך ויהרר א"ל הב לן ונשמי. אמר להו רב יצא סבא הכי אמר רב כיון דאמר הב לן וינצריך איתסר לכו למשמי [ג] פירש רש"י עד שיצרך לפניו וכן פירש רבינו חננאל ז"ל. והשתא מיימי שפיר ראייה דכי היכי דהוי הב לן וינצריך גמר וסילוק * זכרה ראשונה וצריך לצרך צורא פרי הגפן אם רוצה לשחות. ה"נ הכיסי הוי גמר מעשה הראשון וצריך לצרך על השמיטה אם צא לשחות. ויש מפרשים אסור למשמי עד למצרכיו זכרת המזון. (יג) ולא נהירא [ם] דאין הגדול דומה לראיה. וגם צערי פסחים (דף קג.) מיימי מהאי עובדא ראייה לנאמן למצרך אכסא קמא ואכסא דצרכתא דצרכתא המזון הוי גמר וסילוק [ע] וצריך לצרך כשצא לשחות. ולקמן בפרק כל הבשר (דף קז:) גבי שמש מצרך על כל פרוסה ופרוסה לא משמע שצריך לצרך זכרת המזון מדלא קאמר מצרך אחר כל פרוסה ופרוסה. אלאהו היסח הדעת וזקוק לצרכה ראשונה אם רוצה לאכול או לשחות לפי שכבר נסתלקה זכרה ראשונה כשהסכים דעתו מלאכול או לשחות. אבל אין היסח הדעת מוקיקו לצרך על מה שאכל ושתה קודם שיאכל ושתה פעם אחרת. דמאי נ"מ צוה אם יאכל פעם אחרת ויצרך זכרת המזון על שתי עבודות. דלא מצינו שיש חשש הפסק בין מעשה לצרכה אחרונה (יד) רק בין הצרכה ראשונה למעשה שבו להפסק. [א] כגון בין נטילת ידים וזכרת המזון לאכילה. אבל אחר אכילה [צ] כל זמן שאין רעב מאומה אכילה מצי לצרך ומה שאמר להם רב יצא איתסר לכו למשמי אע"פ שלא היה יודע אם היו רוצין לשחות על

הגהות הב"ח

א גמר וסילוק לסעודה ראשונה: ב בפרק כל הבשר נמי גבי שמש:

רש"י

שחט מאה חיות כו'. מפרש טעמיהו צרייתא צגמרא: גמ' לענין ברכה. על השמיטה אין צריך לצרך לאחר כסוי: ד קאמי עלייהו. משמע שפירש היה: ה ליברך. מונו כוס לצרכה המזון וחזרו ונמלך ואמר מונו לשחות: כיון דאמר הב ליברך. גלא דעמיה דגמריה סעודתא ואסור לשחות עד שיצרך לפניו שאין מצטרפת לסעודה ראשונה: הפליג. שהה: נוטל שתי

מעדני יום טוב

והוא סילוק כו'. והר"ן כתב וז"ל דאע"ג שאין הכיסי מפקסין בין שמיטה לשמיטה הם היינו טעמא שהכיסי מצרכי שמיטה הוא וזכרה דידה ה"ל כעול כרוך דלא הוא הפסק כו'. ושמיטה איתכחא היא אצל שמיטה שניה אינו צורך הכיסי הראשון ומפקסת בין כיסי ראשון לכיסי שני ע"כ: [ג] ואפילו במקום שבובר ע"ה השחיבה ביניהן. כגון צמלך דמלקמן ס"ז: [ב] ה"ג וא"ל רב אחא צריה דרבא לרב אשי: [ג] פירש"י עד שיברך צבניו. וכן הוא בפירש"י דהכא וכ"כ התוספות והר"ן בשמו אצל צערי פסחים פירש עד למצרכיו צבניו וכ"כ רבינו בשמו בפרק כילד מצרכין סימן ל"א ובפרק ע"פ דהה ג"כ לאותו הפירוש כמ"ש צבן: [ם] דאין הגדול דומה לראיה. דאע"ג דהשתא כ"ש שצריך לצרך צבניו על מה ששתה אחר שצרך צבניו מ"מ אינה ראייה לשתיה הכיסי הפסק דשמיטתם שצריך על המזון הוי סילוק גמור מהסעודה: [ע] וצריך צבניו אברך אב בא ששותות. א"כ הך עובדא מיייר להצרכי לצרך אם צא לשחות: [א] כגון בין צבניו וברכת המוציא ל"א בידיה. דתרווייהו נ"י והמוציא מעשין וצרכותיהן קיימי לאכילה דאי בין נ"י להמוציא הא רבינו בפרק כילד מצרכין סימן ל"א גבי שלשה תכיפות הן חקף לנטילה זכרה מפרש לה לנים אחרונים וצבניו ועוד נ"ל לפרש דה"ק בין נ"י להמוציא וצין המוציא לאכילה דאע"ג דהך חקף לנטילה זכרה מפרש לה צבנים אחרונים מ"מ הא אמרינן צגמרא בזכרות צבניו אלו דצרכים סמוך לנטילה סעודה וקאי אמני ראשונים ומשונה אי תמה על הטור א"כ אשתא ע"כ ויסקו הסימן כתב כשלא דיבר מצרכי שמיטה דאם דיבר מצרכי שמיטה מכת ירושלמי דמיימי התם והרי הש"ס ערוך הוא צבניו דר"פ אלו דצרכים: [צ] כ"ז זמן שאינו רעב כו'. כדאיתא צבניו אלו דצרכים זכרות:

דברי חמודות

פשוט וכו' שכתבתי עוד בשם הב"י לקמן סעיף כ"א: (יא) אחד מברך צבניו. אם חציו מבוין להוציא כ"כ הטור ס' י"ט והוסף צבניו והוא שיתבין ללכת והכי איתא צבניו ראשו כ"ד: (יב) כ"ז ש"א שח שיחת חולין. ושמעין מינה ששם שח בין כיסי לכיסי שצריך לצרך וכ"כ רמ"א ושכן כתב הכלבו: (יג) וי"א נהירא. עיקר של הדברים בפרק ע"פ סימן ו' ושם אפרש צבניו חילוקי הדעות: (יד) רק בין הברכה ראשונה ל"א עשה. ומשונה כתב הטור פסחים י"ט וז"ל צריך שלא ידבר בין זכרה לשמיטה ואם דיבר בין זכרה לשמיטה צריך לצרך כמ"א אשתא ע"כ ויסקו הסימן כתב כשלא דיבר מצרכי שמיטה דאם דיבר מצרכי שמיטה לא הוי הפסק וכ"כ רבינו סימן ו' ובין שמיטה לכיסי נראה שאין אסור צבניו שהרי יש לכיסי זכרה צבני עמלה ולא דמי להא דלסמוך נ"י לסעודה דסמוך ואע"ג דהסעודה יש לה זכרת המוציא דהתם עיקר נ"י משום הסעודה היא אצל הכא שמיטה לאו משום הדם הוא

קיצור פסקי הרא"ש

אחריהם: שחט מאה חיות (ועוף או ששחט חיה ועוף כיסוי א' לכולן) [צמקום א' כיסוי אחד לכולן מאה עופות צמקום אחד כיסוי א' לכולן חיה ועוף צמקום אחד כיסוי א' לכולן]: ד אחר שגמר אדם סעודתו וסילק דעתו מלאכול ושבו נמלך לאכול יותר צריך לצרך זכרה ראשונה קודם שיאכל ולא אחרונה כי היסח דעת מצריך זכרה ראשונה ולא אחרונה. ואם נמלך לאכול דבר שטעמו המוציא יטול ידיו ויצרך על נטילת ידים והמוציא:

שדה צופים

דף 19 ע"ב שחט ק' חיות במקום א' כסוי א' לכולן. הרא"ש צמקום פ"י ס' כ"ד: שם כיון דאמר הב ליברך איתסר ליה למשתי. הרא"ש צמקום פ"י ס' כ"ו:

תלמוד בבלי <עוז והדר> - לד חולין / תלמוד בבלי (עמוד 34170)

הפסק והיסח הדעת על מה שאכל ושטה. [א] וכן כיסוי הדם גמר מעשה השחיטה. דאטו אס יצרך באמצע הסעודה על היקין ועל הרעמים הוא הפסק. וזהו אחריו בערבי פסחים (דף קג). אס עקרו רגליהן לילך לציט הכנסת [ב] כשהן חוזרין אין טעוין ברכה לא למפרע ולא לכתחלה [ג] אס הניחו שם מקצת חזרים. (טו) [ד] אע"פ שהתפללו בינתיים. [ה] הכא אפשר [ו] דשמיט בחדא ידא: (וכן) היכא דסח [ז] בין עוף לעוף היה נראה דחוזר ומצרך כמו גצי תפילין. כדאמרין בהקומץ רצה (דף לו). סח בין תפלה לתפלה מצרך שמים ועצירה היא צידו וחוזר עליה מעורכי המלחמה ושמה בתפילין היא עצירה טפי לפי שהן מנזה אחת. [ח] אכל בשחיטה אס ירצה ישחוט יותר ואס ירצה לא ישחוט [ט] ומיהו מסתבר דכל היכא שיכול לפטור את עצמו בצרכה אחת אסור הוא לדבר כדי שיהא זקוק לצרכה אחרת כדמוכח ציומא (דף ע). דקאמר וטול ספר חורה וקורא צה אחרי מות ואך צעשור וצעשור שבתומש הפקודים קורא צבל פה. [י] ופרין וימיני ס"ת ויקרי. ומשני משום ברכה שאין צריכה ושמה א"צ לחזור ולצרך כשסח בין עוף לעוף כאילו סח באמצע סעודתו דאין חוזר ומצרך ברכת המוציא. ולא דמי לתפילין [ב] דשמיטת מנזה אחת. ובעל הלכות כתב היכא דצעי למישט [ל] עשר וזגיתא ושטח חלא מינייהו ואישתעי. [מ] לכסוייה [נ] והדר ליצרך ולשחוט הך אחרניתי וכו"כ הראצ"ד ז"ל מכסה ומצרך ושחט ומכסה. וכן מלאכי כתוב צס ר"ת דסח בין עוף לעוף צריך לחזור ולצרך כהיא דסח בין תפלה לתפלה דחוזר ומצרך. לפי שצשפסקי וסח בינתיים [ם] גמר מנזה שצריך עליה וצריך לצרך שנית. וכן אס היו לו לשחוט שני עופות וסח צנייהס כיון דאי צעי שחט ואי צעי לא שחט איכא גמר מנזה וכיון שפסקי צנייהס צריך לצרך. [ז] אכל המצרך על מנזה והמחיל לעשותה וסח קודם שגמרה אינו חוזר ומצרך. [ח] כגון תקיעת שופר וקריאת הלל ומגילה וכיוצא בזה כיון דלא סגי ליה דלא גמיר [ע] אע"ג דסח קודם שגמר המנזה א"צ לחזור ולצרך. (יח) לכך טוב ליהרר שלא לדבר בין שחיטה לשחיטה. אכל אס דיבר מצרכי שחיטה

הגהות הב"ח

ג לא בשביל שהיסח הדעת וזקוק:

רש"י

הראש: מברך שתיים. כשלא ר' חייא: לא סח. אין מצרך אלא על של יד צלצ: סח בין תפלה לתפלה. ולא צריך על של ראש אלא סמך על ברכה ראשונה: עבירה היא בידו וחוזר עליה מעורכי המלחמה. כדאמרין בפרק (עגלה הערופה) [משום מלחמה] הירא ודך הלצ מעבדות שפדו: ואך בעשור. צפ' אמור אל ההנסי: שבחומש הפקודים. ספר וידבר שמתחיל צמנין של ישראל ופ' פינחס בנאומ ספר ושם המוספין אמורים: קורא על פה. טעמא מפרש בגמרא: שאינו צריכה. לחזור ולצרך:

מערני יום טוב

[ק] דאי בב' שעה בו'. כלומר בכל שעה שינאו ואע"פ שלא שחו עד שירעצו ז"ל המוספות דאס צריכים לצרך צהמ"ז כשינאו: [ר] ההיא ביידי בשלא ידע בו'. וכ"כ המוספות והר"ן והיו יכולים לפרש ג"כ דנענה טובה לא קמיידי דלא איירי אלא דינא אלא ניחא לפרש כן דאי הוה שייך למתני ענה טובה למה לא ה"ל למתני כי היכי דקתני צע"פ: [ש] וי"ף דאיות מאכ' צחם היה מעורב בו בו'. וכ"כ המוספות ומיהו מסקי דלהלכה א"צ לצרך אפילו בתחלה צנינו מקום על דברים שטעונים ברכה אחרים צמקומס כגון פת בו'. דלקיענא קמא הדר וכן פסק רבינו בפרק ערבי פסחים ס"ו: [ח] דהיינו דוקא צנינו בהב"ז. וכן לשון המוספות דע"פ אכל צכאן כתבו הן ונצרך חשיב גמר דבר וכן עיקר דהא אמרין דא"צ שיצרך צהמ"ז מיהו י' לפרש דלענין צהמ"ז דכתב רבינו ומוספות דע"פ דה"ק כשאמרו הן לו ונצרך צהמ"ז: [א] וכן כיסוי הדם גמר מעשה השחיטה. אי לאו דאפשר צהדי הדדי. מוספות: [ב] בשעה חוזרין אין צעונים בו'. לישנא דצרייתא הסח כן הוא כשהן יוצאין אין טעונים ברכה למפרע וכשהן חוזרין אין טעונים ברכה לכתחלה: [ג] אס הניחו שם בו'. דלא כהלכתא כמש"ל: [ד] אע"פ שהתפילו בינתיים. עיין דצ"ח: [ה] הבא אפשר. פסקא הוא: [ו] וי"ל דה"ג דשחט צמחא ידא וכו' היכא כו' ולג"ג אס היכא: [ז] בין עוף לעוף. וכן לשון הר"ן ולשון המוספות בין שחיטה לשחיטה: [ח] אב"א

דברי חמודות

אלא לאכול הנשר ומלאכי גד"מ שכתב ח"ל צמדרכי פרק כיסוי הדם צסופו דאסור לצרך בין שחיטה לכיסוי וצס"ה מחיר וצאשר"י שם משמע דצברי ס"ה וכן הוא צמח"י נתיב ט"ו אות ה' דמותר לצרך ומ"מ יזהר לכתחלה עכ"ל תא"ו: (טו) וי"ף דאיות מאכ' בו'. כבר כתבתי צמ"י שאין כן מסקנת רבינו בפרק ערבי פסחים סימן ו' ושם אכתוב חילוקי הדעות צס"ד: (טו) אע"פ שהתפילו בינתיים. ואפילו אין שחוט ציוס דחייב להפסקי דצכל ענין מיידי כן כתב רבינו בפרק ע"פ סימן כ"ד: (י) אב"ה המצרך ע"ה המצודה והתחיל צעשותה ובה

קיצור פסקי הרא"ש

ו המפסקי צסעודתו ומתפלל אין צריך לחזור ולצרך ברכה ראשונה דלא כהר"י יוס טוב שמצריך לצרך: השוחט שחיטות הרצה אסור לצרך צנייהס ואס דיבר מצרכי השחיטה כמו הציאו לשחוט אין צריך לחזור ולצרך ואס הוא שלא לצרך השחיטה וכן השוחט עוף ולאחר שחיטתו נמלך לשחוט יותר צריך לכסות דס השחיטה הראשונה ויצרך על הכיסוי. ויצרך על שחיטת השני ולא על הכיסוי שלה. והמכסה מכסה ואח"כ מצרך ואין מנהג העולם כן:

שדה צופים

דף 19 ע"א אבעיא להו שכר ברכה. הרא"ש צצ"ק פ"ח ס' ט"ו:

קובץ מפרשים

(ה) אבל בשחיטה אס ירצה ישחוט יותר ואס ירצה לא ישחוט. ואינו עבודה אבל מ"מ צריך לחזור ולברך ועי' כתב דמחמת זה היו עבירה שיכול לפטור בברכה אחת כו' [מלא הרועים]: (ז) כגון תקיעת שופר וקריאת הלל ומגילה. עי' תשו' נודע ביהודה הראשונות ס' מ"א עלה כ"ז ע"ד ד"ה אלא שאני תמה [גליין מחרש"א]:

תלמוד בבלי <עוז והדר> - לד חולין / תלמוד בבלי (עמוד 434)

א מ"י פ"ד מהלכות
שחיטה הלכה טו סמג
ע"ש סד טו"ע י"ד סימן
כח סעיף ח:
ב מ"י שם פ"ד הלכה ז
סמג שם טו"ע י"ד
סימן כח סעיף יא:

שלמי הנבדרים

א כתב רי"ף שחט
אחד מהם ונדר
על השחיטה ואח"כ נא
לפני עור א' לשחוט אם
היה דעמו עליו מתחלה
א"ל לנדר על שחיטה זו
פעם שניה אלא פטורה
בזרחה ראשונה ואם לא
היה דעמו עליו מתחלה
נראה צעני שמנדר על
שחיטה זו בזרחה לנדרה
הואיל ואחר הכסוי
הראשון נא לפניו ואם
נא לפניו קודם הכסוי
הראשון אע"פ שלא היה
דעמו עליו מתחלה
פטורה בזרחה ראשונה
כמבואר בק"ה: שח
בין שחיטה לשחיטה או
בין בזרחה לשחיטה שחיה
שחיטה נדר שחיטה חוזר
ומנדר וכן בכל המזוה
אם שח בין בזרחה למזוה
חוזר ומנדר לפי שהשחיטה
מפסקת כמבואר בק"ה:
[רא"ש סי' יז ובבב"א
הלכות פ' תרומה כח
היא דעני למשחט עור
וזניחא ושחט עור
מיניה ואשתעי. לכסיה
והדר לנדר ולשחוט הני
אחריתא וכ"כ הראב"ד
מכסה ומנדר ושחט
ומכסה וכן מנחמא כח
בשם ר"ת דשם בין שח
לעוף לנדר לחזור ולנדר
כהוא דשם בין תפלה
לתפלה דחוזר ומנדר
(מנחות ל.) לפי כשהפסקין
צינחם גמר המזוה
שניר עליה ונדר לנדר
שחיה וכן בשני עופות
ושח ציניה כיון דאי צני
שחיה ואי צני לא שחיה
איכא גמר מזוה ונדר
לחזור ולנדר אלא המנדר
על המזוה והתחיל
לעשותה וסח קודם
שגמרה אינו חוזר ומנדר
כגון תקיעת שופר
וקריאת הלל ומגילה
והאריך הרא"ש בזה
ע"ש:

רבי יהודה אומר שחט חיה יבסה ואח"כ ישחוט את העוף.
במרמל יליף לה מקרא וטעמיה משום דשני מינין חלוקין הם
ראוי לכסות דמו של ראשון לגמור מזוה לגמרי קודם שיתחיל
בשני:

גמ' ומודה רבי יהודה צעני
ברכה וכו'. אע"ג דק"ל
כת"ק כתבה הרב אלפסי ז"ל
משום דנפקא מינה לידן היכא
שכסה. ובגמרא פרכינן עלה ב"ש
בדרב הונא ורב ברונא תלמידי
דרב דהו יתבי בסעודתא וקאי
עלייהו רב ייבא סבא ואמרו ליה
הב ונברך. כלומר צהמ"י: הדור
ואמרו הב ונשתה אמר להו רב

ייבא סבא כיון דאמריהו הב ונברך איתסר להו צמשתא.
כלומר עד שינדר לפניו שאין השחיטה מנוטרפת לסעודה ראשונה
כיון דאמריהו הב ונברך: ה"נ ביון שבסבא. הפסק מלשחוט וכו'
הדר שחט איחייב ליה בברכה. [ת"ק] וזמין הכי השתא התם
משחטא וברוכי בהדי הדדי לא אפשר. הילכך כי אמרי הב
ונברך הפסקין מן השחיטה: אבל כסוי לא הוה הפסק דאפשר
דשחיטא בחדא ידא ומכסי בחדא ידא. ומש"ה אמרינן דמזוה
רבי יהודה לענין זרחה שחיטה מנדר אלא זרחה אחת.

ופרש"י ז"ל צעני ברבא. על השחיטה שאין נדר לנדר לאחר כסוי
נראה מדבריו דברכת כסוי נדר לחזור ולנדר בכסוי שני
דאע"ג שאין הכסוי מפסק בין שחיטה לשחיטה התם היינו
טעמא שהכסוי מנכרי שחיטה הוא וזרחה ידיה הוה ליה כטול
כרוך טול כרוך. (בבב"א מ.) דלא הוה הפסק וכו' ושחיטה אריכתא
היא אבל שחיטה שניה אינו נדר הכסוי הראשון ומפסקת בין
כסוי א' לכסוי ב'. אבל ר"ת ז"ל אומר דכיון דאפשר דשחיט
בחדא ידא ומכסי בחדא ידא אף השחיטה אינה מפסקת.

והדיבא שחט בין שחיטת עוף לעוף איכא מ"ד לנדר. [לחזור]
לנדר וגמר לה מדאמרינן (מנחות ל.) לענין תפילין אם סח
בין תפלה לתפלה חוזר ומנדר וכן נראה ממש"ש הרב אלפסי ז"ל
בסוף ר"ה (סי' תתקנ) שכח בשם הגאון ז"ל דטעמא דמילתא
דסח בין תפלה לתפלה שחוזר ומנדר לפי שאע"פ (א) שחט
בזמנא מלוא אחת אינו חוזר ומנדר שחט שחט פוסק בין
פרק לפרק (בבב"א מ.) ואפ"ה אינו חוזר ומנדר תפילין כיון שח
שח מלוא שחין מעבדות זו את זו סח ציניה חוזר ומנדר וכן
עופות נמי ב' מלוא הן שאין מעבדות זו את זו הילכך חוזר
ומנדר.

והרמב"ם (ד"ה וזו) והרב רבינו יונה ז"ל (בבב"א סי' קמז ד"ה טול
וכרוך) אמרו דלא דמי דהתם ב' מלוא של חובה הן וכיון
שהתחיל בהן אינו דין שיפסקו ויתעסק בשיחה כיון ששחיהן
חובה עליו ולפיכך אם סח ציניה חוזר ומנדר אבל הכא דאי צני
שחיה ואי צני לא שחיה לא מיחייב למחדר וצרכי "מידי דהוי
אביעיות סעודה וצרכותיה דאם סח בזמנא סעודה אינו חוזר
ומנדר. אבל הרב צעל הלכות ז"ל (עני' תרומה) סובר דשחיט
הראשונה שהשחיטה מפסקת ונדר לחזור ולנדר שך כתב והיכא
דעני למשחט עור וזניחא ושחט חיה מיניה ואשתעי ליכסייה
והדר ליצרך ולשחוט הנך אחריתא וכן כתב הראב"ד ז"ל מכסה
ומנדר ושחט ומכסה.

וא"ת ונהי שהשחיטה מפסקת יצרך ושחט ואח"כ יבסה שחיה
כי היכי דאמרינן בזה ונברך דאע"ג דאיתסר למשחט בלא
זרחה אפ"ה אינו חייב לנדר בזרחה המזוה אלא אחר שישחט ה"נ
לא יבסה אלא לאחר גמר שחיטתו. תירך הרמב"ם ז"ל (ד"ה אלא)
דאפשר לגמור לה מדרבי יהודה דאמר שחט חיה יבסנה ואחר כך
ישחוט את העוף ולא אמר שחט חיה ישחוט את העוף ויבסה
החיה ואח"כ העוף דאלמא כיון שמלוא חלוקות הן נדר לחזור
מזוה ראשונה ואח"כ יתחיל בשניה ואע"פ שאין הלכה כר'
יהודה גמרינן מיניה לרבנן דסח [לנדר] כחיה ועוף לר'
יהודה דכיון שהפסקין בשיחה הוה להו שח מלוא ולפיכך יבסה
ואח"כ ישחוט. ומיהו אע"פ שהשחיטה מפסקת שחיה שהיא
מנכרי שחיטה כתן לי עוף או סכין אינו הפסק דאמרינן
בטול כרוך וגביל לחורי (בבב"א מ.) דלא הוה הפסק.

ובתבא בתוס' (פ"ה ד"ה ומכסי) [א] שאסור לדבר אף על פי שדעמו
לחזור ולנדר שאסור לגרום זרחה בנדרים שחט שחט לנדר
באחת וראיה לדבר דאמרינן במסכת יומא בפרק בא לו (ע.)

ובמס' סוטה ב' ואלו נאמרינן (מא.) וצעשור שחטום הפקודים
קורוהו על פה והיוין זה וימיני ספר מורה ויקרי ביה אמר ר"ש
בן לקיש משום זרחה שאינה זרחה אלא כל מקום שחט שחט
עלמא בזרחה אחת אסור לגרום חיוז בזרחה הרבה.

וצעני נמלך כתב הר"ר משולם
ז"ל שצריך לחזור ולנדר על
השחיטה כדאמרינן צמלך (בבב"א
מ.) שצריך לחזור ולנדר על כל כוס
וכוס ולא דמי ליושג ואוכל בלא
סעודתו דאע"פ שגמר בלא
לאכול אינו חוזר ומנדר וכדאמר
ב' כיצד מנכרין (שם מ.) דאפילו
גמר ואפילו סלק מותר לאכול עד
שיטול ידיו וא"ל לנדר דהתם הוא

דיש קצב לאכילה ופעמים שאדם יושג בסעודה קטנה ומנדר
לסעודה גדולה אבל לשחיטה (א) אין קצב. ולפיכך נמלך חוזר
ומנדר ומש"ה אמרינן נמי (ק:) דשחט מנדר על כל פרוסה
ופרוסה כמו שאכתוב בסמוך ב' וכו' הרמב"ם ז"ל (ד"ה
והוא) דנמלך לשחוט חוזר ומנדר ומציא רש"י מדממינן ליה
לעובדא דתלמידי דרז דהתם ודאי משום נמלך הוא דכיון
דאמרו הב ונברך עקרו דעמייהו מלמשחט ומנכרין זרחה היין
וכ"כ הראב"ד ז"ל (ש"ס הראב"ד סי' פח):

ודאמרינן' אמר להו רב יצבא סבא הכי אמר רב כיון דאמרינן
הב ונברך איתסר לכו למשחט פריש"י ז"ל עד שינדר
לפניו וכן פריש"י ז"ל וכן כתב הרב אלפסי בהלכות בפרק ערבי
פסחים (פסחים סי' תשעז). ומיהו א"ל לנדר זרחה המזוה קודם
שתייחו שך הדין צמלך שצריך לנדר לפניו אבל לאחריו זרחה
אחת לכולן שהרי אמרו (ק:) דשחט מנדר על כל פרוסה
ופרוסה כלומר בלפניה מפני שהוא נמלך ואע"פ שאינו נדר לנדר
אחריו על כל אחת ואחת אלא זרחה אחת באחרונה לכולן.

וא"ת והא תניא בפרק ערבי פסחים (פסחים ק"ה) חזרים שהיו
מסובין ועקרו רגליהם לנחא וכו' אבל לא הניחו שם זקן או
חולה כשהם יושבין טעוין זרחה למפרע ושהן חוזרין טעוין
זרחה לכתחלה אלא למפרע נמי נדר לנדר ז"ל דשני מקום
הוי הפסק טפי מנמלך דאילו צמלך לפניו נדר לנדר לאחריו
א"ל לנדר ואילו בשני מקום מנדר לפניו ולאחריו.

אב"ד בתוס' (שם ק:) ד"ה ברוך) כתבו דשני מקום צמלך שמנדר
לפניו וא"ל לנדר לאחריו והא דקמי שצמלך למפרע ענה
טובה קמ"ל שמנכרין למפרע כשהן יושבין שחט שחט עד כדי
שיהו רעבים ושז לא תועיל זרחה המזוה למה שאכלו כדמוכח
ב' שלשה שאכלו (בבב"א מ.) אבל אם יאכל ולא זכרו למפרע
כשהן חוזרין אין טעוין זרחה למפרע אלא מנכרין זרחה הלחם
וזרחה אחת באחרונה לשחי' האכילתו. והא דתניא בתוספתא
דזבחות (פ"ד ה"ה) צה"ב שהיה מייסב וקראו חזירו לדבר עמו
א"ל לנדר למפרע הפליג נדר לנדר למפרע וכשהוא חוזר
מנדר בתחלה לאו כשהוא חוזר קאמר שצריך לנדר למפרע אלא
הפליג דקאמר היינו שקראו להפליג ומש"ה קאמר שצריך לנדר
למפרע וקודם שיא קאמר שחט שחט יבסה. (ב) תניא
דבר עם חזרו והפליג טעון נט"י משמע מדטעון נט"י דה"ה
זרחה המזוה אבל צהמ"י לא קתני ומיירי בשלא היה יודע
מתחלה שפליג ומש"ה אינו נדר זרחה למפרע.

ומדאמרינן מיתסא וצרכי צהדי הדדי לא אפשר יש שלמדו שמי
שנזכר בחור סעודתו שעדיין לא התפלל ומתפלל
בחור סעודתו כשהוא חוזר לאכול טעון זרחה דמיכל ואלו צהדי
הדדי לא אפשר וכדאמרינן הכא דמיסא וצרכי צהדי הדדי לא
אפשר ואע"ג דתניא התם ב' ערבי פסחים עקרו רגליהם לנדר
לצה"ב והניחו שם מקל חזרים כשהן חוזרין אין טעוין זרחה
לא למפרע ולא לכתחלה ואע"ג דמסתמא התפללו צמחיים התם
הפסקה דרשות היא והיינו טעמא נמי דמאי דתנן ב' כיצד
מנכרין (בבב"א מ.) דצריך על היין שלפני המזון פטור את היין
שצמח המזון ואע"פ שהפסקין בזרחה המזוה דהתם היינו
טעמא לפי שאין זרחה המזוה עליו חובה אבל בשהגיע זמן
תפלה בחור סעודתו ושעה עוברת כיון שהתפלל עליו חובה
ומיכל ואלו לא אפשר כשהוא חוזר לאכול נדר לנדר וכו' דעת
הרב אלפסי ז"ל במ"ש בהלכותיו ב' ערבי פסחים (פסחים סי'
תשעז) לענין זרחה דד' כרובות.

אב"ד הרב צעל המוס' ז"ל (פ"ה ד"ה משחט) כתב דכי אמרינן דצריך

הנחות וצינונים

מהב"ח ושאר ספרים
(א) בבב"א הג"י כטול
ברוך וטול ברוך וכו'
בגמ' שם. והר"ף שם גרס
בגמ' הר"ן כאן: (ב) ג'
ד"ת. וכו' בבב"א:
(ג) ג"ב שמי (בב"א):
(ד) ג"י ד"ת. וכו' בבב"א:
מניה לרבנן דיבא דסח
דצריך לברך כמו בחיה
כצ"ל (בב"א): (ה) ג"י ד"ת.
וכ"ה בבב"א: (ו) צ"ל
לשחיטה (ד"ת): (ז) כ"ה
בבב"א: וכ"ה בבב"א:
ובדפ"א הג"י כשהוא:
(ח) ג"ב עד שיחא רעב
וכו' (בב"א):

רמב"ם הלכות ברכות פרק ד

הלכה ז

גמר בלבו מלאכול או מלשתות ואח"כ נמלך לאכול או לשתות אף ע"פ שלא שינה מקומו חוזר ומברך, ואם לא גמר בלבו אלא דעתו לחזור לאכול ולשתות אפילו פסק כל היום כולו אינו צריך לברך שנית. +/השגת הראב"ד/ גמר בלבו מלאכול או מלשתות כו' עד לברך שנית. כתב הראב"ד ז"ל /א"א/ לא אמרו לענין אכילה אלא לענין שתיה בלבד, אבל לענין אכילה לא היא הפסקה אלא במים אחרונים או בשינה או בנמנום עכ"ל. +

הלכה ח

היו שותין ואמרו בואו ונברך ברכת המזון או בואו ונקדש קידוש היום נאסר עליהם לשתות עד שיברכו או יקדשו, ואם רצו לחזור ולשתות קודם שיברכו או יקדשו אף ע"פ שאינם רשאים צריכים לחזור ולברך תחלה בורא פרי הגפן ואח"כ ישתו, אבל אם אמרו בואו ונבדיל אין צריכין לחזור ולברך. +/השגת הראב"ד/ היו שותין וכו' עד אבל אם אמרו בואו ונבדיל אין צריכין לחזור ולברך. כתב הראב"ד ז"ל /א"א/ עירבובי דברים יש כאן שהפסקת הקידוש אף ע"פ שלא אמרו בואו ונקדש כיון שקדש היום חייב להפסיק מה שאין כן בהבדלה שאע"פ שחשיכה אינו מפסיק מ"מ אם אמר בואו ונבדיל הא סליק נפשיה משתיה ואסור למיشتי בלא ברכה. +

מגדל עוז הלכות ברכות פרק ד

גמר בלבו מלאכול או מלשתות ואח"כ נמלך לאכול או לשתות אף על פי שלא שינה מקומו חוזר ומברך כו' עד לברך שנית. פרק כיצד מברכין שם:

כתב הראב"ד ז"ל לא אמרו וכו' או בנמנום עכ"ל:

ואני אומר כי הראב"ד ז"ל סמך אהיה דר"פ ערבי פסחים גבי עובדא דרב ברונא דאסיקנא כיון דאמריתו הב ונברך איתסר לכו למיشتי בלא ברכה וסובר רבינו ז"ל דוקא שתיה ולא אכילה ואנחנו לא כן קבלנו מפי רבותינו בעלי התוספות ז"ל אלא אכילה ושתיה אחת היא לגבי היסח הדעת וכן כתב הרב רבי אליעזר ממייץ ז"ל בשיטתו ומשוי להו כהדדי מסוגיין דפרק שלשה שאכלו במעשה דשמעון בן שטח עם ינאי המלך ויש לי ראייה מפרק כיצד מברכין דגרסינן רבה ורבי זירא איקלעו לבי ריש גלותא בתר דסליקו תכא מקמייהו שדרו להו דיסתנא מבי ריש גלותא רבה אכל רבי זירא לא אכל אמר ליה לא סבר ליה מר סילק אסור מלאכול אמר ליה אנן אתכא דריש גלותא סמכינן אלמא אכילה נמי בגמר דהיסח הדעת תליא וכן הסכים ר"י הזקן בעל התוספות ז"ל ואמר כי בזמן הזה בעל הבית הוא חשוב אצלנו כמו ריש גלותא אצלם ועליו אנו סומכין וכיון שאמר בעל הבית הב ונברך אסור לאכול בלא ברכה וכל רבותינו בעלי התוספות ז"ל הבאים אחריו כן הסכימו וגם רבינו חננאל והרב רבינו משה מקוצי ז"ל. אמנם ר"י אלפס ז"ל הסכים כדברי הראב"ד ז"ל מדאסיקנא סוף שמעתין ולית הלכתא ככל הני שמעתתא אלא כי הא דאמר רב חייא בר אשי אמר רב שלש תכיפות הן תיכף לסמיכה שחיטה תיכף לגאולה תיכף לנטילת ידים ברכה ומהדר לה אפילו אסילק ואגמר דלא הוי היסח עד דאיכא נטילת מים אחרונים. ורבינו יהודה ז"ל עמד בשיטת רבותינו בעלי התוס' ז"ל וקיבל כירושלמי דקא מסיק לה לאשמועינן דאין סיכת שמן מעכב בידים ועל זאת נאמרה מילתא דרב גבי מים אחרונים אמנם תרדמה ונמנום לא ראינו ולא שמענו להם בענין אכילה אלא לענין מצה בלבד. ותו בין לפירוש רש"י ובעלי שיטה זו איתסר לכו למישי בלא ברכה כלומר בלא ברכת המזון ולפירוש רשב"ם ורבותינו בעלי התוספות ור"מ ז"ל נפרש כאן בלא ברכה כלומר ברכה ראשונה שהיא ברכת הנהנין ובהיה דפסחים ברכת המזון ובסמוך בירנא לה בס"ד. ולדעתי לשון ר"מ ז"ל צח וכולל הרבה בקצרה שכתב גמר בלבו וגמר הלב הוא היסח הדעת אמיתי יותר מגמר שר"ל גמר סעודתו ויותר מסילוק שרוצה לומר סילק השולחן שלפניו ויותר ממשיחת השמן לידים אפילו למי שרגיל בו והוא כמו נטילה אחרונה לנוהגים בה שהוא תכף לברכה וכמו הב ונברך דבעל הבית וריש גלותא וכן לשון דחוזר ומברך שכתב בכאן משמע ברכה ראשונה של הנהנין כבעלי שיטתן של רבותינו ז"ל וכד"ן:

14

וצרכה המוציא אצל אחר אכילה כל זמן שאינו רעב מאותה אכילה מני לנכך ומה שאמר להם רב יצחק איתמר לכו למישימי אע"פ שלא היה יודע אם היו רוצים לשמות ע"י צרכה אם לא מורה היה להם שחייבים לנכך עכ"ל וכן כתב שם הר"ן (פסחים כה. ד"ה קאי) וכן כתב ה"ר יונה בפרק כ"ד מצרכין (ל).

ד"ה אלא) גבי ההיא דחיקף לנטילת ידים צרכה. וגם הרי"ף כתב בפרק ערבי פסחים (כז. ב). איתמר לכו למישימי פירוש משום דקא עקרי דעתייהו ממשיחא הילכך אי נע

למהדר למישימי צריך לנכרי בורא פרי הגפן וכן העלה שם המרדכי (לו סוף"א) וכיון דכל הני רבוחא מסכימים לדעת אחת הכי נקטינן ודעת הרמב"ם צוה אצל צמינן זה (קס. ד"ה ויש לדקדק) צס"ד: ויש לדקדק בדברי רבינו שגראה מדבריו שאע"פ שנטל ידיו יכול לאכול ולשמות קודם צרכה המזון והוא שיבדק עליו תחלה ואינם

מכוונים דהא מדברי הרא"ש בפרק כ"ד מצרכין (פי' לא) לא משמע הכי שהרי כתב ולית הלכתא הכי אלא כל זמן שלא נטל ידיו יכול לאכול ואי אמר ה' ל' ונכרך נטל ידיו דמי לפירוש רש"י (פסחים קג: ד"ה כיון) ורשב"ם (ד"ה לית) דפירשו כיון דאמריתו ה' ל' ונכרך אסור לכו למישימי עד דמברכיתו צרכה המזון ויש מחלקים בין שתייה לאכילה ולא מסתבר עכ"ל משמע מדבריו נטל ידיו אסור לאכול עד שיבדק צרכה המזון ומשום הכי כתב ולפירוש רש"י ורשב"ם ה' ל' ונכרך שזה נטל ידיו דבתרומתו אינו יכול לאכול עד שיבדק צרכה המזון דאילו לשאר מפרשים אינם שוים שהרי כתב ל' ונכרך אינו צריך לנכך צרכה המזון למפרע ונטל ידיו צריך ומכל מקום משמע נטל ידיו לדברי הכל אסור לאכול עד שיבדק צרכה המזון על מה שאכל וכן כתב ה"ר יונה (סס) שאחר שנטל ידיו אין לו לשמות ואפילו בצרכה ונראה דלא מטעם היסח הדעת הוא דהא היסח הדעת אינו מוקיף צרכה אחרונה על מה שאכל כמו שנתבאר אלא נראה לי שהטעם משום דכיון דקיימא לן חיקף לנטילת ידים צרכה כיון שנטל ידיו כדי להיות מוזהר לנכרה הו' כאלו התחיל כבר בצרכה ואסור להפסיק באכילה ושתייה כלל מה שאין כן צוה ל' ונכרך שאין כאן אלא טעם של היסח הדעת ומשום הכי כשיבדק תחלה על מה שרואה לאכול סגי ומה הטעם אין להפסיק בין מים אחרונים לנכרה אפילו בשתייה כדאמרין בפרק כ"ד מצרכין (מב) חיקף לנטילת ידים צרכה ומשמע דלכאן עלמא אמר אחרונים קאי שהרי אפילו הרא"ש שסובר דקאי אמר ראשונים לאו למעט מים אחרונים אמר שהרי כתב רבינו בצמינן קס"ו וא"ל היה רגיל אף צראשונים שלא להפסיק ושלא לדבר אלמא דאין להפסיק בין נטילה לצרכה המזון אפילו בדיבור וכל שכן שאין להפסיק ביניהם באכילה וצרכה לפני האכילה ולפיכך דברי רבינו צוה צ"ע [א]: ודעת הר"ן בפרק כ"ד מצרכין (פי' אלא) דהא נטל ידיו ונכרך שפירוש רש"י יושב בעבודה קטנה ונמשך לעבודה גדולה ומשום הכי אפילו גמר ואפילו סילק מותר לאכול עד שיטול ידיו ואינו צריך לנכך ונראה דלפי דבריו צריך לומר דעודא דתלמידי דרז דהב' ל' ונכרך איתמר להו למישימי לא היה קציעותם לאכילה אלא לשתייה והא דקאמר הו' יתבי צעודתא וגם מדאמר ליה ה' ל' ונכרך דמשמע שהיה שם אכילה יש לומר דאין הכי נמי דאכלו קצת כדי למתק השתייה אצל עיקר קציעותם לא היה אלא לשתייה וייתר נראה לפרש דברי הר"ן דבקציעותם לאכילה קאמר דהב' ונכרך הו' סילוק לשתייה ואסור לשמות בלא צרכה ומותר לאכול א' [אלא דקשה] דמאחר שאינו מצריך צרכה לאכילה אינו צריך צרכה לשתייה שגאומה סעודה כיון דכולה חדא סעודה היא שתייה צרכה לאכילה גרידא וכשם שאינו מצריך צרכה למה שיאכל כך אינו מצריך צרכה למה

דרישה

הדם על פירוש"י שנראה להם דוקא ברכה שלפני היין לא הו' ליה לרבינו לכתוב בשם רש"י שמצריך ברכת המזון. ועוד קשה על שכתב כן בשם רש"י ולא כתב כן גם כן בשם רשב"ם (גם יש לפרש לאידך גיסא שכמו שפירש רש"י בפרק כ"ד מצרכין אלא ברכה אלו ונכרך אינו מצריך אלא ברכה לפני כן סבירא ליה גם כן בפרק ערבי פסחים והא דכתב שם עד אחר ברכת המזון היינו טעמא משום דתלמידי דרב לא רצו לאכול אלא לשמות והמה היו אוכלים תחלה והיו צריכין לבדק ברכת המזון על מה שאכלו תחלה ואם כן ודאי כשידעו שאסור להן לשמות בלא בורא פרי הגפן תחלה מסתמא יברכו ברכת המזון תחלה ויברכו על הכוס בורא פרי הגפן ואז יהיו מותרין לשמות מכה אותה ברכה ולא יברכו על חנם כיון דבלאו הכי יהיו מחוייבין לבדק אחר כך על הכוס אחר ברכת המזון ומשום הכי מסתברא דאמר להו איתר לכו לשמות ממילא הם יברכו ברכת המזון כדי לשמות אחר כך ועל זה כיון רש"י וכמו שכתב בכיסוי הדם עד שיברכו לפניו ואתי שפיר דהתוספות לא הקשו אפירוש רש"י דסתרי אהדי אלא בנטל ידיו דקאי אכילה ודאי לא יברך תחלה דהא אחר כך יהיו אסורים לאכול ומשום הכי כתב רבינו פירוש"י אנטל ידיו לאכילה ושם דוקא קאמר וק"ל) ועוד קשה שרבינו מיירי כאן בדין נטל ידיו והיכי מייתי מה שכתב רש"י בדין הב ל' ונכרך לכן נראה פשוט דרבינו לא נתכוין לפירוש רש"י הכתוב בדין הב ל' ונכרך אלא פירוש רש"י שפירש בדין נטל ידיו דסוף פרק כיצד מברכין דף מ"ב ע"א אהא

חדושי הגהות

קצט [א] עיין צ"ח מה שיש על זה:

הגהות והערות

קצט [א] המוקף בסוגריים נוסף בדפוסים שלפנינו עפ"י הב"ח כאן והט"ז (ס"ק ב):

התוספות והרא"ש צפרק כיסוי הדם ולא סצירה להו לחלק בין היסח הדעת דהב לן ונצריך להיסח הדעת דנטל ידי דאי איכא לחלק ביניהם מאי קא מקשו אפירוש רש"י צמר חזרה ואפירוש ר"ח דהב לן ונצריך שרי לאכול כשמצריך לפניו אם כן האי עובדא דפרק כ"ד מצרכין דרבה אכיל ור' זירא לא אכיל צמר דסליקו חכא מקמייהו דאמאי לא אכיל הלא יכול לאכול כשמצריך לפניו דמאי קושיא ודילמא ר' זירא סצירה

ליה דדוקא דהב לן ונצריך לא הוי היסח הדעת כל כך ושרי לאכול כשמצריך לפניו אבל בסילק חכא הוי ליה היסח הדעת טפי ומשיב כנטל ידי דאסור לאכול עד שיצרך ברכת המזון אלא צעל כרחק דסצירה להו לתוספות והרא"ש דאין חילוק בין היסח הדעת דהב לן ונצריך לכל שאר היסח הדעת דכל שהוא היסח הדעת דיין שיהא אלא דלמסקנא לא חשיב ליה היסח הדעת לא בגמר דעתו מלאכול ולא בסילק חכא אלא אם כן דאמר הו לן ונצריך אפילו לא נטל ידי או נטל ידי ולא אמר הו לן ונצריך וצמרווייהו כשמצריך לפניו המוציא יכול לחזור ולאכול והא דכתב הרא"ש צפרק כ"ד מצרכין ואי אמר הו לן ונצריך כנטל ידי דמי לפירוש רש"י וכו' לא צא הרא"ש לשם אלא לצאר תרתי חדא דאף על גב דאמרין הכא ולית הלכתא ככל הני שמעתתא אלא וכו' דמשמע דדוקא נטל ידי הוי היסח הדעת וחו ליכא היסח הדעת דליתא אלא הוא הדין אי אמר הו לן ונצריך ולא נטל ידי כנטל ידי דמי אידך צא לצאר דאף על גב דגבי נטל ידי לא איחפרש היסח הדעת ידיה מכל מקום כיון דלפירוש רש"י ורשב"ס שפירשו דהב לן ונצריך דאסיר לכו למישתי עד דמצרכיכו ברכת המזון הוא הדין כנטל ידי פירשו עד דצריך ברכת המזון וכתב הרא"ש כך על פי דברי התוספות לשם צפרק כ"ד מצרכין (ד"ה חק) וזה לשונו חייב לנטילת ידים ברכה והילכך כיון שנטל ידי צמרוונה לאחר הסעודה אסור לאכול עד שיצרך והוא הדין אם אמר הו לן ונצריך אפילו צלא נטילה עכ"ל אבל לפירוש רש"י צמר חזרה ולר"ח ודעת התוספות והסכמת הרא"ש צפרק כיסוי הדם דהב לן ונצריך שרי לאכול כשצריך לפניו המוציא הוא הדין כנטל ידי ואף על פי שמדברי ה"ר יונה מבואר דמחלק בין נטל ידי דאסור לשמות עד שיצרך ברכת המזון וצבא לן ונצריך יכול לשמות כשמצריך לפניו ומחלק עוד דהב לן ונצריך יכול לאכול אפילו לא יצרך כלל אפילו לפניו ולשמות אסור עד שיצרך לפניו מכל מקום דעת התוספות והרא"ש ורבינו אינו כן אלא אין חילוק בין אכילה לשתייה ואין חילוק בין נטל ידי לאמר הו לן ונצריך לא הוי היסח הדעת גמור אלא לענין זה שאם רוצה לאכול או לשמות עוד מצריך לפניו ואחר כך אוכל ושומה ולצטוף מצריך ברכת המזון ולפי זה לא אמרו חייב לנטילה ברכה אלא היכא דגמר דעתו שלא

לאכול עוד אלא שפסיק בדברים אחרים אי נמי צלא דיבור מפסיק שיעור כ"צ אמה אצל צרוצה לחזור ולאכול מצריך ואוכל ואחר כך חייב לנטילה ברכה ^א מיהו אף על פי שלפע"ד אין ספק בפירוש זה שכתבנו לדעת התוספות והרא"ש וכמפורש בדברי רבינו מכל מקום כל ירא שמים יהא חושש לחומרא דנטל ידי לא יאכל ולא ישמה עד שיצרך ברכת המזון וצבא לן ונצריך לא ישמה ולא יאכל עד שיצרך לפניו אלא אין להחמיר דאף צבא לן ונצריך לא ישמה עד שיצרך ברכת המזון כפירוש רשב"ס והרשב"א כיון דרוב פוסקים מולקים עליהם צוה בטלה דעתם צרו: **בתב צ"י** ודעת הר"ן צפרק כיסוי הדם לחלק בין שתייה לאכילה וכו' עד ואסור לשמות צלא ברכה ומותר לאכול דמאחר שאינו מצריך ברכה לאכילה וכו' ודברים אלו סותרים זה את זה תוך כדי דיבור ^א ונראה דטעות סופר הוא וצריך לומר אלא דקשה דמאחר וכו' אצל צפרק הלבוש (ס"ה) הדין שאין שם טעות סופר וכתב מה שכתב ושרי ליה מאריה עיין שם:

דרישה

ברכת המזון דאילו לשאר מפרשים אינם שרים שהרי בהב לן ונצריך אין צריך לברכת המזון למפרע ובנטל ידי צריך ומכל מקום משמע דנטל ידי לדברי הכל אסור לאכול עד שיצרך ברכת המזון על מה שאכל וכן כתב ה"ר יונה עכ"ל. (ופליאה גדולה נפלאה בעיני איך נעלם מהב"י דברי הרא"ש דפרק ערבי פסחים (דף קל"ט ע"א) (ס"ז) שכתב שם אדברי הרי"ף שכתב שם (סוף דף קל"ה) (כ:) זה לשונו גמרינן היכא דגמר סעודתיה קודם דקדיש יומא ואדמשו ידיהו קדיש יומא מקדמינן מברכין ברכת המזון על כוס ראשון ואחר כך אומר קידוש היום על כוס שני כר' יוסי וכו' וכתב הרא"ש עליו זה לשונו ותימה לי לדברי הרי"ף דעל

ברכת המזון מיד אחר הקידוש אליבא דשמואל דאמר אין קידוש אלא במקום סעודה וכו' עד וכיון דצריך לאכול מיד בברכת המזון למה ליה ליפרוס מפה ולקדש אף על גב דמשו ידיהו ואיתסר להו למיכל הא קיימא לן דהב לן ונצריך אין צריך לברך ברכת המזון וסגי בפריסת מפה וקידוש והמוציא. שהרי לפנינו בהדיא דמשו דין נטל ידי לנברך וכו' דבשניהם אין צריך ברכת המזון וכמו שכתב רבינו כאן ואפילו מדברי הרי"ף יש לדקדק התם דלא סבירא ליה דצריך ברכת המזון אחר נטילת מים אחרונים דאם לא כן מאי צריך לגמור מהתם דיברך ברכה המזון תחלה דבלא זה נמי אי אפשר לעשות בענין אחר מאחר דמשי

הגהות והערות

[ב] כ"ה ברמב"ם דפוס קושטא שהשתמש בו הב"י, אבל ברמב"ם שלפנינו הנוסח "א"צ לברך, היו שותים" וכו': [ב*] עיין הגהות והערות ס"י קפ אות א:

טור <מכון שירת דבורה> - ב (או"ח קכח - רמא) / יעקב בן אשר (בעל הטורים) (עמוד 246) 34170 הודפס מאוצר החכמה

וישנה כן נראה לי ליישב דברי הרמב"ם (א): וישימוע לי דלא שאני להרמב"ם צין אם רוצה לאכול לרצוה לשמות שאם לא אמר הכין ויברך אע"פ שגמר דעתו שלא לאכול ושלל לשמות עוד מותר לו לאכול ולשמות והוא שיברך עליו תחלה ואם אמר הכין ויברך אסור לאכול ולשמות עוד עד שיברך ברכת המזון וכדברי רש"ם (שם). ומה שכתב גבי הכין ויברך שחיה ולא הזכיר אכילה לישנה דגמרא נקט דאמרין גבי עובדא דתלמידי דרב כיון דאמרין הכין ויברך איתסר

לכו למישמי והוא הדין לאכילה: וישימוע לי דלא אמר הכין ויברך הוי היסח הדעת כמו נשיית ידיים כבר כתבתי (קט"ז ע"ב ד"ה ויש) דליתא אלא לדעת המפרשים דבהה לן ויברך אסור לאכול עד שיברך ברכת המזון אבל לדברי המפרשים דבהה לן ויברך מותר לאכול והוא שיברך עליו תחלה איכא צינייהו טובא דנגטל ידיו אסור לו לאכול ולשמות אפילו בצרכה עד שיברך ברכת המזון על מה שאכל:

ב וישימוע לי דלא אמר הכין ויברך הוי היסח הדעת כמו נשיית ידיים כבר כתבתי (קט"ז ע"ב ד"ה ויש) דליתא אלא לדעת המפרשים דבהה לן ויברך אסור לאכול עד שיברך ברכת המזון אבל לדברי המפרשים דבהה לן ויברך מותר לאכול והוא שיברך עליו תחלה איכא צינייהו טובא דנגטל ידיו אסור לו לאכול ולשמות אפילו בצרכה עד שיברך ברכת המזון על מה שאכל:

ג וישימוע לי דלא אמר הכין ויברך הוי היסח הדעת כמו נשיית ידיים כבר כתבתי (קט"ז ע"ב ד"ה ויש) דליתא אלא לדעת המפרשים דבהה לן ויברך אסור לאכול עד שיברך ברכת המזון אבל לדברי המפרשים דבהה לן ויברך מותר לאכול והוא שיברך עליו תחלה איכא צינייהו טובא דנגטל ידיו אסור לו לאכול ולשמות אפילו בצרכה עד שיברך ברכת המזון על מה שאכל:

ד וישימוע לי דלא אמר הכין ויברך הוי היסח הדעת כמו נשיית ידיים כבר כתבתי (קט"ז ע"ב ד"ה ויש) דליתא אלא לדעת המפרשים דבהה לן ויברך אסור לאכול עד שיברך ברכת המזון אבל לדברי המפרשים דבהה לן ויברך מותר לאכול והוא שיברך עליו תחלה איכא צינייהו טובא דנגטל ידיו אסור לו לאכול ולשמות אפילו בצרכה עד שיברך ברכת המזון על מה שאכל:

ה וישימוע לי דלא אמר הכין ויברך הוי היסח הדעת כמו נשיית ידיים כבר כתבתי (קט"ז ע"ב ד"ה ויש) דליתא אלא לדעת המפרשים דבהה לן ויברך אסור לאכול עד שיברך ברכת המזון אבל לדברי המפרשים דבהה לן ויברך מותר לאכול והוא שיברך עליו תחלה איכא צינייהו טובא דנגטל ידיו אסור לו לאכול ולשמות אפילו בצרכה עד שיברך ברכת המזון על מה שאכל:

דרכי משה

קעט (א) ואפשר דאף רש"י ורשב"ם דכתבו לענין הב לן ויברך צריך ברכה אחרונה מודים לענין היסח הדעת וכדעת הרמב"ם:

דרישה

וכי זה לא יהיה מיקרי תיכף לנטילה ברכה ולא אחי למעוטי אלא שלא יאכל ויסיח דעתו ולא יחזור ויטול ידיו ויברך או שיטול ידיו ויסיח דעתו בשיחה וחוכא וטלולא ואחר כך יברך על זה אמרין תיכף לנטילה ברכה. ועוד שהתוספות כתבו בשמעתין זה לשונם (ד"ה) תיכף לנטילה ברכה. הילכך כיון שנטל ידיו באחרונה לאחר סעודה אסור לאכול עד שיברך והוא הדין אם אמר הב לן ויברך אפילו בלא נטילה עכ"ל וידוע שהתוספות סבירא להו שהדין הב לן ויברך אינו מצריך אלא ברכה שלפני המזון והשווהו לדין נטל ידיו. גם בקיצור פסקי הרא"ש כתב ומשנה הב לן ויברך לנטל ידיו ולא הזכיר שם רש"י ורשב"ם משמע דגם להרא"ש שוים לגמרי המה: וישימוע לי דלא אמר הכין ויברך הוי היסח הדעת כמו נשיית ידיים כבר כתבתי (קט"ז ע"ב ד"ה ויש) דליתא אלא לדעת המפרשים דבהה לן ויברך אסור לאכול עד שיברך ברכת המזון אבל לדברי המפרשים דבהה לן ויברך מותר לאכול והוא שיברך עליו תחלה איכא צינייהו טובא דנגטל ידיו אסור לו לאכול ולשמות אפילו בצרכה עד שיברך ברכת המזון על מה שאכל:

הגהות והערות

ג בכת"י הנוסח דלא כיון להא, וכוונתו על הרא"ש: ד בכת"י נוסף כאן "וע"ק דמסוגיא דמרא משמע דמביא דין נטל ידיו דוגמא גמר וסילוק דאירי ביה לפני זה ושם לא אסר להרא"ש אלא ברכת (המוציא) והמזון":

וכוס ואי ליכא אדם חשוב צריך לברך גם כן על כל פרוסה ופרוסה (בסוף קט"ו) ונראה לי דשמש שאני שאני עשוי לאכול ולשתות צעודו עומד עליהם ולכן הוא נמלך על כל כוס וכוס ודליתא אדם חשוב הוא נמלך גם על כל פרוסה ופרוסה אצל אורח יודע הוא שצ"ל לו לאכול ולשתות כל זכרו ויותר ומאכלים ופירות מינים ממינים שונים ולכן כשמברך תחלה דעתו על כל מה שצ"ל לפניו:

ו ת"ר (שם מ.) אכל כל מאכל ולא אכל מלח שמה כל משקה ולא שמה מים ציוס ידאג מפני ריח הפה וציללה [ב] מפני ריח הפה ומפני אסכרה וכתבו רבותא ז"ל כיון דאי לא אכל ולא שמי הוא סכנה אין צריך לברך מידי דהוה אשומה משקה לרפואה שאין צריך לברך. והאכול מלח אחר אכילתו לא יאכל צדול דקשה לקבוצר ציוס ולא צורת דקשה לעניות ולא צאצא דקשה לש"ר [ו] אלא צאמה [ז] ובקמיה והשמה לא נהוג עלמא צמלח משום מלח סדומית עכ"ל שצ"ל הלכך (סי קמט) (ב):

דרכי משה

(ב) ולי נראה ליישב המנהג שלא נהגו באכילת מלח ובשתיית מים לעיל סימן קס"ז (קמח.) ולכן היו נוהגין באכילת המלח לבסוף כי אפשר דגם בשאר מאכלות שלהם לא היו רגילין ליתן מלח אבל בזמן הזה דבכל פת יש מלח כמבואר לעיל סימן קס"ז אין צריך לאכול מלח וכן הוא לענין שתיית המים כי כל המשקין שלנו רובם מים כשכר או דבש וכדומה על כן אין אנו צריכין לשותות מים לבסוף כנ"ל:

דרישה

לשונו ודבריו תמוהין דהא אמרי ליה לרב פפא לא סבר לה מר גמר אסור לאכול אמר להו סילק איתמר ואסיקנא ולית הלכתא הכי אלא כי ההיא דתיכף לנטילת ידים ברכה אלמא דאפילו בגמר בדעתו שלא לאכול עוד וגם סילק האוכל מעל השלחן יכול לחזור ולאכול כל זמן שלא נטל ידיו ואם כן היאך פסק דגמר אסור מלאכול וכבר השיגו הראב"ד על זה. ואפשר לומר שהרמב"ם סובר דכיון דאשכחן בעובדא דתלמידי דרב דכיון דאמר להו לן ונברך אסור למישימי מפני שהסית דעתו מאכילה ושתייה ממילא משמע שכל שגמר בלבו מלאכול עוד אסור לו לאכול וההיא עובדא דרב פפא מתארת בבית אחרים היה וכיון שגמר מלאכול המאכל שהיה לפניו אמר לו שהיה אסור לו לאכול דמסתמא כשראה שגמר אותו מאכל ולא הביאו לו תיכף מאכל אחר הסית דעתו מן המאכל וכו' ומסיק ב"י ומאי דאמרין בגמרא בטר הכי ולית הלכתא ככל הני שמעתתא נראה לי דלהרמב"ם לא גריס ככל הני שמעתתא אלא הכי גריס ולית הלכתא הכי אלא כי הא דאמר רב חייא בר אשי אמר רב שלש תכיפות הן וכו' תיכף לנטילת ידים ברכה ונראה שהוא מפרש דלא קאי אמאי דאמרין גמר או סילק אסור לאכול אלא אהא דאיתא התם בסמוך רגיל בשמן שמן מעכו כלומר ואינו מברך ברכת המזון עד שיוסף תחלה וקאמר דלית הלכתא הכי אלא כי הא דאמר רב תיכף לנטילת ידים ברכה וכו' שמע מינה שלא גרס בגמרא האי טעמא דהיסח הדעת והוצרך לפרש כן משום הטועין שלא יאמרו דלא מפני היסח הדעת היו אסורין ללמד ממנו לכל האומרים הב לן ונברך אלא איזה טעם ידוע היה התלוי דוקא בהן שאסורין למישימי ואפילו אחר שבירכו ואפשר דהיו אומרים שהיו מסובין בשבת לשלש סעודות וחשבה להן ומיד שאמרו הב לן ונברך היו אסורין לשותות משום הבדלה מה שאין כן בשאר פעמים קמשמע לן דרש"י ורשב"ם תלו בהיסח משום ברכת המזון. ומשום הכי מביא הרא"ש גם כן בפרק כיצד מברכין כשברך לומר הב לן ונברך גם כן גורם היסח הדעת כמו נטל ידיו ומייתי לה מהא דאמר אסור לכו למישימי ומפני הטועין שלא יאמרו טעם אחר הוא משום הכי מייתי פירוש רש"י ורשב"ם שתלוי באיסור היסח הדעת שהיה כתבו דאחר ברכת המזון מותר מיהו פירוש זה דחוק שהיה הגמרא מיייתי מהאי עובדא טעם להצריך ברכה אחר כוס של ברכת המזון ומוכח לה מן הגמרא דטעמייהו מפני היסח הדעת: כתב הרמב"ם בפ"ד (ה"ז) גמר בלבו מלאכול או מלשותות ואחר כך נמלך לאכול או לשותות אף על פי שלא שינה את מקומו חוזר ומברך וכו' והביאו הב"י וכתב עליו וזה

חדושי הגהות

[ב] בגמרא לימא נק מפני אסכרה למוד:

הגהות והערות

[ה] בתוס' לפנינו נוסף כאן "ונראה שאין צריך לברך לפי שסומכין על שלחן בעל הבית והיינו וכו': [ו] ונחלקו הפוסקים במשמעות ראשי תיבות אלו, הלבוש כתב "דקשה לשם רע" וכו' החיד"א במחזיק ברכה שמצא כן בשבלי הלקט כת"י, וכן נדפס לפנינו בשבלי הלקט השלם סי' קמט, ואליהו זוטא כתב בשם מלבושי יו"ט דצ"ל "לשחין רע" וכן העתיק בש"ע הרב סעיף ח', ובדפוסים אחרים כתוב "לש"ד" דהיינו לשפכות דמים.

סעיף א

גמר סעודתו ונטל ידיו מים אחרונים, הרי זה היסח הדעת ואסור לו לשתות ולאכול עוד עד שיברך ברכת המזון, ואם רוצה לחזור לאכול או לשתות¹ יש אומרים² (א) הרשות בידו אבל צריך שיחזור ויברך תחלה על מה שרוצה לאכול ולשתות עוד, ואין הברכה שבירך תחלה פוטרת מה שרוצה לאכול ולשתות עוד, אבל ברכה למפרע על מה שאכל אינו צריך, עד שיגמור סעודתו השנייה לגמרי ויברך על הכל יחד. ויש אומרים דנטל ידיו מים אחרונים הוי יותר מהיסח הדעת ואסור לו לאכול ולשתות שום דבר אחר שנטל ידיו, אפילו אם רוצה לברך ברכה ראשונה על מה שרוצה לאכול או לשתות, אסור עד שיברך ברכת המזון. וטעמא הוא משום דסבירא ליה דנטילת ידים למים אחרונים הוה כאילו התחיל לברך ברכת המזון, כיון שהזמין וטיהר ידיו לברכה ואסור להפסיק ביניהם, כי זה הוא פירוש מה שאמרו חכמינו ז"ל [ברכות מב ע"א] תכף לנטילה ברכה, רצה לומר תכף לנטילת מים אחרונים ברכת המזון בלי הפסק בינתיים:

¹ אליה רבה סימן קעט ס"ק (א): (א) יש אומרים הרשות וכו'. זה לשון מלבושי יום טוב [סק"א], דעת הטור, וכבר דחהו ב"י עכ"ל. ואני אומר דבאמת שדחהו ב"י לגמרי וכתב דלכולי עלמא בנטל ידיו אסור לאכול ולשתות לגמרי עד שיברך ברכת המזון. ושכן פסק הרא"ש [ברכות פ"ו סימן לא], וכן סתם ופסק בש"ע. אבל פליאה בעיני שלא יצא הב"י ידי חובת עיונו בזה, שמצאתי בבעל הלכות גדולות דף יו"ד [יא ע"א ד"ה פסק] ואי בעי למישתא מיא או למיטעם מידי בתר דמאשי ידיה מברך ושתי' והדר מברך ברכת המזון ע"כ. הרי להדיא כדברי הטור. וכן מוכח לי בספר שבלי לקט דף י"ט ע"ב [סימן קמז] וספר תניא סימן כ"ה. וכן משמע מדברי רש"י סוף פרק אלו דברים [ברכות נג ע"ב ד"ה מעב] עיין שם ודוק כי קצרתי, וכן כתב להדיא בספר תניא דף ל"ד ע"ב [סימן כז], ובספר זכרון לרבי ישמעאל הכהן פרק כיצד מברכין [עמוד טז]. וראיתי שגם הב"ח [סעיף א] חולק על ב"י במ"ש דהרא"ש היא נגד דעת הטור, והאריך ומפרש דהרא"ש סבירא ליה כטור, ומכל מקום מסיק הב"ח ומג"א [סק"ב] בסוף דירא שמים לא יאכל וישתה אף בברכה אחר שנטל ידיו עיין שם. וגם עליו התמיה, ואין ספק שאילו ראה הב"ח דברי גדולים הנ"ל שהבאתי היה פוסק להלכה למעשה כטור. ויותר תימא עליהם שלא ראו דברי הרא"ש פרק ערבי פסחים [סימן ז] והביא [ו] ב"י גופיה לקמן סימן רע"א [כח ע"ב ד"ה ואם] שכתב זה לשונו, אף על גב דמשי ידיה אין צריך לברך ברכת המזון אלא מברך על מה שאוכל וישתה כמו בהב לן ונברך עכ"ל, הרי מפורש דהרא"ש סבירא ליה כטור, וכן משמע בתוס' שם דף מ"ב [ע"א ד"ה תכף] ובמרדכי [פסחים לו ע"א] וקיצור פסקי הרא"ש שם [פ"ו אות לא] ואבודרה"ם דף קל"ג [עמוד שלז] להדיא, וגדולה מזו כתב בחידושי רשב"א שם [ברכות שם ד"ה ולית] דהב לן ונברך גרוע מנטל ידיו דהא קבל עליה בפירוש לברוכי. לכן אני אומר להלכה למעשה כדברי יש אומרים אלו שכתב הלבוש שהרשות לאכול ולשתות כשמברך לפניו, ומכל מקום אם אינו רוצה לאכול ולשתות עוד אסור להפסיק בדיבור כנ"ל, וכ"מ במג"א [סק"א] ובב"ח [סעיף א סוף ד"ה וליישב] [ד]אפילו בלא דיבור אין להפסיק שיעור כ"ב אמה, ועיין לעיל סימן קס"ו [א"ר סק"א] ולקמן סימן קפ"א [סק"ט]:

² אליה זוטא סימן קעט ס"ק א: (א) דעת הטור, וכבר דחהו ב"י (מלבושי יום טוב). ובאמת שכן בש"ע פסק בסתם כיש אומרים דצריך לברך ברכת המזון קודם, אלא דהב"ח השיג על ב"י והעלה דעיקר כטור עי"ש וזה נראה דעת הלבוש, ומ"מ סיים הב"ח דירא שמים לא יאכל ולא ישתה קודם ברכת המזון:

שכתב מסימן תע"ד, י"ל התם ד' מצות הם, וכן כתב המ"א בסימן תע"ד, וכן נראה מ"ז גופא שם. ומה שכתב בשם סמ"ג, עיין אות וי"ז בשם סמ"ק. ועיין אליה רבה [ס"ק] יו"ד. ושם כתב לכתחלה וודאי יש לזהר, ומחדר לחדר י"ל בדעתו לכן אין צריך ברכה כו': [פסעיף ז] מה שכתב המחבר ביישן עראי לא הוה הפסק, ואפשר נטילת ידיים בלא ברכה בעינן *:

קעט (א) ונמ"ל. עיין ט"ז. עיין מ"א [ס"ק ב] ופרישה [דרישה אות ב] כיוונו לדבר אחד, דלהרא"ש וטור נטל מים אחרונים שוה לה ובגדין לזה דאם רוצה לאכול מברך ברכה ראשונה, ואין צריך ברכת המזון למפרע. והנה במים אחרונים יש ג' טעמים. א', היסח הדעת. ב', תיכף לנטילת ידיים ברכת המזון. ג', כיון שהזמין עצמו לברך, כאלו התחיל לברך. וזה טעם להשיש פסק הב' בשו"ע, אבל הט"ז פסק כטעם ב', ולכן אם נטל ידיו שנית קודם ברכת המזון שפיר דמי. ועיין לברש [סעיף א] הביא ב' דיעות, ועיין סימן רע"א סעיף וי"ז במ"א [ס"ק] ח"י וט"ז [ס"ק] ט', ומשמע שם אף בנטל ידיו אין מברך ברכת המזון להרא"ש, וסותר מה שכתב כאן בלי חולק. אם לא שנחלק דהתם אסור לטעום מכוס ברכת המזון, עיין ב"י בסימן רע"א [כח. ב' ד"ה ואם] בשם הרא"ש [פסחים פ"י סימן ז] בשם הר' ישעיה מטראני [פסקי הרי"ד פסחים קב. א], יע"ש. ובזה י"ל קצת דקושיא מערב פסחים ק"ב [ע"א] במה שכתב הרא"ש שם [הג"ל] כעין מה שכתב המ"א בסימן קצ"ו אות ג', כל שיש מצוה אף בנטל ידיו יוכל לאכול ולברך המוציא בלא ברכת המזון. והט"ז כאן מייית ראייה מהר"ב שם דחולק על המחבר כאן וסובר דנטל ידיו כהב ובגדין דמי, דהב ובגדין היסח הדעת בפירוש, וכיון בהב ובגדין אין צריך ברכת המזון כל שכן בנטל ידיו, עיין ב"ח [כאן].

להרא"ש כן: ב עד. עיין מ"א. עיין ט"ז א'. קיור פסקי הרא"ש חידר הרא"ש מוכח כן. ופירש מה שהקשה מהרא"ש פרק כ"ד מנכרין מ"ז א', מקום "מיכף" לנטילת ידיים ברכה. ופירש הב"י לפירוש רש"י אין חילוק.

מחצית השקל

קעט (פ"א) אינו כו'. וכן משמע סימן קפ"ג. שכתב משנתנו לו כוס לברך לא ושיח המברך, תיפוק ליה אפילו קודם נתינת הכוס אסור לשוח, דהא כבר נטל ידיו. ועיין סימן קפ"ז מה שכתב. דאפילו במים ראשונים אסור לשוח, כל שכן במים אחרונים דחייבי לענין הפסקה, כמבאר שם [בטור]. ועיין מה שכתב מ"א בסוף סימן קס"ה [ס"ק ז]. ובמה שכתבתי שם בעזרת השם: וגם הראייה. מסימן קפ"ג סעיף ו' דלעיל שהביא הכסף משנה, להתייב לשוח: (פ"ק ג' עד ב'). ולית הלכתא כו'. דאמרין בברכות דף מ"ב ע"א דרב הונא בריה דרב נתן סבירא ליה גמר מלאכול אסור שוב לאכול, ורב פפא סבירא ליה אפילו גמר מותר לאכול אלא א"כ סילק (פירש רש"י, סילק הלחם וכל האוכלים מעל השלחן) דאין אסור. ועל זה מסיק הש"ס דלית הלכתא (מכל) [ככל*] הני שמענתא, דבין גמיר ואפילו סילק רשאי לאכול, אלא כהא דאמר ר' חייא בר אשי אמר רב ג' גיפות הן, וחד מנייהו תיכף לנטילת ידיים ברכה (פירש רש"י ד"ה ולית הלכתא, דוקא משנטל ידיו אסור לאכול). ועל זה כתב הרא"ש ואי אמר כו' לפירוש רש"י ורשב"ם [פסחים שם ד"ה לית ז"ל] (אהא דאמרין בפסחים דף ק"ג ע"ב משמיה דרב) שפירשו כיון דאמריתו לה לן ובגדין אסור לכו למשת, פירשו הם עד דמברכיתו ברכת המזון. והי שחלקים בה ב' אכילה לשתי (והיינו דעת הר"ר יונה והר"ן שהובא פה בשו"ע), ולא מסתבר, עד כאן לשון הרא"ש. והנה הרא"ש בפרק כ"ט הדם ובפרק ערבי פסחים חולק בזה על רש"י ורשב"ם, וסבירא ליה באמר הב לן ובגדין אסור למשת עד דמברך תחלה בורא פרי הגפן, אבל אין צריך לברך תחלה ברכת המזון כמו שכתבו רש"י ורשב"ם. אבל אי נטל ידיו, אינו מבורא להדיא בראש האין סבירא ליה, אי סבירא ליה דאז צריך לברך ברכת המזון תחלה, או סבירא ליה אפילו נטל ידיו אין צריך לברך ברכת המזון וסגי אי מברך לפני מה שיאכל וישתה. והטור סבירא ליה דגם בנטל ידיו אין צריך לברך ברכת המזון. והרב ב"י [שם] הכריח מלשון הרא"ש הג"ל דבנטל ידיו מודה דצריך לברך ברכת המזון,

אלא דתפלה לא הוה היסח הדעת כי אם לנטילת ידיים. ועיין סימן נ"ז אות ד' לתפלה כחם ידיים פסולות ולשאר ברכות כשירים, א"כ אין לראיה מהגדה, וזה שהראה מקום לשם. ואי"ה נע"ז אות יו"ד יבואר:

קעט א אינו. עיין מ"א. דרך האדון ו"ל ידוע, דרכו הטוב לקרר, ולי העני נרץ לנאר. עיין כסף משנה פרק ששי מהלכות ברכות הלכה כ' כחז דמשמע מ"ר"מ ו"ל דמכח דאסור להפסיק ביניהם אפילו לשמות, דהוה מעשה, ולא רצותא אפילו דיבור אחד אסור (וכי מימא דיבור אפסר צמורה לטול ידיו שנית, עיין ט"ז ס"ק א'), זה אינו, דלהפסיק ביניהם משמע בלא חזרה שנית, וזה אף דיבור היה להשמיט (שם) שמע מינה דיבור מותר, "ומיכף" לנטילת ידיים ברכה אמשעה קאי, או בשיהיה כ"ז אמה כבסימן קס"ו סעיף א' בהג"ה. וראייה ממא שכתב צמורה [בכרית נא, ב] נטל כוס אסור להסיק, כבסימן [קפ"ז] [קפ"ג] סעיף ו'. ובכ"י כאן [ד"ה ויש לדקדק דנרין] מוצא דאפילו שיהא אסור, מנטל ידיו צמורה, אפילו להרא"ש [מונא צמור סימן קסו] היה נוהג כו', צמורה צמורה, וכל שכן צמורה (כבסימן קס"ה סעיף ב' מ"א ס"ק ד). ואין (מותר) [סותר] למה שכתב בכסף משנה, כי הרא"ש סובר הפסק יהיה גדול, אפילו הכי אין מוקיק לצרכה אחרונה כבסימן קע"ח סעיף ב' בהג"ה, ועל כרחק הטעם משנטל ידיו כאלו כבר התחיל בברכה (עיין ט"ז ס"ק א'), וודאי שיהא אסור. מה שאין כן להר"מ י"ל הטעם דהפסק גדול כמו שינוי מקום מוקיק ברכה אחרונה כבסימן קע"ח סעיף א', כל שכן נטל ידיו צמורה, אצל דיבור אחד דכומה כל דלא הוה כ"ז אמה שרי. ומעשה, אף בתורה לטול ידיו אסור, עד שיצטרך, ומשום הכי כחז הב"י [שם] דברי הטור נ"ע, דמשמע בלא חזרה נמי שרי לאכול בברכה ראשונה, וזה אינו, דאם היה נוהג צמורה כל שכן צמורה. ועל זה כתב המ"א ד"ל אף להר"מ דיבור אחד אסור, דלא הוה מיכף. והיה דסימן קפ"ג סעיף ו', דנטל כוס אסור להשיח אף קודם נטילת ידיים (או אף כשנזהר לטול שנית), וכן הלכה, והמחבר מודה רבינו צמור הטור, כפי כוונתו והנחתו כחז כן, אצל מרבית ירוחם תלמיד כי הב"י העמיק רק והצריך כנטל ידיו לפירוש רש"י כו', ולא העמיק הא להרא"ש חילוק בנטל ידיו אסור עד שיצטרך ברכת המזון וזהו ונברך

מדכתב לפירוש רש"י ורשב"ם הב לן ובגדין בנטל ידיו דמי, משמע דלדידיה דסבירא ליה בהב לן ובגדין אין צריך לברך ברכת המזון, הב לן ובגדין אין דינו בנטל ידיו. ואי אמרת דסבירא ליה להרא"ש דגם בנטל ידיו אין צריך לברך ברכת המזון, א"כ גם להרא"ש הב לן ובגדין בנטל ידיו דמי, אלא דלרש"י בתרומתו צריך לברך ברכת המזון, ולהרא"ש בתרומתו אין צריך לברך ברכת המזון וסגי במה שמברך לפניו. אלא על כרחק צריך לומר דבנטל ידיו מודה הרא"ש דצריך לברך ברכת המזון, ולכן דוקא לרש"י ורשב"ם דסבירא להו דגם בהב לן ובגדין צריך לברך ברכת המזון, לדידהו הב לן ובגדין בנטל ידיו [דמיא]. אבל להרא"ש דבהב לן ובגדין אין צריך לברך ברכת המזון, ובנטל ידיו מודה דצריך לברך ברכת המזון, א"כ לא הוה הב לן ובגדין בנטל ידיו. וכן פסק פה בשו"ע, דלא כהטור: ואיך ראייה סותר בקיצור כו'. אף על דגם קיצור פסקי הרא"ש חיבר הטור, מכל מקום על הטור אי אשתמיט מיניה לפי שעה לשון הרא"ש שהביא הרב ב"י מיניה ראייה דלא כהטור, אין זה פלא כל כך. אבל בקיצור, שהיה אז לפני הטור חיבור הרא"ש, וקיצר את דבריו מה שכתב בפנים באורך, ואיך לכתוב להיפוך ממה שכתב הרא"ש בבית דברי רש"י בין ידיו ועיניו: ועוד דהרא"ש עצמו כחז בפרק ערבי פסחים. סימן ז'. הקשה על מה שכתב הר"ר [פסחים כ. ב] אע"כ דקיימא לן כשמואל דבני חבורה שהיו אוכלים בערב שבת וקידש עליהם היום אין צריך להפסיק סעודתו אלא פורס מפה ומקדש ואח"כ גומר סעודתו. וכתב הר"ר [שם] דמכל מקום אי גמר סעודתו קודם שקידש היום גמל נטל ידיו מים אחרונים, צריך לברך תחלה ברכת המזון ואח"כ מקדש. ועל זה הקשה הרא"ש, כיון דקיימא לן אין קידוש אלא במקום סעודה, ואין סבירא דסעודה שאכל קודם הקידוש יעשה שיהיה נקרא קידוש במקום סעודה, א"כ על כרחק אחר הקידוש צריך שוב לאכול כדי שתהיה קידוש במקום סעודה, א"כ למה הוצרך לברך ברכת המזון תחלה, הוי ליה לפרוס מפה ולקדש. וסיים על זה ואע"כ דמשו ידיה

לבושי שרד

מאותה אכילה מצי לנרץ, עכ"ל (המקסות [מולין שם] והרא"ש [מולין שם]: (ג) * שם כבר כמו שכתב ב"י פ"נ, כ"ל: (י) מ"א סק"א דהפסיק בדיבור. דלע"ג דאמרין [בכרית נא] חייב לנטילת ידיים ברכה, מכל מקום דיבור צעלמא אינו מנטל תכופה, כן כתב הכסף משנה. והוא ראייה מסימן קפ"ג, דלא נאסר בשיחה אלא משנטל הכוס בידו. והשיגו המ"א מסימן קס"ה [דמא] דמפרש מיכף לנטילת ידיים קאי גם מין נטילת ידיים להמוציא, אסור להפסיק בשיחה, מכל שכן מין נטילת ידיים לברכה המזון דחמיר. וכן כתב הב"י בסימן זה [ד"ה ויש לדקדק דנרין]: (ז) שם בפ"ש שם ס"א. לא ידעתי מהו, ואולי טעות סופר הוא וכוונתו על מה שכתב המ"א ר"ש סימן קפ"א בשם רבינו ירוחם [נמצי טו מ"ז] דמוחזין הכוס ואח"כ נוטלין לידים. א"כ יאמר שנחמנו לו הכוס קודם נטילת ידיים. מה שאין כן אי הוה אמרין דנטולין קודם המוציא, אין מצייר

(יט) מ"א סק"א אסח דעתיה. לענין נטילת היו היסח הדעת, אצל לא להמוציא. אע"כ דכתב רמ"א סעיף ב' מיהו אם מסיח דעתו כו', ע"ש, הך דהכל לא הוה היסח גמור:

קעט (ג) מ"א סק"א דפירוש רש"י והרשב"ם. משמע דלהקטורים צד ובגדין אינו מוקיק רק לברכה ראשונה, לא דמי לנטל ידיו, דנטל ידיו כולי עלמא מודי דמוקיק לברכה המזון: (א) שם דאין הפסק בין מנעשה וכו'. היסח דעת וזקק לברכה ראשונה אם רוצה לאכול, לפי שכן נמלקה ברכה ראשונה כשהסיח דעתו מלאכול. אצל אין היסח [הדעת] מוקיק לברכה המזון, דמאי נפקא מינה אם יאכל פסם אחרת ויכרך על ב' סעודות ברכת המזון, דלא מצינו שיש חשש הפסק מין מעשה לברכה אחרונה, רק מין ברכה ראשונה למעשה חשו להפסק, כגון מין נטילת ידיים לברכה המוציא. אצל אחר אכילה, כל זמן שאין רעב

יש ללמוד מראיות המ"א מערב פסחים. אצל לא אם שכן עמלו לישן, רק שקפלה עליו שיה שלם מדעתו, נראה דאין זה היסח הדעת. ונעמילת ידיים דרצון הלכה דכרי המיקל, דספק נטילת ידיים לקולא, כן נראה לפענ"ד נטין ליה. ונפקיין הקדוש גבי חפלה דלא הוה הפסק עיניו שם בגילוי השו"ע וזה הלשון, ואם לא היה שבות כלל אפילו רגע או ששים לשהות עור, עיין נט"ז לקמן סימן רע"א ס"ק ד' דנכחא גוואל הוה הפסק וארץ לנרץ, ולדעת המ"א ס"ק יו"ד מוכח דאין נרץ לנרץ אף בנכחא גוואל, ע"ש ודו"ק היטב, עכ"ל בגילוי השו"ע ש"ל:

הא קיימא לן דהב לן ונצרך אין לרץ ברכת המזון וסגי בהמוציא,
 ע"כ. וכן כתב בסמ"ח י' וז"ל, דהא מצי אהרן הב לן ונצריך אסור
 לשמות בלא בורא פרי הגפן, קל וחומר כשנטל הכוס לצרך, והתם
 כשנטל ידיו איירי. וכן משמע ב"י סימן תע"ו ד"ה ומ"ש רמ"י
 וא"ל. ודוחק לומר לזורך מזה
 שאני, דהוי ליה לפרש. ועוד, דהא
 מדמי ליה להב לן ונצריך. לכן נראה
 דדעת הרא"ש דנטל ידיו נמי אס
 רוצה לצרך יכול לחזור ולאכול, ויכול
 ליעול ידיו שנית סמוך לצרכה.
 (ו) ומה שכתב פרק כ"ד מצרכין,
 הכי פירוש, חייב לנטילת ידים
 צרכה, וא"כ אסור להפסיק ביניהם
 בשום עסק. והב לן ונצריך כנטל
 ידיו דמי לפירוש רש"י וכו' דסבירא
 ליה אפילו רוצה לצרך מחלה אסור
 לאכול, (ס"י) (ב) (ד) צ"ע לצרכי
 חק, א"כ אסור להפסיק בעסק
 אחר. אבל להרא"ש רשאי להפסיק בעסק אחר, דהב לן ונצריך אינו
 אלא היסח הדעת, ויש מחלוקין בו, היינו סבירא להו שיש עוד
 חילוק בין נטל ידיו והב לן ונצריך, דהיינו בין אכילה לשמיה וכו',
 ע"ש. כן נראה לי ברור בדעת (ס"י) הרא"ש. והרב ב"י קי"ר
 בהעמקתו, ולכן פירש פירוש אחר. והב"ח פירש ג"כ פירוש אחר,
 והרואה יצחק. ומכל מקום סובר דנטל ידיו והב לן ונצריך שוין,
 ומכל מקום כתב (הב"ח) דבעל נפש יחמיר לעצמו לצרך חק אחר
 י נטילת ידים. וכן כתבו תלמידי רבינו יונה (נכוח ל, א ד"ה אלא),
 ועיין מה שכתבתי סימן קצ"ז (ס"ק ג). **במשמע** בתוספות (נכוח ל)
 דף מ"ב (ע"א ד"ה רב) וצפחסיס דף ק"א (ע"ב ד"ה כהן) ובעור
 סימן תע"ו וצ"ח"ש פרק ו' דחולין (סימן ה) דכל מקום שצריך לצרך
 משום היסח הדעת, צריך ליעול ידיו ג"כ. והטעם, דכל שהסית
 מלאכול, מסתמא לא נזהר משמירת ידיו. ועיין סוף סימן קס"ד
 (ס"ק ט), לענין צרכה: **ג** לא הוי היסח. דודאי דעמו אס ירצה
 בעל הצית לאכול ולשמות עמו, יאכל וישמה עמו. ולכן נראה לי
 אס בשעת אמירתו הסית דעמו צריך שאף שיאכל וישמה בעל
 הצית לא יאכל וישמה עמו, ונמלך אח"כ, צריך לצרך. וכל שכן
 כשנטל ידיו: **ד** שיאמר בע"ה הברית. ואז כולן אסורין (תוספות

עשרות זקנים

קעמ א ואם אפר הב לן
 ונצריך בו, ויש אומרים
 כשנפסקין (א) כוס לברכת
 המזון, אפילו בלא דבור
 הוי כאומר הב לן ונצריך
 (מהרש"ל בהגהות הטור):

הגהות והערות

- [א] עיין כללם בשו"ע
 שנסוף פתחה חוללת
 להפסק' א"ת לז':
- [ב] תוקן ממנהדרות אמ"ד
 ח"פ ואלף:
- [ג] בב"י ליחא והוא
 מוספת דפו"ר:
- [ד] אפנה צ"ח"י פסחים
 ה"ל כתב עד שצריך ברכת
 המזון, עיין ב"י ד"ה ומ"ש
 רבינו פירש"י. ועיין דרישה
 א"ת א:
- [ה] וכן הגיה המקור חיים
 ושמן המאור, דכדפוסים
 מאוחרים כמו דהרי"י, או
 והרש"י:
- [ו] בדפ"א
 כשמוזנין:
- [ז] תוקן ע"פ דמשק
 אלעזר:
- [ח] וכן הגיה המקור חיים:

ביאור הגר"א

דעת כל הפוסקים, וכמו שמבאר והולך ואם כו': [ג] ואם כו'. עיין תוספות
 בחולין שם [פז, ב] ד"ה אסור כו', ורא"ש שם [פ"ו סימן ה]: [ד] ואכילה כו'.
 וכן דעת תוספות שם (נכוח ל) ד"ה תיכף וד"ה אכילה, ושם מ"ז א' ד"ה אילו.
 ועיין לקמן סימן קצ"ז סעיף א' וסימן (תע"ד) [תע"ז] סעיף ב'. אבל כל זה
 דברי תוספות הן. אבל נראה עיקר כהורינו יונה (נכוח ל, א ד"ה אלא), מעובדא
 דרשעין בן שטח (נכוח ל, א). וכוזה מתורץ קושית תוספות דפסחים ק"א ב'
 ד"ה כשהן, והשתא אם לא היה כו', דכל אמוראי דשמעתין סבירא להו סילק כמו נטל ידיו. והוה שכתוב (שם מב, א) ולית הלכתא כו'. וכן נראה דבריו, שצריך
 ברכת המזון דוקא בנטל ידיו: [ה] אב"ד דה"ר יונה כו'. מדקאמר (נכוח ל) שם נטילת ידים, דוקא משמע, אבל הב ונצריך לא. ולכן אמרו (נכוח ל) שם שסילק
 לא מהני, אף על גב שבשתייה מהני הב ונצריך, שהוא מטעם סילוק. ומה שכתוב שם (נכוח ל) ולית הלכתא כו', משום דלאכילה כו', כנזכר לעיל [ס"ד ד]. וכן
 משמע שם מ"ח א', שנצטרף שמעון בן שטח, אע"ג שאמרו הב ונצריך, ולא חלקו עליו אלא משום שלא אכל כוזה דגן. ועיין תוספות [שם] מ"ז א' ד"ה אילו
 כו', וצ"ע: [ו] [פסחים ב] פי ב', כמו שכתוב (נכוח ל) שם, אהבא כו', בסילוק לסברתם:

הגהות רעק"א

קעמ (א) (ש"ע סי' א) יברך עליו תחלה. וצריך לצרך ג"כ נסוף, דלא עדיף
 מסילוק לעיל סימן קע"ז סעיף ב', מג"א סימן ר"ח ס"ק כ"ד: (ב) (שם)
אם רצה לחזור לאכילה. וכן צ"ע לן ונצריך, דגורס רק לאסור בשמיה:
 (ג) (שם סי' ב) אפילו אומר הב. משמע דנטל ידיו, גם כהאי גוונא הוי היסח
 הדעת, משום פלח שזן כלל א' סימן א':

ב"י לפני זה ד"ה ומ"ש רמ"י פירש"י, וזה שייך נמי בנטל ידיו כו'.
 ותו, שהרי כתבו תוספות צ"ח"ד מצרכין (נכוח ל, א ד"ה חק)
 וז"ל, הלכך כיון שנטל ידיו צאחרונה אסור לאכול עד שיצרך, והוא
 הדין אס אהרן הב לן כו' אפילו בלא נטילה, עכ"ל. הרי השוה אותם,
 והוה צעמנו דברי הרא"ש, שנמשך
 אחר תוספות. וכוונת הרא"ש
 הייתה כן, דקא משמע לן דנטל ידיו
 הוה כהב לן כו', ועל שניהם אמר
 אה"כ לפירוש רש"י ורש"ב צריך
 דוקא ברכת המזון. ולא נחמין שם
 לפסוק כרש"י ורש"ב, דסמך על
 מה שכתב בביטוי הדם (חולין שם)
 דלא קיימא לן כרש"י ורש"ב
 שמצריכים ברכת המזון בהב כו'
 אלא ברכת המוציא כו', וכאן לא
 אמר רק שלפירוש רש"י ורש"ב
 הווינו אלו מרמי שוין, וכן
 להפוסקים דבהב כו' אין צריך רק

צרכה ראשונה ממילא גם בנטל ידיו הוה כן, ולא עלתה על דעת
 הרא"ש לחלק ביניהם בזה, וכמו שכתב הטור בהדיא, ודבריו
 מכוונים לענ"ד. ומה שכתב ב"י ד"ה יש לדקדק בדברי צ"ח"ד
 יונה (נכוח ל, א ד"ה אלא) שאחר שנטל אין לו לשמות אפילו בצרכה,
 דכיון שנטל ידיו יש לו לצרך, דחק לנטילת ידים צרכה, עכ"ל.
 זה ודאי מחלק בין נטל ידיו להב כו' מטעם תכופות, לא מטעם
 הפסק, וכמו שכתב אה"כ גם ב"י [שם], ואפילו לפי זה נראה לי
 אס רוצה לאכול או לשמות אחר שנטל ידיו וליעול ידיו שנית אחר
 זה הרשות בידו, דהא יקיים שפיר חייב לנטילה צרכה, ואין צריך
 צרכה המזון תחלה, דודאי נחשב הנטילה הראשונה כמים צעלמא
 לא צמורת מים אחרונים, דהא אין חשש משום היסח הדעת, כמו
 שכתב גם ב"י [שם], רק משום התכופות, ורבינו יונה לא מיידי
 מזה כלל, דבה מודה רבינו יונה, והוא הדין הרא"ש לפי מה
 שפירש בו ב"י [שם] דסבירא ליה כרבינו יונה, מכל מקום צ"ח
 מודה. וגם הטור נראה דעל דרך זה סבירא ליה, דנטל ידיו אין
 צריך לצרכה המזון, היינו שיעול ידיו שנית אה"כ. וב"י [שם] כתב
 דכיון שנטל ידיו כדי להיות מוזמן לצרכה, הוה כהחמיל כבר בצרכה
 ואסור להפסיק באכילה ושמה כלל כו'. זה תמוה מאוד, דאפילו
 הכין עצמו ואין כאן (הסית) [היסח] הדעת, למה לא יוכל לחזור

בו, דהא אין כאן הזכרת שם שמים לנטילה, דהא אין לנו אלא חשש תכופות. גם רמ"א כתב בסימן קצ"ז [סעיף א] (ה) [ד] נטל ידיו הוי
 כהב לן כו'. ונראה לענ"ד שלענין הלכה אין להחמיר יותר מזה שיעול ידיו שנית. שוב ראיתי בפרק ערבי פסחים [קג, א] ברייתא דבני
 חבורה, שכתב הרא"ש [שם פ"י סימן ו] וז"ל, ואף על גב דמשו ידיהו ואחסר להו למיכל, הא קיימא לן הב לן ונצריך אין צריך ברכת
 המזון, עכ"ל. הרי צהדיא כדברי, והב"י אשחמט מיינה דברי הרא"ש אלו, וצאמת אין נטל ידיו חמירא כלל מהב לן כו', ובשניהם אין
 צריך רק ברכת המוציא ולא ברכת המזון, ואין שייך כאן להחמיר דיש לחוש לצרכה לנטילה: (ב) אכילה שאני. כן כתב ב"י ד"ה
 ודעת [שם הר"ן] [חולין נח, ב סוף ד"ה גמ' ומודה] והר"ר יונה (נכוח ל, א ד"ה אלא) דצאכילה לא מסתלק צטילוק קטן כגון הב לן ונצריך,
 דדרך להגרר מאכילה לאכילה, אלא דוקא נטל ידיו. (ו) מה שאין כן בשמיה שמסתלק צטילוק כל דהו. וכתב על זה הב"י דקשה מעובדא
 דתלמידי דרב [פסחים קג, א] דהוי יצני צטעודה ואמרו הב לן ונצריך, דהוי סילוק, שמע מינה דגם לענין אכילה הוי כן. ומיך דצקצועים
 לאכילה קאמר דהב [לן] ונצריך הוי סילוק לשמיה, ואסור לשמות בלא צרכה, ומוחר לאכול. (אלא דקשה) דמאחר שאינו מצריך צרכה
 לאכילה אינו צדין שצריך צרכה לשמיה שצאודה סעודה, כיון דכולה חדא סעודה היא, שמה צמר אכילה גרידא כו', עכ"ל. ובי' חיות
 אלו, דהיינו (אלא דקשה) הוספת להגיה צדרי ב"י, וכן הגיה מו"ח ז"ל [צ"ח סוף הסיומן], דאס לא כן אין משמעות לדבריו. וצ"ח
 [סעיף א] העמיק הדברים כהייתן, והוא טעות. ועל קושא זו של ב"י נראה לי דאס לא צא אלא לשמיה לחוד, אסור בלא צרכה, אבל
 אס צא לאכול ומחמת זה נגרר לו לשמות, ודאי אין צריך צרכה לשמות, דבה שפיר אמרינן דגריד צמר האכילה. ועוד נראה לי לפי

נרקה ראשונה סגי. ויש מחלקין בין שמה לאכילה, היינו נזהר ונברך. אבל המ"א פירש "לחמיקף" לנטילת ידים נרקה דאסור אפילו דינור אחד, וכל שכן עסק אחר (עיין אות א'). וזהו ונברך מילוק, דינור ועסק אחר שרי, אבל לאכול ולשמות שוין המה נטל ידיו והז ונברך להראש, נרקה ראשונה די. דלא לפירוש רש"י אין מילוק כלל בין נטל ידיו להז ונברך, אי לא דמחמץ המזון צעק, ונראה לרש"י ורשב"ם פסחים אין הפסק וסילוק מוקדם לנרקה אחרונה, ועל כרחק הטעם דזה ונברך כללו החמץ נברכה. ועוד, דאין ראוי להפסיק בעסק אחר מני קיבל עליו נרקה המזון, א"כ אין מילוק בין נטל ידיו להז ונברך. אבל לרש"י י"ל בעסק אחר. ויש מחלקין עוד בין נטל ידיו להז ונברך נאכילה, דזה ונברך שרי אכילה, ונטל ידיו אסור. וז"ל. ועיין סימן קצ"ו אות ג'. ובתוספות משמע כו', ובסימן קס"ד אות ח', ועיין מה שכתבנו א"י שם בפריי: ג א. עיין מ"א. אי לא דמחמץ המזון העני היינו אומר נמה שכתב [מ"א] "עמו", כוונתו כל מה שיאמר נטל ידיו עשה, כבסימן ק"ע נט"ו [ס"ק] ג' אם יאמר נטל ידיו עשה מומין "עמו" מוכרח הוא, לא מסק דעמיה. הא ב' אורחים נמלן ואחד מומין לחציו, אפשר לא שייך זה (דלא נטל ידיו). ומה שכתב כל שכן כשנטל ידיו, היינו דמסתמא טודלי הקים דעמו, "דמיקף", ואף בחציה אסור, עיין מה שכתבנו אות א': ד שיאמר. עיין מ"א. "הסכינו" לנצנו משמע נל, ואפשר כל ששחקו היה קר. ועוד, דא"כ לזוז שפמים:

באר היטב

(ב) ונברך. דעת השו"ע לחלק בין נטל ידיו להז ונברך, דלהז לן ונברך סגי לנכך המנוח ואין לנכך נרקה המזון, אבל נטל ידיו לנכך דוקא נרקה המזון מחלה. וט"ו [ס"ק] א' מולק וספירא ליה דנגל מקום אין לנכך רק נרקה המנוח, ולא נרקה המזון, ואין שייך כאן להחמיר דיש לחוש לברכה לבטלה, ע"ש. וכן כתב המ"א [ס"ק] ב' שאין מילוק בין נטילת ידים להז לן ונברך, ע"ש. ועיין יד אהרן [נגע] ובתוספות נאמן שמואל סימן (י) [ו]. כתב מהרש"ל

מחצית השקל

כו'. הרי דסבירא ליה להרא"ש דאפילו נטל ידיו אין צריך לברך ברכת המזון, וסגי במה שמברך לפניו, דלא כהרב ב"י: וכן כתב בסימן י'. שנתן הרא"ש טעם למה נשתנה ברכת המזון מכל דברים אחרים הטעונים כוס, כגון קידוש והבדלה כו', שכלם בורא פרי הגפן קודמתן, וכאן מברך בורא פרי הגפן באחרונה (ו"ו"ל) [ר"ל], דהוי ליה לחקן לברך על כוס ברכת המזון בורא פרי הגפן קודם ברכת המזון. ואין לומר משום דאי אפשר לברך בורא פרי הגפן תחלה, שהרי אם היה רוצה לשתות היה שותה בלא [בורא] פרי הגפן, ואין יתכן שיברך בורא פרי הגפן. דהא ליתא, דהא מבי אמר הב לן ונברך אסור לשתות בלא בורא פרי הגפן, כל שכן כשנטל הכוס בידו לברך. אלא היינו טעמא כו', עכ"ל הרא"ש. הרי דסגי ברכת בורא פרי הגפן אפילו נטל ידיו, ואין צריך לברך ברכת המזון. חדא, דלשון הרא"ש משמע כן, דלא הוכיז ברכת המזון אלא בורא פרי הגפן. ועוד, אם איתא דצריך לברך תחלה ברכת המזון ואחר כך בורא פרי הגפן, א"כ מאי קשיא ליה להרא"ש דהוי ליה לחקן שיברך בורא פרי הגפן קודם ברכת המזון: והתם כשנפ"ל ידיו איירי. דהא ודאי אין קשיא הרא"ש שיברך בורא פרי הגפן קודם שנטל ידיו, דהא אמר כל שכן כשנטל הכוס בידו לברך, ואז ודאי כבר נטל ידיו: וכן משמע בב"י סימן תע"ז. שהביא תשובת הרא"ש [כלל יד סימן ה] וז"ל, ואם שכח לאכול אפיקומן עד שנטל ידיו כדי לברך או שאמר הב לן ונברך, יטול ידיו ויברך המוציא ויאכל אפיקומן. אבל אי שכח עד שבירך ברכת המזון, לא יאכל כו', דאין להרבות על ארבע כוסות, עכ"ל. הרי מבואר להרא"ש דגם בנטל ידיו סגי בהמוציא ולא בעי ברכת המזון תחלה, דהא לא הוכיז שיברך ברכת המזון. וגם אי מברך ברכת המזון, שוב אסור לאכול, כדמסיים כנוצר לעיל: ויכ"ל צ"ל ידיו שנית. ר"ל, מים אחרונים: ומה שכתב פרק ביצד מברכין כו'. היינו ראיות הרב ב"י שהביא לעיל שכתב הרא"ש דלרש"י ורשב"ם דוקא הב לן ונברך נטל ידיו דמי: הכי פירושו תיכף צ"ל ידיו כו'. ר"ל, דאין כוונת הרא"ש דהב לן ונברך נטל ידיו [דמי], דבשניהם צריך לברך ברכת המזון, ובהבנת הרב ב"י. אלא דהרא"ש לא מיירי עכשיו כלל מאכילה, אלא קאי על מה שכתוב תיכף לנטילת ידים ברכה, ושם אין הכונה שאין לאכול בנתיים אלא שאין להפסיק ביניהם בשום עסק, דומיא דאין תכניות דחשיב התם תיכף לגאולה תפלה. ועל זה אמר [הרא"ש] דהב לן ונברך נטל ידיו דמי, וג"כ אסור להפסיק בשום עסק כיון שאמר הב לן ונברך. וזה דוקא לפירוש רש"י ורשב"ם דסבירא להו אם רוצה לאכול צריך לברך תחלה ברכת המזון, א"כ הב לן ונברך על כרחק עדיף מהיסח דעת והוי סילק לגמרי וכאלו כבר התחיל לברך ברכת המזון, א"כ הוא הדין דאסור

בבבשי שרד

ומה שכתב פרק ביצד מברכין וכו' לפירוש רש"י. לפירוש רש"י דספירא ליה דזה לן מוקדם לנרקה המזון משום מיקף, לכן אסור בשום עסק. אבל להרא"ש דלא הוי רק היסמ, מותר בעסק אחר, דלא שייך ביה מיקף, רק כשנטל ידיו אמרין מיקף. אבל לענין לשמות, נטל ידיו והז לן שום: (פ"א) שם דבבשי בברוכי תבא, כ"ל: (פ"א) שם בדעת הרא"ש והרב ב"י קיצר, כ"ל: (פ"א) שם

אוצר מפרשים

ג (שם) דייטת ידים ועיין מה שכתבתי שם (פ"ב) [פסק] כצ"ל: (נתיב חיים) להוסיף בקל ומומר כל שכן שנטל ידיו ונטל הכוס לברך, ע"ש: (נתיב חיים)

ד. צ"י ד"ה מדברין
מדברין רבי ירוחם [נמי
טו ח"י קמט, פ]:
ה. כל זו [הגלות מעודה
סימן כד יח, ב] בשם הר"מ
[משנ"ץ סימן פ]:
ו. בית יוסף בשם
הרבינו פרץ [הגהות משנ"ץ
סימן פ]:
ז. זכרות מ' [פ"א]:
ח. שגלי הלקט [סימן
קמט]:
קפ. א. הר"ש [זכרות
פ"י סימן לא] והמדריש
[רמז קלח, מוספות שם מב,
א ד"ה קלח]:
ב. סנהדרין ל"ב [פ"א
כפיוס רש"י שם ד"ה כל
שליטן]:

ציונים דרמ"א

קמט (*) סעיף כב
בהגה:

הגהות והערות

[ד] עין סימן קפ"א סעיף
(נצי"ן מ"א)
ח. וכן הגיה המקור חיים.
והנחת, דנכמה דפוסים
היה כחוד דהרי יש אומרים:
[טז] תוקן
זלוקא חק"מ:
[יז] ע"פ מהדורות ויניא
ש"ב. ומהדורות ויניא
ש"ה היה כחוד כשיש,
גודל הוא האלבע הגב, וזה
הוא הקטן לגב, אמה הוא
הארון, קמילה היא הסמוך
לקטן:
[יח] בדפ"ר כתב לשר,
ובמקור הדין, בשגלי הלקט
שליטני כתוב לשם רע, וכן
כתב לשם סעיף ו, וכן הגיה
כח המוספת שגב, ואליה
רבה פ"ק ט הדין בשם
מלטיני יוס קוב ד"ל [לשון
רע, וכן העתיק ש"ע הרב
סעיף ח וערוך השלחן סעיף
ט. ובדפ"א כתב לשר,
דהיינו לשפיות דמים, ועין
מקור חיים דהגיה ד"ל
לשר. וכן עוד קפ החיים
ס"ק כד:

[יט] עין מור וקציעה ד"ל
או בקמילה, וכן העתיק
הלשט. ועין מחזיק ברכה
אות ב:

[כ] גם צ"ד שם סעיף ג
צ"ל לטור כח, אמנם דין זה
אינו כתוב כלל בלג צטור אלא
צ"ב:

קפ. א. בנוח הכתוב,
דאש"מ לו, כד; זכרית לג
מז; מלכים ב ד, ג. ובדפ"א
כתב כחיד מלא, "ריק":
[ב] שם מירי נאשא
עובדיה ולא בשונמית, ועין
פמ"ג:

[ג] בדפ"ר כד, א צמהדורות
מטופה שפ"א, שהיה לאור
הרמ"ע מפלגן, והוסף
ועשה שנייה גדולים לעומת
מהדורות ויניא שפ"א שגא
לאור ע"י הר"ש גאליק.
מהדורות עקים רימונים
המלשים לפינוי העתק
מהדורות ויניא:

[ד] עין מג"א סימן כה
ס"ק כ:

זכרות מב, א ד"ה אחכא (הראשון). וגרסה לי דוקא כשחקו והסכימו
לדבריו: ה משנ"ץ הכוס. נראה לי (י) דדינו כנטל ידיו. ועין
מה שכתבתי סעיף א' [פ"ק ב] בשם הר"ש: ו וב"א אחד מושיט.
ואפילו עדיין לא שמה כל כוס הראשון כריך לצדו, (י) כמו שכתוב
צ"ד סימן י"ט סעיף ז' ועין
סימן ר"י סעיף (ח) [ה] [פ"ק ז].
וכן משמע סימן קע"ד סעיף ה':
אינם צריכים לברך. לאחכא
דבעל הבית סומכין, שידועים שיתנו
להם כל כרכן. מה שאין כן
(ד) [ב] שמש סוף סימן קס"ט,
שנמלך הוא בכל פעם: ח אב"א
כ"א מאב"א ב', והאידנא נשמתו
הטבעים:

קפ. א אין להסיר. להצרכה

אינה שורה על דבר רק א,
אלא כשיש שם דבר, כענין אלישע
ושונמית [מלכים ב ד, ב]. ב ד"א
יביא פת שלימה, מלשון זה
משמע דלם מונח כבר על השלחן
אין כריך להסירה, וכן כתב באר
שבע [סנהדרין ג, א ד"ה הא; באר מים
חיים אות י], וכן כתב בהג"ה צ"י
בשם זוהר תרומה [עין ח"ב קט, ב],
וכן דקדק מלשון רש"י [סנהדרין שם
ד"ה לזכא], ובספר עקים רמונים
להרמ"ע שער ח' ב כתב ח"ל, והו
סוד שיר פתימין לאחר המוציא
למי שאי אפשר להכין בתחלת
המעודה כבר שלם לצרכה המזון,
כמבואר בזהר דנכחאי גוונא עדיף
טפי, עכ"ל, והוא בזהר יתרו עמוד
קנ"ז [שם פ, ב]. ומיהו מלשון

הגמרא [שם] דקאמר הא דליכא שלימה [בהדיא], משמע
דאפילו מונחת מקודש יסירנה, וכן כתב מהר"י וייל [דיני והלכות
אות מ], וכתב מטה משה [סימן שח] שיש לחוש לדבריו, אבל הוא לא
ראה דברי זוהר. ואפשר שהזהר מפרש הגמרא הא דליכא שלימה
בהדיא, כלומר אם יש לו שלימה ומציא פתימין הו ליה כאלו עובד
עבודת אלילים. ובה מדוקדק הלשון יותר בגמרא, דפירוש רש"י
אינו מתיישב אחר הלשון. ומכל מקום מודה הזהר דאסור להציא
שלם בשעת זכרה המזון. ובשעת לא יסיר השלם עד אחר זכרה
המזון:

שיש לו לבעל הבית כל המינים שבעולם עד שלא יסתפק האורח על זה. ותו, דפסקין בסימן ר"י צטור ושו"ע [סעיף ה] אין מצרכין
על האוכל או משקה עד שיציאוהו לפינוי. וכתב צ"י ד"ה אין ואם תאמר מאי שנא מאמת המים, ואפשר דשאי החם שאפשר לו שלא
יציאו לו, אבל המים סופן לבוא, עכ"ל. ואם כן הכא נמי אפשר שלא יהיה לו לבעל הבית אותן המינים כולן שמציאין לו באמת, ואין
צריך שלא יצרך אלא על מה שגראה לו ודאי שיהיה לו, כההיא דאמת המים. וגם מוכח כן מדלא פסקין על השמש שיתכוון על כל
מה שיתנו לו, וכן מההיא דסעיף ד' אם כל אחד מושיט לו כוס. אלא ודאי דאין מועיל הכוונה אלא צמה שצורר לו לפי דעתו שיתנו
לו עוד. ובאמת הדברים של מוספות כפשוטן, דהכל הוא מדברי יש אומרים, והכי קאמר, דאין משגיחין בדעתו של אדם שסובר שיתנו
לו יותר, ולא יצטרך לחזור ולצדק, אלא תלוי בדעת בעל הבית המזומן. ואם כן הדבר ספק אם יתן לו או לא, דומיא דכאן בתכא דבי
יש גלותא דאין כריך לצדק על כל כוס מטעם דאנו הולכין אחר דעת בעל הבית ולא אחר דעתו (י) של האורח לענין הסילוק, ממילא
אין כריך לצדק. הכי נמי כאן לא אוליין רק בחר דיעה של בעל הבית ולא אחר דעת האורח, וממילא כריך לצדק כאן על כל מין ומין
שנותנין לו, כיון שהוא מוספק בדבר. ודברי הרב כאן תמוהים מאד לעניות דעתי:

קפ. א יביא פת שלימה. עין מה שכתבתי צ"ד סימן קע"ח [פ"ק ז] שאין ליסור מה שנהגו קמל לערוך השלחן צליל שבת
בפת שלם כל הלילה, מפני שהוא כבוד שבת. ולא כלבוש דאוסר שם [פס"ק ג]. וגראה פשוט שלא יהיו אלא שלם יציא פת שלם
קודם זכרה המזון, אבל אם יהיה כבר על השלחן, שהיו סבורים לאכול ממנה, אין כריך לסלקה כלל. וכן מבואר ממה שכתב צ"י [כאן
סוף הסימן] שמציא שלימה לאחר שאכל כו'. ורבים טועים בזה:

ערך פחם למהריק"ש

קמט. סיני: מדקשה. עין טור יורה דעה סימן קע"ט: [א]

זה ללא אמרו כן (אלא) צומה משקה דרך לשותו ממחמת מענוג
אפילו צלל צמחון, (י) ודאי טפי מגרר גריר מאכילה. וזכר לדבר
מה שכתוב [זכרות לה, ב] יין טובא מגרר גריר, כן נראה לענ"ד:
(ג) וב"א אחד מושיט ב', פירוש, והוא אינו קובע עמהם בשמיה.
ועין לעיל סימן קע"ד [פ"ק ז]:
(ד) הקרואים בבית בע"א
הבית ב'. כתב זה על פי פירוש
דדברי המוספות [זכרות] צפרק כ"ד
מצרכין דף מ"ב [ע"א ד"ה אחכא
(השני) ח"ל, אחכא דריש גלותא
סמכין, וכשרגיל לאכול מיני פירות
ומציאין להם בזה אחר זה, יש
אומרים שצריך לצדק לכל חד וחד,
לפי שאינם יודעים אם יתן להם
בעל הבית יותר, והיינו דבי ריש
גלותא. וכתב צ"י [ד"ה ואח"כ ח"ל,
וגראה שם מקשים על אותם
שמצרכין] לצדק לכל חד, וזהו
שכתוב היינו דבי ריש גלותא, כלומר
וכיון דהיינו דבי ריש גלותא אין
כריך לצדק על כל אחד. ויש לדקדק
מאי שנא משמש שהוא מצדק על
כל כוס כו' [סימן קסט סעיף ג]. וגראה
לי דשמש שאני, שאינו עשוי לאכול
ולשתות בעודו עומד עליהם, א"כ
הו נמלך, אבל אורח יודע הוא
שיציאו לו לאכול ולשתות כל זכרו
ויותר, ומאכלים ופירות ומינים

ממינים שונים, ולכן כשמצדק תחלה
דעתו על כל מה שיציאו לו תחלה
וסוף, עכ"ל. והקשה לו להרב
דדברי המוספות דהיאך יציאו יש
אומרים ראה מן תכא דבי ריש
גלותא, ששם אדרבא אין כריך לצדק, והכל
הוא [צ"י] דהאי דכתב והיינו דבי ריש גלותא, היא (י) קושיא לסתור
דברי יש אומרים שהציאו תחלה. ותמהני על פה קדוש בפירוש זה,
שהוא נגד משמעות הלשון, שא"כ היה להם לומר וזה אינו, דהיינו
דבי ריש גלותא. ואם היה נראה להרב לפרש פירוש דוחק דדברי
המוספות, לא היה לו להכניסו בפסקי השו"ע כמו שכתבתי, דמה
שכתב הרב לחלק (צ) [צ"י] הך דהכא לשמש, מאד דאדם יודע
שיציאו לו כל זכרו, תמוה מאוד הוא היאך יא יד ספק זה, דשמה
אין לו לבעל הבית פירות יותר מזה המין או צ' מינין והיאך יהיה
פטור אפילו מעשרה מינים, תחתא אלוקים הוא זה האורח שידע

גלותא, ששם אדרבא אין כריך לצדק, והכל
הוא [צ"י] דהאי דכתב והיינו דבי ריש גלותא, היא (י) קושיא לסתור
דברי יש אומרים שהציאו תחלה. ותמהני על פה קדוש בפירוש זה,
שהוא נגד משמעות הלשון, שא"כ היה להם לומר וזה אינו, דהיינו
דבי ריש גלותא. ואם היה נראה להרב לפרש פירוש דוחק דדברי
המוספות, לא היה לו להכניסו בפסקי השו"ע כמו שכתבתי, דמה
שכתב הרב לחלק (צ) [צ"י] הך דהכא לשמש, מאד דאדם יודע
שיציאו לו כל זכרו, תמוה מאוד הוא היאך יא יד ספק זה, דשמה
אין לו לבעל הבית פירות יותר מזה המין או צ' מינין והיאך יהיה
פטור אפילו מעשרה מינים, תחתא אלוקים הוא זה האורח שידע

גלותא, ששם אדרבא אין כריך לצדק, והכל
הוא [צ"י] דהאי דכתב והיינו דבי ריש גלותא, היא (י) קושיא לסתור
דברי יש אומרים שהציאו תחלה. ותמהני על פה קדוש בפירוש זה,
שהוא נגד משמעות הלשון, שא"כ היה להם לומר וזה אינו, דהיינו
דבי ריש גלותא. ואם היה נראה להרב לפרש פירוש דוחק דדברי
המוספות, לא היה לו להכניסו בפסקי השו"ע כמו שכתבתי, דמה
שכתב הרב לחלק (צ) [צ"י] הך דהכא לשמש, מאד דאדם יודע
שיציאו לו כל זכרו, תמוה מאוד הוא היאך יא יד ספק זה, דשמה
אין לו לבעל הבית פירות יותר מזה המין או צ' מינין והיאך יהיה
פטור אפילו מעשרה מינים, תחתא אלוקים הוא זה האורח שידע

גלותא, ששם אדרבא אין כריך לצדק, והכל
הוא [צ"י] דהאי דכתב והיינו דבי ריש גלותא, היא (י) קושיא לסתור
דברי יש אומרים שהציאו תחלה. ותמהני על פה קדוש בפירוש זה,
שהוא נגד משמעות הלשון, שא"כ היה להם לומר וזה אינו, דהיינו
דבי ריש גלותא. ואם היה נראה להרב לפרש פירוש דוחק דדברי
המוספות, לא היה לו להכניסו בפסקי השו"ע כמו שכתבתי, דמה
שכתב הרב לחלק (צ) [צ"י] הך דהכא לשמש, מאד דאדם יודע
שיציאו לו כל זכרו, תמוה מאוד הוא היאך יא יד ספק זה, דשמה
אין לו לבעל הבית פירות יותר מזה המין או צ' מינין והיאך יהיה
פטור אפילו מעשרה מינים, תחתא אלוקים הוא זה האורח שידע

25

קעט איז דברים קרויים הסח הדעת בסעודה שצריך לחזור ולברך. וכו' סעיפים:

א ברכות מב. ב פסחים (ק) [קא].

א. גמר סעודתו ונטל ידיו מים אחרונים, אינו יכול (א) לאכל (ב) ולא לשותות (ג) עד שיברך ברכת המזון. ואם אמר (ג) הב לן וינכרך הוי הסח הדעת, ויאסור לו (ד) לשותות אלא אם כן יברך עליו תחלה. (ה) ואכילה דינה בשתייה להרא"ש, אבל להרב רבנו יונה והר"ן אכילה שאני, שאף על פי (ו) שסלק ידו מלאכל, (ז) ואפלו סלקו השלחן, (ח) אם רצה (ח) לחזור לאכילתו (י) אין צריך לברך פעם אחרת, שכל

באר היטב

6. ולא לשותות. אבל להפסיק בדבור מחר, וכן משמע סימן קפג סעיף ו, מגן אברהם. והאר"י ו"ל אוסר עין שלחן ערוך שלו, מעשה על זה: ^[א*] 3. וינכרך. דעת השלחן

משנה ברורה

קעט א (א) לאכל. והוא הדין שיש לזהר לכתחלה * שלא יפסיק בדבור ^[א*] אפלו מעט, דתכף לנטילה ברכה וימחאי טעמא יש לזהר שלא לשותות * שהיה מרבה אחר הנטילה, וכל שכן שלא לעסק באיזה עסק. אף אם צריך להפסיק * בדבר נחוץ, או בדיעבד אם הפסיק, יטל ידיו שנית כדי להיות תכף לנטילת מים אחרונים ברכה: **(ב) עד שיברך ברכת המזון.** ולא דמי להב לן וינכרך דמתר לאכל ורק שיברך המוציא מתחלה, וכדלקמיה, דכיון שנטל ידיו אסור להפסיק. והנה יש * כמה פוסקים דסבירא להו דאין אסור לאכל אף בנטל ידיו, ורק שיברך המוציא מתחלה, וכן פתבו * האחרונים להקל, ורק דאחר אכילתו יטל ידיו שנית שתהא סמוכה נטילה לברכה, אלא דלכתחלה דעת הב"ח והמגן אברהם דצריך לזהר בזה. ועין בבאור הלכה (אות א) מה שכתבנו עוד בזה. וכל זה לענין אכילה, אבל להפסיק בדבור כשאנו רוצה לאכל ולשתות, או להתעסק באיזה עסק, * אסור לכלי עלמא נאליה רבה, וכן משמע מפנה אחרונים לעיל בסימן קסו: **(ג) הב לן וינכרך.** פרוש, תן לנו כוס לברך. וכשמתברר בלא כוס, * אם אומרים, בואו וינכרך, גם כן דינא הכי, דהוי הסח הדעת. וכן אם הסיח דעתו בהדיא בלבו מלשתות עוד ואחר כך רוצה לשתות, * גם כן צריך לברך מתחלה על המשקה: **(ד) לשותות.** ואם מסבין רק לשתייה ואמר, בואו וינכרך ברכה אחרונה, גם כן דינא הכי, דהוי הסח הדעת ואסור לשתות עוד בלא ברכה: **(ה) ואכילה דינה בשתייה.** דבגמרא לא נזכר בהדיא רק לענין שתייה, וסבירא לה דהוא הדין לאכילה: **(ו) שסלק ידו מלאכל.** רוצה לומר, אפלו גמר בדעתו שלא לאכל: **(ז) ואפלו סלקו השלחן.** זהו מלשון רבנו יונה, והינו אף דסבירא לה דזה חשיב הסח הדעת טפי מהב וינכרך, אפלו הכי לא מהני לענין אכילה. ועין מה שכתבנו בבאור הלכה (אות ב) בדעת הרא"ש בזה: **(ח) לחזור לאכילתו וכו'.** כתב הש"י, דאם מחמת אכילה זו שחזר לאכל נגזר לבו גם לשתייה, אין צריך ברכה לדעה זו גם על השתייה, דבתר אכילה גרידא, אף שאמר מתחלה הב לן וינכרך, ולא מירי השלחן ערוך בתחלה לענין שתייה דמצריך לברך לכלי עלמא רק כשלא חזר גם לאכילה:

בספר בית מאיר דגם הוא העיר בזה, ולבסוף מצדד גם כן לומר כן לדעת הרא"ש, דהסח הדעת מהני אף באכילה להצריכו לחזור ולברך וכן כתב הגר"י:

(א*) אם רצה לחזור לאכילתו וכו'. עין בפרי מגדים שכתב, דלאו דוקא בפת, הוא הדין בשאר מידי דמזון גם כן לא נסתלק להרב רבנו יונה ור"ן באומר נכרך ברכה אחרונה, ואם רוצה לאכל עוד רשאי בלא ברכה ראשונה:

(י*) אין צריך לברך וכו'. הנה להלכה לא הכריע המחבר בהדיא כמאן, ונראה לכאורה דדעתו קהרב רבנו יונה ור"ן שהם רבים, אכן בסימן (קצ"ג) [קצ"ז] סעיף א סתם המחבר בדעת הרא"ש דהב וינכרך הוי גמר סעודה ועין שם במגן אברהם סעיף קטן ב, דבאמת דעת הרא"ש לאו יחידא הוא בזה, דגם הרמב"ם סבירא לה דמשאמר הב לן וינכרך אסור לאכל ויהא סובר דאף בברכה אסור, וכמו שמוכח בבית יוסף, עין שם [וכן הוא גם כן דעת התוספות בברכות מב דבור המתחיל תכף, עין שם, וכן הוא גם כן דעת האור ירוע באות קעז ובאות קעד, עין שם, וכן הוא גם כן דעת הרשב"א בברכות מב דבור המתחיל יתב, עין שם. ואחר כך מצאתי באלהי רבה שהביא עוד הרבה פוסקים שסוברין כן כהרא"ש, עין שם, וכתב דדעת הרב רבנו יונה בדבר זה יחידא הוא, ועין במאמר מרדכי שהשיג עליו דבהר"ן הביא

שער היציון

ידים, אלא דמכל מקום אם רוצה לאכל ולשתות קדם ברכת המזון צריך ברכה, והאליה רבה לא העתיק רק סוף דברי הב"ח, וצריך עיון: 1. ש"י ומגן אברהם נאליה רבה ומגן גבורים: 2. נראה השעם, משום דלא שך בזה שיטל ידיו שנית כיון שלא אכל עוד וידיו נקיות מזהמת אכילה, אם כן הנטילה אינו מעלה ולא מוריד: 3. כן משמע מרמב"ם [וכן כתב הגר"י: 4. דבשתייה כלי עלמא מוריד דהסח הדעת מצריכו לחזור ולברך אף שלא אמר הב לן וינכרך, כן משמע בספר בית מאיר ובהגר"י: 5. כן משמע בדברי רבנו יונה. עיי שם. וכו' בדברי הר"י בהרי"א:

באור הלכה

קעט א (א*) עד שיברך ברכת המזון. עין משנה ברורה מה שכתבנו דדעת כמה פוסקים דמים אחרונים דומה להב לן וינכרך, ודי כשיברך המוציא על מה שרצה לאכל, אף הב"ח והמגן אברהם כתבו, דלכתחלה יש לזהר בזה. והנה כאשר נתבאר, בודאי אין להקל בזה לכתחלה, דמצוינו לכמה גדולי הראשונים שמחמירין בזה והוא דעת רש"י ורשב"ם ואור ירוע, והביא כן בשם רבו, והרמב"ם ודאב"ד והובא בנשכ"א ורשב"א ורבנו יונה וכן כתב הגר"א בדעתו שהוא סובר בהפית יוסף, דלא כמו שכתב הש"י דגם הוא מודה דבנטילה שניה שרי, וכן מרשב"א שכתב השעם משום דכבר הכין עצמו לברכת המזון, משמע גם כן דאין מועיל נטילה שנית, והרא"ה בבאורו להר"ף בברכות גם כן כתב דאסור אפלו אם ירצה לברך המוציא, משום דכיון שנטל ידיו לברכה הא קביל עלה לברוכי ברכת המזון, ואף בהב וינכרך כמה מהם החמירו לאכל אף בברכה, משום דהכין עצמו לברכת המזון ונסתלק מהסעודה, אבל רבו המקלין בזה ור"י ורבנו תנאן ורש"י בחלין המירו בברכה, וגם התוספות ורא"ש וסיעתיהו הנ"ל, ולרבנו יונה ור"ן מחר באכילה אף בלי ברכה. אבל על כל פנים בנטל ידיו בודאי יש להחמיר, וכן הוא מסקנת הגר"א בבאורו, עין שם שכתב שצריך ברכת המזון דוקא בנטילת ידים:

(ב*) ואפלו סלקו השלחן. הינו, שסלק הלחם ושאר מזון מעל השלחן וכדפרש רש"י שם בגמרא. והנה מלשון זה משמע דזה חשיב הסח הדעת טפי מן הב וינכרך, ואם כן להרא"ש דמצריך לברך בהב וינכרך כל שכן בסלוק השלחן, אבל באמת אינו כן, דהוה רק לשיטת רבנו יונה והר"ן דהסוגיא דברכות מירי רק לענין אכילה, אבל להרא"ש אדרבה, הב וינכרך חשיב הסח הדעת טפי, ובסלוק השלחן סבירא לה דלא חשיב הסח הדעת, כדמוכח בגמרא שם דקאמר במסקנא, ולית הלכתא ככל הני שמעתתא, דקאי גם אסלוק וכדפרש רש"י שם. **והנה** בשלחן ערוך לא מבאר בהדיא לדעת הרא"ש רק בהב לן וינכרך, אבל בסתם אם הסיח דעתו מלאכל ולשתות עוד ולא אמר הב לן וינכרך, לא הזכר בשלחן ערוך כלל לדעת הרא"ש אם זה מצריכו לחזור ולברך או לא ונהנה הרמב"ם פסק בהדיא דאם גמר בלבו שלא לאכל ולשתות עוד ואחר כך נמלק לאכל ולשתות, חוזר ומברך אף שלא שנה את מקומו, והובאו דבריו בבית יוסף סוף מנחת תר"ן ורבנו יונה, ומה שאמר שם בגמרא מתחלה, גמר אסור מלאכל, ולבסוף מסיק על זה, ולית הלכתא הכי, מפרש הרמב"ם דגמר הינו דגמר סעודתו, ומתחלה רצה המגמר לומר דזה גם כן חשיב הסח הדעת דמסתמא כיון שגמר ממילא הסיח דעתו, ועל זה מסיק, לית הלכתא ככל הני שמעתתא, אבל אם גמר בלבו בהדיא שלא לאכל ולשתות עוד, זה צריך מגמר וסלוק השלחן, כל זה הוא במגדל עד, ודבריו נכונים מאד בדעת הרמב"ם, וכן הוא גם כן דעת הרא"ה, דהיכא דנמלק שלא לאכל ואחר כך חזר ואוכל צריך לברך לפניו. דאפשר דהוא מפרש בגמרא גמר, הינו, שגמר סעודתו, ועל זה מסיק ולית הלכתא וכו', דאף דסלק השלחן אמרין דצדין היה דעתו כשיצדק לו לאכל שיהא, אבל אם הסיח דעתו בהדיא מלאכל ולשתות עוד, אפשר דלדידה זהו צריך גם מסלוק השלחן, וכמו לדעת הרמב"ם, ודומה להב לן וינכרך. ומצאתי

בספר בית מאיר דגם הוא העיר בזה, ולבסוף מצדד גם כן לומר כן לדעת הרא"ש, דהסח הדעת מהני אף באכילה להצריכו לחזור ולברך וכן כתב הגר"י:

(א*) אם רצה לחזור לאכילתו וכו'. עין בפרי מגדים שכתב, דלאו דוקא בפת, הוא הדין בשאר מידי דמזון גם כן לא נסתלק להרב רבנו יונה ור"ן באומר נכרך ברכה אחרונה, ואם רוצה לאכל עוד רשאי בלא ברכה ראשונה:

(י*) אין צריך לברך וכו'. הנה להלכה לא הכריע המחבר בהדיא כמאן, ונראה לכאורה דדעתו קהרב רבנו יונה ור"ן שהם רבים, אכן בסימן (קצ"ג) [קצ"ז] סעיף א סתם המחבר בדעת הרא"ש דהב וינכרך הוי גמר סעודה ועין שם במגן אברהם סעיף קטן ב, דבאמת דעת הרא"ש לאו יחידא הוא בזה, דגם הרמב"ם סבירא לה דמשאמר הב לן וינכרך אסור לאכל ויהא סובר דאף בברכה אסור, וכמו שמוכח בבית יוסף, עין שם [וכן הוא גם כן דעת התוספות בברכות מב דבור המתחיל תכף, עין שם, וכן הוא גם כן דעת האור ירוע באות קעז ובאות קעד, עין שם, וכן הוא גם כן דעת הרשב"א בברכות מב דבור המתחיל יתב, עין שם. ואחר כך מצאתי באלהי רבה שהביא עוד הרבה פוסקים שסוברין כן כהרא"ש, עין שם, וכתב דדעת הרב רבנו יונה בדבר זה יחידא הוא, ועין במאמר מרדכי שהשיג עליו דבהר"ן הביא

קעט א א. מגן אברהם במסקנתו ונלפא על פאר היטב שהעתיק להפסח ואלהי רבה בסימן קסו וחי' אדם: **ב.** פרי מגדים: **ג.** הינו כדי הלוך כ"ב אמה, כמו שכתב בסימן קסו בהג"ה דזה לא מקרי תכף: **ד.** דרך החיים: **ה.** תוספות ורא"ש ופסקי עבדי פסחים [טור ורבנו ירועם ושקלי לקט ומרדכי והביאם האלהי רבה, ועין שם באליה רבה שהביא גם בשם בעל הלכות גדולות כן ובאמת מתחלה דבר בה"ג משמע לכאורה להפך דכתב שם דאסור עד שיברך ברכת המזון, ואפשר שגזנתו בה"ג גזוז בשעת הרחם, וכענין זה כתב גם כן הרמב"ם. דבאמת אינו רשאי אחר נטילת

ג. תוספות שם בכרכות.
ד. בית יוסף מדברי
רבנו ירחם. ה. כל בו
בשם הר"ם. ו. בית יוסף
בשם הר"ר פריץ.

שלא נטל ידיו (ט) לא נסתלק לגמרי מאכילה: ב. ימי שסומך על שלחן אחרים, [ה*] אפלו אמר
הב לן ונברך (י) [י*] לא הוי הסח הדעת (יא) [י*] עד שיאמר בפעל הבית: ג. יאם לא אמר הב לן
ונברך וגם לא נטל ידיו, י (יב) [ח*] משנטל הכוס לברך (יג) הוי הסח הדעת: ד. (יד) בשאדם נכנס
לבית חברו ויש שם חבורות (טו) הרבה שאוכלים וכל אחד מושיט לו כוס, ייש מי שאומר שמברך
על כל אחד בורא פרי הגפן, כי בכל פעם הוא (טז) נמלך: ה. (יז) הקרואים בבית בעל הבית

באר היטב

אם ירצה בעל הבית לאכל ולשתות עמו יאכל וישתה עמו, ולכן נראה לי אם בשעת
אמירתו הסיח דעתו בברור שאף שיאכל וישתה בעל הבית לא יאכל וישתה עמו
ונמלך אחר כך, צריך לברך וכל שכן כשנטל ידיו, מגן אברהם: ז. בעל הבית.
ואז כלן אסורין, ונראה לי דוקא כששתקו והסכימו לברך, מגן אברהם: ח. משנטל
הכוס. ודינו כנטילת ידים, מגן אברהם: ט. נמלך. עין לעיל סימן קעד סעיף ה
מה שכתבתי בשם הט"ז:

באר הגזירה

דבר זה בשם הרמב"ן והרב ר' משלם דקנמי בשיטה זו, עין שם באר. ומכל
מקום, איך שיהיה, הרב פוסקים סוברין כהרא"ש דאין חלוק בין אכילה לשתיה.
ומסיק באלה רבה, דנראה לו להלכה למעשה דבהב לן ונברך לא יאכל עד שברך
לפניו, אמנם בבאר הגר"א כתב דנראה לו לעקר לדינא כהרב רבנו יונה והר"ן,
מהם עבדא דשמעון בן שטח בכרכות מח ונענן בפסחים ק"ע"ב דבור הפתחיל פיו,
שהקשו קשאו זו ותרצו דגם זה באמת לגרמה הוא דעבר אלא דכלאו הכי דחי לה, וכן כתב
גם הרשב"א בכרכות מח, ועל כן לא נוכל להכריע לדינא בזה, ויש לזהר שלא לאכל
אחר שאמר הב לן ונברך דהוי ספק ברכה, וכן כתב בדרך החיים, וכן אם הסיח
דעתו בדין שלא לאכל, אף שלא אמר הב לן ונברך, גם כן נכון מאד לזהר
לכתחלה שלא לאכל, דגם בזה יש הרבה ראשונים שסוברין להחמיר בזה וכו':

ב. [ה*] אפלו אמר הב לן וכו'. עין משנה ברורה, ומשמע מפרי מגדים בסעיף
קטן ג באשל אברהם, דאם נטל ידיו אמרין דמסתמא בודאי הסיח
דעתו בכל גונו, וכן כתב בחדושי ר' עקיבא איגר בשם תשובת פרח שושן, ובספר
מטה יהודה חולק על זה, עין שם, וכן בספר מנחת שמואל:

[י*] לא הוי הסח הדעת. עין משנה ברורה, והוא מלשון המגן אברהם. ולכאורה
משמע מזה דכשאין בעל הבית אוכל ושותה עוד, והאורח נמלך
ממחשבתו הראשונה ורוצה לאכל ולשתות, דאסור, דהרי אמר הב לן ונברך
והסיח דעתו, אבל באמת יש לומר, דכל זמן שלא אמר בעל הבית הב ונברך לא
חשיב הסח הדעת של האורח כלל, דבודאי לא הסיח דעתו עדין בברור כל זמן
שלא אמר בעל הבית הב לן ונברך, וכן מורה לשון השלחן ערוך והלבוש, עין
שם, אחר כך מצאתי בספר מנחת שמואל שכתב גם כן כדברינו:

[י*] עד שיאמר בעל הבית. והוא הדין גדול השלחן ואלה רבה בשם צידה לדרך.
ולשון המחבר שכתב על שלחן אחרים, לכאורה משמע דוקא מפני דעת
בעל הבית אדם מבטל דעתו אבל לא באפן אחר, וכן משמע קצת בפרי מגדים,
עין שם, וצריך עיון למעשה:

ג. [ח*] משנטל הכוס. ולענין שאר המסבין, תלוי בזה, אם המברך הוא בעל
הבית בעצמו או גדול השלחן, לפי דעת האלה רבה הנ"ל, פשוט דכל

לשתות ככל המסבין: (טו) הרבה. והוא הדין בפתורה אחת כשכל אחד מושיט לו כוס, דעל כל כוס וכוס הוי נמלך וכדלקמה: (טז) נמלך.
דאינו יודע אם יושיטו לו כוס אחר. ואפלו אם הושיטו לו כוס אחר בשעה שעדין לא גמר לשתות כוס הראשון, נמי דינא הכי דצריך לחזור
ולברך עליו בפני עצמו, פיון שבשעה שברך לא היה דעתו על זה, שלא היה יודע שיושיטו לו עוד. וכל זה דוקא בסתמא, אבל אם בשעת
ברכתו היה דעתו שתעלה הברכה על כל מה שיתנו לו, אין צריך לברך על כל כוס, כ"א אף שלא היה יודע אז אם יתנו לו, מכל מקום מהני דעתו
לזה. ובמקום שהמנהג שמושיטין כוסות הרבה למי שנכנס במסיבת הקבועים לשתיה, אז אפלו ברוך בסתמא על כוס אחד, אמרין דדעתו היה
על כל מה שיתנו לו, ואין צריך שוב לברך על כל כוס וכוס. ומכל מקום, טוב יותר שיכונן בשעת ברכה על כל מה שיתנו לו: ה. (יז) הקרואים
וכו'. דכיון שהם קרואים, אף כשמברכין תחלה בסתמא, גם כן ידעתם על כל מה שיתנו להם, שיודעים דרך בעל הבית

שער הציון

אברהם כאשר לפניו דצריך לחזור ולברך, ולא כהגר"ב, וכן משמע ממגן אברהם לעיל
בסימן קעד סעיף קטן ז, ואף דביותר דעה סימן יט לענין שחיטה פסק שם המחבר
דאם הביאו לפניו בשעה שעדין לא גמר הראשונים דאין צריך לחזור ולברך דחשבינן
כאלו באו בבת אחת, שאני התם דאמרין כיון שעדין יש לפניו מהראשונים נראה שעדין
הוא בקוץ לשחט, וכמו שכתב הבית יוסף שם, מה שאין כן הכא דלא שייך קביעות
לאכילה ושתיה כיון שכא זך דרך עראי לשם: כא. מגן אברהם בסימן קסט סעיף
קטן ז ושאר אחרונים, דלא כט"ז בסימן זה סעיף קטן ד: כב. ט"ז אדם, ומקורו הוא
כט"ז קעד, עין שם, וכן כתב הגר"ז: ה. כג. הט"ז נחשקה בזה ודעתו להשיג על

ערוך לחלק בין נטל ידיו להב ונברך, דלהב לן ונברך סגי לברך המוציא ואין צריך
ברכת המזון אבל בנטל ידיו צריך דוקא ברכת המזון תחלה. וט"ז חולק וסבירא לה
דבכל מקום אין צריך רק ברכת המוציא ולא ברכת המזון, עין שם. וכן כתב המגן
אברהם שאין חלוק בין נטילת ידים להב לן ונברך, עין שם, וענין יד אהרן ובתשובות
נאמן שמואל סימן (ז) (ו). כתב מהרש"ל, יש אומרים כששופכין כוס לברכת המזון
אפלו בלא דבור הוי כאומר הב לן ונברך, עטרת זקנים: ג. הדעת. דודאי דעתו

משנה ברורה

(ט) לא נסתלק. משום דדרך להגור מאכילה קטנה לגדולה, לא חשיב
הסח הדעת גמור אלא כשנטל ידיו, מה שאין כן בשתיה, בהסח הדעת
כל דהו כבר נסתלק משתיתו וצריך לברך שנית כשנמלך. ועין בבאר
הלכה (אות ד) שהבאנו הרבה פוסקים שסוכרים כדעת הרא"ש, דבהב
ונברך חשיב גמר סעודה, ואף באכילה אסור בלא ברכה, וכן סתם
המחבר לקמן בסימן קצו סעיף א, עין שם, ועל כן לכתחלה בודאי
יש לזהר שלא לאכל אחר שאמר הב לן ונברך, וכן פסק בדרך החיים.
ודע, דמי שצריך ברכה באמצע סעודה "צריך נטילה גם כן, דכיון
דהסיח דעתו לא שמר ידיו "ורק ברכת נטילת ידים אין לו לברך:
ב. (י) לא הוי הסח הדעת. דודאי דעתו "אם ירצה בעל הבית
לאכל ולשתות "עמו יאכל וישתה עמו. ואם בשעת אמירתו הסיח
דעתו בברור שאף שיאכל וישתה בעל הבית לא יאכל וישתה עמו,
ונמלך אחר כך, צריך לברך להניח, לדעת רבנו יונה בשתיה לכד, ולהרא"ש
אף באכילה, וכל שכן כשנטל ידיו דמהני [מגן אברהם ושאר אחרונים]:
(יא) עד שיאמר בעל הבית. ואז "כל המסבין אסורין. ודוקא
כששתקו והסכימו לברך, אבל אם האורח דעתו לאכל ולשתות עוד,
רשאי אף שאמר בעל הבית הב ונברך, "וטוב שיגלה לפני המסבין
שלא היה לו הסח הדעת, שלא יחשבוהו כנמלך: ג. (יב) משנטל
הכוס וכו'. ועדיף "מהב לן ונברך, דכיון שנטל הכוס בידו, אפלו
בשתיה אסור להפסיק, כדלקמן בסימן קפג סעיף ו: (יג) הוי הסח
הדעת. ודינו כנטילת ידים [מגן אברהם]. ולפי זה, לדעת המחבר לעיל
בסעיף א אסור שוב בין באכילה ובין בשתיה לכלי עלמא. ועין
לעיל בסעיף קטן ב במשנה ברורה מה שכתבנו לענין נטילת ידים:
ד. (יד) כשאדם נכנס וכו'. הינו, "שלא קראוהו להיות נקבע עמהם
לשתות ככל המסבין: (טו) הרבה. והוא הדין בפתורה אחת כשכל אחד מושיט לו כוס, דעל כל כוס וכוס הוי נמלך וכדלקמה: (טז) נמלך.
דאינו יודע אם יושיטו לו כוס אחר. ואפלו אם הושיטו לו כוס אחר בשעה שעדין לא גמר לשתות כוס הראשון, נמי דינא הכי דצריך לחזור
ולברך עליו בפני עצמו, פיון שבשעה שברך לא היה דעתו על זה, שלא היה יודע שיושיטו לו עוד. וכל זה דוקא בסתמא, אבל אם בשעת
ברכתו היה דעתו שתעלה הברכה על כל מה שיתנו לו, אין צריך לברך על כל כוס, כ"א אף שלא היה יודע אז אם יתנו לו, מכל מקום מהני דעתו
לזה. ובמקום שהמנהג שמושיטין כוסות הרבה למי שנכנס במסיבת הקבועים לשתיה, אז אפלו ברוך בסתמא על כוס אחד, אמרין דדעתו היה
על כל מה שיתנו לו, ואין צריך שוב לברך על כל כוס וכוס. ומכל מקום, טוב יותר שיכונן בשעת ברכה על כל מה שיתנו לו: ה. (יז) הקרואים
וכו'. דכיון שהם קרואים, אף כשמברכין תחלה בסתמא, גם כן ידעתם על כל מה שיתנו להם, שיודעים דרך בעל הבית

יא. מגן אברהם: יב. מבאר לעיל בסימן קסד: ב. יג. ונראה לי דאפלו אין בעל
הבית אוכל עם האורח, רק שבעל הבית קראו להאורח שיאכל אצלו, אפלו הכי אמרין
דאף שאמר הב לן ונברך מכל מקום מסתמא דעתו אם יבקשו בעל הבית שיאכל עוד
שלא יסרב על דבריו: יד. ובדרך החיים כשהעתיק הדין השמיט תבת עמו, ומסתברא
דגם המגן אברהם לאו בדוקא נקט: טו. מגן אברהם בשם התוספות: טז. וכן משמע
בפרי מגדים וכן פסק בדרך החיים עין שם: ז. יז. כן משמע ממגן אברהם וכן משמע
מהגר"א: ד. יח. דאם קראוהו נשתנה הדין וכדלקמה: יט. כן משמע לעיל בסימן
קעד סעיף ה בהג"ה: כ. מגן אברהם, ועין במחצית השקל ופרי מגדים שגורסים במגן

ז ברכות מ. ח שכלי
הלכות.

לאכל מיני פירות ומביאין להם בזה אחר זה, אינם צריכים לברך אלא על הראשון: ו. 'אכל כל מאכל ולא אכל מלח, שתה כל משקה ולא שתה מים, ביום ידאג מפני ריח הפה, ובלילה מפני ריח הפה ומפני אספקרה (פרוש, חלי חונק). 'והאוכל מלח אחר אכילתו לא יאכל בגודל (גודל הוא האצבע הגס, אצבע הוא קרוב לגס, אמה הארך, קמיצה הוא הסמוך לקטן, ורת הוא הקטן), דקשה לקבר בנים, ולא בזרת דקשה לעניות, ולא באצבע דקשה לש"ר* אלא באמה ובקמיצה (ועין לעיל סימן קע (יח) למה אין אנו נוהגין באכילת מלח ושתית מים):

קפ דיני פרורי הפת. וכו' ה' סעיפים:

א. 'אין להסיר המפה והלחם עד אחר ברכת המזון: ב. (כ) כל מי שאינו משיר פת על שלחנו (ג) אינו רואה סימן ברכה לעולם. (ד) אבל (ה) לא יביא פת^(א) שלמה ויתננה על השלחן, ואם עשה כן, מחזי דלשם עבודת כוכבים עבד, שנאמר הערכים לגד שלחן: ג. (ו) יקדם שיטל ידיו (ז) יכבד הבית, שלא ישארו שם פרוורין ומאסו במים של נטילה, אף על פי שמתר לאבד פרוורין שאין בהם כזית, שמה יהא השמש עם הארץ, שמתר להשתמש בשמש עם הארץ, ויניח גם פרוורין שיש בהם כזית שאסור לאבדן ביד, לכך יכבד תחלה. יועכשו אין אנו נוהגים כך מפני (ח) שאין אנו מסלקין השלחן, (ט) ואנו נוטלים הידים חוץ לשלחן במקום שאין שם פרוורים, וליכא למחש למידי:

א הרא"ש והסו"ק
שם. ב סנהדרין עב.
ג ברכות נא ונב.
ד הרב רבנו יונה שם.

שערי תשובה

א. הראשון. דאחרא דבעל הבית סומכים שיתנו להם כל צרכן, מה שאין כן בשמש סוף סימן קסט שנמלך הוא בכל פעם. ושו"ח חולק וכתב דצריך לברך על כל מין ומין שנותנין לו, עין שם שכתב, דברי הרב כאן תמוהים מאד. והיה אחרון הרבה להקשות על הש"י והעלה ומקום כפסוק השלחן צורך, עין שם:

ב. שלמה. מלשון זה משמע דאם מנח כבר על השלחן אין צריך להסיר, ש"י ובבאר שבע פרק חלק, עין מגן אברהם ובש"י יורה דעה סימן קעח וביר אהרן [עין בספר אליה רבה שהסכים עם מהר"י ווייל]. הלבוש ביוה דעה שם כתב דהנוהגים

(א) שלמה. עין באר היטב. ועין באלה רבה, ובברכי יוסף שנעלם ממנו לשון הזהיר פרשת יתרו דף פו דקאמר, בעי בר נש לסדרא על פתורא חד נהמא או יתיר לברכא עליו (ובאמת כמגן אברהם מבאר שכתב מדברי הזהיר פרשת יתרו ומפרש דהינו מתחלת הסעודה), ונהביאו יד אחרת, ובמקדש מלך שם האריך בזה, עין שם:

ב. המזון. דאין הברכה שורה על דבר ריק אלא כשיש שם דבר כענין אלישע ושונמית: ג. שלמה. מלשון זה משמע דאם מנח כבר על השלחן אין צריך להסיר, ש"י ובבאר שבע פרק חלק, עין מגן אברהם ובש"י יורה דעה סימן קעח וביר אהרן [עין בספר אליה רבה שהסכים עם מהר"י ווייל]. הלבוש ביוה דעה שם כתב דהנוהגים

משנה ברורה

השלחן, ובדאי מה שנאכל על השלחן שחרית וערבית נחשב כשני תמידין וכו', עד כאן לשונו, והובא באלה רבה: (ד) אבל וכו'. רוצה לומר, אם יש פתיתין על השלחן, 'אכל אם אין פתיתין על השלחן מתר להביא אפלו שלמה. ובשם הזהיר כתבו שטוב לעשות פן לכתחלה: (ה) לא יביא וכו'. עין במגן אברהם שכתב, שהוא הדין אם יש שלמה על השלחן לא יביא פתיתין, ופרי מגדים כתב שהוא הדין לא ישיר פתיתין על שלחנו כשיש שלמה. 'ויש מקלין בדבר שאין צריך להסיר מעל השלחן, ובפרט בשבת בודאי לא יסירן עד לאחר ברכת המזון, בין הפתיתין ובין השלמה, שהכל יודעין שבשבת כבוד שבת הוא מנח: ג. (ו) קדם שיטל ידיו. למים אחרונים: (ז) יכבד הבית. מקום שאכלו שם, אם הסבו על גבי קרקע מכבדין את הקרקע, או אם הסבו על השלחן מכבדין את השלחן משויירי אכלין שנתפזרו שם [רש"י]. ותלמיד רבנו יונה פרשו, דהכבוד הוא במקום שדרך לסלק השלחן קדם נטילה לברכת המזון, צריך לכבד הקרקע של מקום השלחן, דחישנין שנתפזרו שם פרוורי פת, ובאפן זה מירי המחבר כאן, שכתב דעכשו שאין מסלקין אין צריך לכבד, והינו הקרקע שפחת השלחן, אבל כשנוטלין הידים בכלי על השלחן כמנהגנו, לכלי עלמא צריך לנקות הפרורין סביב, וכדלקמיה: (ח) שאין אנו מסלקין. משמע דמלפנים היו נוהגין לסלק, וצריך לומר דהינו מלפני כל המסבין, 'אכל מלפני המברך לא, וכמו שכתב בסעיף א שאין להסיר וכו': (ט) ואנו נוטלים וכו'. ואם יושבין במקומן ונוטלין הידים בכלי על השלחן, 'אף עכשו הדין הוא שצריך לנקות השלחן עצמו מפרורי הפת

להביא הרבה מינים זה אחר זה [ולא דמי לסעיף ד הנ"ל וכן לשמש בסימן קסט, ששם אינם יודעים שיתנו לו עוד, ובדאי מסתמא לא ברכו אלא על מה שלפניהם לברך]. ואף אם הסיחו דעתם אחר כך שסברו שלא יביא להם עוד, גם פן אין זה הפסח הדעת גמור פנין דתלויים בדעת בעל הבית, וכנ"ל בסעיף ב, ולכן אם הביא להם בעל הבית אחר כך אין צריכין לחזור ולברך: ו (יח) למה אין אנו נוהגים. הינו, משום דכל האכילות שלנו מערב מתחלה במלח וכן כל המשקה שלנו, כשכר ומי דבש וכדומה, מערב במים, על פן אין להקפיד על זה, מיהו, בלאו הכי אין להקפיד בזמננו, דהאידינא נשתנו הטבעים [מגן אברהם]:

קפ א (א) אין להסיר. כדי^א שיהא נפר לכל שמברכין לה' יתברך על חסדו וטובו הגדול שהכין מזון לכל בריותיו,^ב וגם דהברכה אינה שורה על דבר ריק אלא כשיש שם דבר, כענין פך שמן של אלישע: ב (ב) כל מי שאינו וכו'. דצריך לשיר^ג כדי שיהא מזמן לעני שיבא, 'וכעין שאמרו חז"ל, המאריך בשלחנו מאריכין לו ימיו, דלמא אתא עניא ויהיב לו, "וגם כדי שיוה לה' יתברך על חסדו שהשפיע לנו מטובו, ששבענו והותרנו, כדכתיב, אכול והותר: (ג) אינו רואה סימן ברכה. כדכתיב, אין שריד לאכלו על פן לא יחיל טובו. וכתב של"ה, דראוי ונכון שימתן להעני הטוב שבשלחן, ובפרט אם הוא עני חשוב, שמה יראה לו שמקבלו בסבר פנים יפות, ומשבח אני את הקהלות שמחזיקין לומדים בחורים על שלחנם כל השנה כאחד מבניהם, ובזה יוצא הבעל הבית בשני דברים, מצות חלק עניים, וגם מצות דברי תורה על השלחן, דסתם בחור כזה עני הוא, וגם ידבר בדברי תורה על

שער הציון

לא היו קטנים מאד, כדי שיהא בהם כדי נתינה: ד. אליה רבה: ה. הלבוש: ו. הגר"א בבאורי: ז. ש"י ועור אינה אחרונים: ח. פ"ח: ט. כ"ח ולחם חמדות וכן כתב אליה רבה, דלא קש"י:

השלחן צורך, אכן באלה רבה ומאמר מרדכי ונהר שלום ושאר אחרונים דחו דבריו מהלכה והסכימו עם השלחן צורך:

קפ א. א. לבוש: ב. מגן אברהם: ג. רש"י ולבוש, ולפי זה טוב לכתחלה שהפתיתין

*לשם רע. כ"ה בשבלי הלקט ובלבוש. ובא"ר בשם מלבושי יו"ט דצ"ל לשחיו רע וכ"ה בשו"ע הגר"ז. ויש דפוסים דגרסי לש"ד והיינו לשפכות דמים.